

Prologo Idu de Luthezo.

Roma orbem domuit, Romam sibi Papa subegit,
Virib9 illa suis, fraudib9 iste sujs.

Quanto isto maior Luthezo, maior & illa
Istum illamq; vno qui domuit calamo?

I nunc Alciden memorato Græcia mendax
Luthezoj ad calamum ferrea clava mihic

MF

232365 I

MENDACIA ET CONVITIA
EVANGELICA
ANDRÆ VOLANI
LWOWKOVIENSIS, SECRE-
TARII, SI DIIS PLACET, MAGNI
Ducatus Lituaniæ, ex ipsius scriptis fideliter colle-
cta, & breuiter refutata: per Andream Iurge-
uicium Canonicum Vilnensem.

Additi sunt in fine
turpissimi errores eiusdem Volani in grammatica.

VILNÆ.

Anno Domini M. D. LXXX. VIII.

Mensis Iulij 23.

Cum licentia superiorum.

In stemma Volani, Ioannis Organi disticha mu-
tata à Ioanne Lepicinio.

Aspice Volani generosum & nobile stemma,
Lector, & hinc generis collige quantus honos.
In medio dolium est, quod ne quis credat inane,
Ceruisia huic toti Lwowkouiensis inest:
Ceruissiam quia Lwowkoni coxere parentes
Volani inde ortum nobile stemma trahit:
Tum quia Caluini defensa Ecclesia, nuper
Volano, in dolio, cretica vina dedit:
Tum quia scit dolia & cyathos ficcare bibendo
Quod clare ipsius sordida vita docet.

Eiusdem in
Ioannem Tostium, qui se Origanum ficto cogno-
mine apellat.

Dic mihi cur patrium mutasti perfide nomen?
Tostus eras: at nunc factus Origanus es,
Dum noua confingis tibi nomina ganeo: mirum
Quam benè conueniant moribus illa tuis.
Infelix Stygijs quando torrebere flammis
Tunc iterum patrio, nomine Tostus eris.

Demetrii Boguslawski, Operis,
Auctori gratulatio.

Bella Philistini, quondam cum gente beata
Saulce Duce Isacidum, quando gessere scelesti;
Viribus immensis Goliath confusus & armis
Ausus castra Dei, tumida contemnere mente,
Et miris lacerare modis, conuitia iactans:
At Dauid iuuenis, magna virtute superbum
Strauit, & infaustum spurij caput abstulit ense.
Audet & agminibus Christi, exprobrare Volanus
Infelix, linguæ nimium confusus inertis:
At tu Iurgeuici florens Dauidis ad instar

Auxili

Auxiliante Deo, hunc tumidum & sine frōte Gigantem
Sternes, iam fessum, nec quicquam præter habentem
Vocis adhuc aliquid; vetulo quam tu eripe tandem.
Magnificum tibi promittunt ex hoste triumphum
Somnia Caluini, quæ dum monstrosa tuetur
Te contra, anne vides quam vanis vititur armis?
Plurima mentitur, testes non indicat, & quas
Tu contra opponis vires, quæ robora figis
Præterit, aut strepitu verborum allatrat inani
Ne tacuisse suis, victusque putetur ab hoste.

Eiusdem in Ioannem Origanum.

Vates festiuus, prudens, & acutus haberi
Vis, proprium nomen, dum simulare studes,
Nomina dum torques aliena, & ludis inepte,
Carminibus tuis dum super astra Bouem
Dum tamen hæc præstas, an non insulsus haberis
Vanus, hebes, palpo, stultus, ineptus, iners?
Furcifer in turbi, simulat sua nomina sæpe:
Attamen ex factis noscitur esse latro.
Tu licet occultes astutus Origane nomen:
Attamen ingenio proderis ipse tuo,
Tostius arbitror fueras: sed Origanus esto,
Perbellè titulus conuenit iste tibi.
Pabula sunt pecudum Syluestria Origana, nempe
His graue oleus hircus, pascitur his asinus.
Hactenus ergo cubus fueras bone Origane Capris
Atque asinis: gratus nunc quoque Bobus eris.
Fronte tamen si perfricta deducere pergas
A cane Canonicos a sue si Sueones
In cruce ne coruus ex cui corpore pascas
Perfata admoneo, laise Poeta caue.

Nicolai Siedlicij in quendam Nicolaum Lancium.

Vane quid exultas puer? aut quid stulte triumphas?
Quid vetulo applaudens vociferaris IO?

An quia Malmatici gustasti vasa, Volano
Quod nuper dederat Zuinglica turba meri;
Instauret fractas vt capta in prælia vires
Innataq; pios impierate petat?
An quia Volani in patriâ te rêre popinâ
Inter, versari, dolia Ceruisiæ?
An quia tu speras itidem pro carmine binos
Quos tulit à Vetulo, Tostius, Vngaricos?
Illa quidem non digna auro, sed fuisse fuere:
At tua sunt ferulâ, carmina digna tamen.

Andræ Bilscij, In promissum Volani pag. 12.

Non quæ audire alios, sed quæ te conuenit ipsum
Dicere, nos cauta voce Volane mones.
Interea sordes, strumas, stupra, stercora, cancos,
Apros, atque canes, creber ab ore vomis.
Hæreseon formas mille, & mala dogmata mille,
Hausta Geneuensis quæ tulit vnda lacus.
Quando aliâs quàm tu non scurra aut dira Celano
Diceret, aut udi bellua amica luti:
Quid ni conueniat, dicare vt scurra Volane:
Seu malis tetri nomen habere Suis.

Aliud eiusdem in testes Volani pag. 20. & 24.

Vt Petri inuictam conuellas improbe sedem
Pontificum minuas ore furente decus:
Testes sunt, inquis, Florennius, atq; Balæus,
Et qui ridiculi nomina muris habet.
Ast hi sunt testes nectendi fune, Volane
Si modo qua quondam lege, liceret agi.
Testibus his poteris Susannæ euincere crimen:
Et Naboth fundo despoliare suo.
Multaq; cum possis, horum grante, nocere
Nil nisi te nequam fortiter esse probas.

REVERENDISS^{imo} AC
ILLVSTRIS. D. DOMINO
GEORGIO D. MISERATIONE
S. R. E. tituli S. Sixti Presbytero Cardinali, nun-
cupato Radziuiſ, Episcopatus Vilneſ. perpetuo
Adminiſtratori, Duci in Olica ac Niesuiſz. S.

R. Imperij Principi Domino & Mæ-
cenati ſuo ſingulari S. D.

Vam vere Diuinus Apoſtolus Pau-
lus dixerit, Princeps Illuſtriſ. &
Cardinalis Ampliſ. Malos homi-
nes proficere in peius, etſi multis
iſq̃ illuſtribus exemplis poſſem
oſtendere, in vno tamen Andrea Volano Nobili
Lwowkouieſ. Magni Ducat. Lithuanix (ſi Diis
placet) Secretario, id ipſum Lithuanis noſtris, qui
hominem vt doctum ſuſpiciunt, ſatis erit opinor
demonſtrare. Edideram anno præterito ad viru-
lentam, mendacem ac maledicam quandam iſtius
Apologiam reſponſum: ea ſpe adductus, vt lecta
mea illa reſponſione, in qua tot eius mēdacia dete-
xeram, tot fæda dicta, tot impia facta ſuorum præ-
ceptorum prodideram, ſi non ad meliorem men-
tem rediret, ſaltem à tam inſulſa ac præcipiti ſcri-
ptione ſibi temperaret. Verum longè aliter atque

sperabam accidit. Adeo enim ex mea illa respon-
sione, nihilo factus est melior : adeo nullum suum
mendaciũ præimpudentia atque arrogantia agno-
uit: adeo Doctorum suorum ipsum non puduit: vt
nouum contra me nuper scriptum, non minus imo
longè magis virulentum, maledicum ac mendax
euulgauerit. In quo more suo Euangelico, quem
cum omnibus fere hæreticis nostri temporis com-
munem habet, quemq; in omnibus suis scriptis ha-
ctenus diligenter obseruauit, tria facit potissimum.
Primum enim omnia mendacijs impudentissimis
ac conuitijs turpissimis replet: Deinde quæ ipsum
arctissime stringunt, quibusque propter suum stu-
porem atque ignorantiam respondere nescit, pla-
ne omittit, ac si à me nunquam scripta, nunquam ab
illo visa aut lecta fuissent: Postremo, filius iste te-
nebrarum, omnia tenebris inuoluit : ne videlicet
astuta vulpes facile capiatur: & alios incautos tanto
citius decipiat. Autores nullos omnino, vel certe
eo modo profert, vt quo se vertat lector ad quæ-
rendum vel inueniendum quod iste somniator in
medium adducit, plane ignoret. Et cum hæc ita
se habeant: non tamen pudet illum asserere: Se ni-
hil in quenquam dicere, quod non certa demon-
stratione verissimum esse approbet. Verum si ille
astutijs, tenebris ac mendacijs delectatur, hancque

sibi tutiorem viam, ad tenebrosum suum Euangelium (quod hactenus in tenebris latuit) in lucem producendū assumit, nostrum sane nō est, sanctum Iesu Christi Dei, & Seruatoris nostri, Euangelium, nullis vnquā inferorum procellis extinguendū, his medijs ac modis defendere & propagare. Execramur & quidē totis animi viribus, detestandum illud Geneuēnsium placitū, quo docent pro gloria Dei mentiri interdum necessariū esse. Huius igitur vanissimi hominis, in hoc libello meo, pro virili mea, mendacia contendere detegere, detestāque refutare: doctrinā Catholicam contra ipsius calūnias, quas ex crudeli atq; impio pectore in eius interitum anhelat, defendere: conuitia denique eius repellere. Quantū vero ea in re præstiterim: tuo Cardinalis Amplifs. & Princeps Illustris. sapientissimo iudicio examinandū relinquo: & hoc quidquid est operæ, laboris, & industriæ meæ, sicuti mea ōnia meq; ipsū Celsit. Tuæ offero atq; dedico. Nec sane aliū veritati Catholicæ patronū, cōtra hūc mēdaciorū assertorē mihi adsciscere debui, quā te Catholicæ Ecclesiæ columnam, & Lithuanix nostræ pastore eximiū: qui ouibus tuis omnigenere virtutū, in dies magis magisque pergis præluce. Christus Opt. Max. princeps Pastorū Celsit. Tuā seruet quā diutissime incolumem. Vilnæ 1588. Iulij 20.

Illustris. Celsit. Tuæ

Obseruantissimus

Andreas Iurgieicz.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

500 N. 5TH ST. NEW YORK, N. Y.

1900

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
500 N. 5TH ST. NEW YORK, N. Y.
1900

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
500 N. 5TH ST. NEW YORK, N. Y.
1900

EVANGELICA
ANDREÆ VOLANI
LWOWKOVIENSIS MENDA-
CIA EX IPSIVS SCRIPTIS FI-
deliter collecta, & breuiter refutata.

Per
ANDREAM IURGEVICIUM CANONICVM
VILNENSEM.

Incendi legibus cauetur, ne in alium dicturus, prin-
cipio utatur communi; quo videlicet aduersarius
paucis immutatis respondendo uti possit. Quam
legem aduersarius meus Volanus Caluinista, plus a-
liquanto in Rhetorica quam ceteris facultatibus,
Philosophia nimirum aut Theologia versatus, omni-
no vel ignorasse, vel sciens in eam peccasse videtur. Nam gladio
quem in me furiosus iste senex strinxit, eodem eum tanto feliciter
eo iuuante feriam, quanto magis veritati, pro qua defendenda in cer-
amen cum eo descendi, quam mendacio, cui iste frustra laborat ferre
suppetias, patrocinatur. Vetus igitur & memorabile iamdiu iacta-
tur communi hominum voce prouerbum; mali corui malum esse ouem,
quod potissimum in hos quadrare videtur, qui improbos nati prece-
ptores, perditii ex illorum disciplina euaserunt discipuli. Id vero
si quando animaduersum fuit, hoc vel maxime saeculo in omnium in-
currit oculos: si praesertim ab vniuersis Caluinistarum discipulis petantur
exempla. Nam etsi noui isti (si Deus placet) Evangelici, extrema
hac quasi mundi senescentis aetate subito, velut fungi ex pluuia exor-
ti, id vnum vel maxime prefeferant, ut Euangelium Christi ab interitu
ac ruina vindicare sibi videantur: eo tamen vniuersa sua studia diri-

A

gunt:

gunt: eò omni animi impetu feruntur, ut lucem doctrinæ Evangelicæ, magna DEI virtute supra mille quingentos octuaginta annos in Romana Ecclesia integerrimè conseruatam, omnibus fallaciariū technis extinguant; & tanquam antichristi præcursores obsoletas hæreses, iam pridem tetrīs sepultas tenebris, in orbem denuò ad miseros mortales circumueniendos reuocent. Atq; ut hic eorum conatus feliciter succedat, nouum præterea ex cogitant stratagemā: nempe omnes eos, qui pio ac sancto labori manus admouent, qui que in vinea Domini ab hæresibus repurganda desudant; omnibus conuictorum telis confodere, & quicquid contumeliosum esse putant, pleno rictu in eos euomere: & quæ verè dicere non possunt, magna quadam & insigni mentiendi licentia fingere minimè erubescunt. Ac ne filij proderent parentes, vni quoque ex bonis istis Caluini & Beza discipulis atque affectis, petulantis ac maledicæ linguæ aculeis, me etiam pun gere, & frigida quadam, ieiunag; calumnia nomen onerare meum, dum nullum verum crimen potest obiectare, visum est. Cum enim paucos ante menses ad Volani cuiusdam Apologiam respondeo; ipsum magiæ seu maleficiij authorem ostendo, eius deniq; insulsas calumnias depello: hic terræ filius, responsioni meæ; non minus spurium quàm ineruditum libellum opponit, quem omnibus conuictijs ac contumelijs infert, meūq; nomen omni labe ignominie aspergit. Nequid porro ad summā minis impudentiam in me lacerando deesset, sui similem erronem scio quem Ioannem Origanum procacem poëtastrum, veluti aurum sibi adiungit; qui scurili quandam dicacitate in nomen etiam ipsum Canonici, sicut Volani in nomen Iurgieuiçij debachatur, ut Caluinistis suis ex meo nomine delicias faciant, totumq; theatrum faceti histriones risu compleant. Quis non admiretur diuinam Caluinistarum sapientiam, ex quorum libris ac scholis tantum in Caluinismo fecerunt progressum Volanus et Origanus, ut omnes scurras impia dicacitate superare videantur? Hic enim Origanus homo leuis assentionis gratia Andream hunc suum Lwowkouiensem summis laudibus in cælum fert, & magna quadam gloria circumfluere scribit; quod

tanquam

tanquam monstra Pontifices & Iesuitas perdomuerit. Verum Her-
 cules hic straminea clauca instructus, & pro pelle leonina exuius
 asini indutus si saperet, non sibi à Gnathone isto illudi pateretur, &
 à seripione insulsa & præcipiti temperaret, ac potius domi boues (si
 suo respondere vellet nomini) curaret: quam scribendo se ridendum
 doctis omnibus propinaret. Sed est mi Volane, quod te obiter com-
 monefaciam: Poëta hic tuus qui bellis istis versibus tuas laudes ita
 ineptè buccinat, Vilnæ cum esset, nec modum viuendi haberet; gratis
 est hospitio à bonis viris exceptus: & spem præbuit suæ conuersionis
 ad fidem Catholicam. Erat enim, & est de grege illorum Caluini-
 starum qui Christum negant: At verò non multò post impius im-
 stor, hospite insalutato clam Keidanos aufugit: ac proinde tum ob-
 res quasdam furto ablatas, tum propter furtiuum hinc discessum su-
 um, nomen furis, & secum asportauit, & hic post se reliquit. At-
 que hæc forte causa est, quod in versibus suis nomen mutauerit. Nā
 Iohannes Tostius hic vocari voluit: in versibus verò Iohannes Origa-
 nus. Talem tuarum laudem buccinatorem, quis tibi Volane inuide-
 at: quale est tuum Euangelium, talis est tuarum laudum præco.
 Dignum patella operculum. Si tu putas me ignorare quæ tecum ille
 colloquis hic habuerit Vilnæ de istis carminibus & aliis simulationi-
 bus suis, parum Euangelicis, multum falleris. Suadeo tibi ne illi fa-
 cile committas ut boues tuos stabulet; aut crumenam seruet, ne te co-
 gat denuò boues vel pecuniam magicis artibus exquirere. Cæterum
 nemini mirum videbitur, Volanum tam liberalem esse in me conuiuijs
 onerando, si illum verissimum Diaboli filium, & Caluini magistri
 bonum esse discipulum animaduertet. Quod equidem difficile non
 fuerit, si quid dicat Christus de Diabolo, & quàm præclare cum
 Caluinus & Volanus, tota denique imitetur Geneuensis Ecclesia vi-
 deamus. De Diabolo igitur, ait Christus: cum loquitur men-
 dacium ex proprijs loquitur: quia mendax est & pater eius.
 Sub isto patre multum profecit honus ille filius Caluinus, qui; pri-
 mum ait, arcana illius Theologiæ, quæ inter eos (Pontifices

& Cardinales) regnat, caput est, nullum esse Deum: alterum, quæcunq; de Christo scripta sunt ac docentur, mendacia esse ac imposturas: tertium, doctrinam de futura vita & vltima resurrectione meras esse fabulas. Iampridem, inquit, hæc ordinaria cæpit esse Pontificum religio. Nunquid ipse, Diabolus possit horribilius mentiri, quàm iste canis infernalis mentitur, idq; in sua Christiana (si Dijs placeat) institutione? Et tamen iste impudentissimus nebulo à Volano sanctus, pius, ac innocens prædicatur. Bolsecus in vita Caluini, refert in Geneuensi Ecclesia; esse certum & constitutum quasi dogma, vbi de Dei gloria ageretur mentiri, & mendacium deinde veritatis specie fucari non modo licitum esse sed & nonnunquam necessarium. Hæc ille ad verbum. Quod cum ita sit; quid ab istis Caluinistis deinceps potest expectari, cum de Dei gloria agitur, nisi mendacia? At nunquid Dei gloria eget mendacijs nostris? nunquid Dei gloria aliterquam mendacijs defendi non potest? Si ita est: certe in tota Lituania nullus est, qui melius defendit gloriam Dei quàm Volanus: quia nemo est illo in mentiendo frequentior, aut impudentior. Verumenimverò noli expectare Volane, vt omnia mendacia tua colligam, quæ passim in singulis ferè paginis scriptorū tuorū legenti occurrūt (hoc enim requireret multum otij, tēporis et laboris, & grande volumen ex solis mendacijs tuis posset confici,) sed pauca tantum ex multis, quæ reperiuntur in Apologia tua, & in defensione illius seligam.

Mendaciū

I.

Primum ergo mendacium tuum est, quod pag. 12. ais te à maledictis temperare: Et interim tamen Romanum Pontificem nominas Immundum apriū, Beluam Romanam, Antichristum, Tyrannum, Nebalonem, Prostibulorum magistrum: Canonicos Vilnenses vocas strummam religionis Christianæ, Agazones, Homines inertes, Venetres pigros, Pestes & Carcinomata, Canes deniq; tabiosos: Iesuitas appellas Iesumastigas, picas garrulas, ardeliones, Progeniē viperarū, perfido Iudææ similes: Me verò blateronem, scurram, maledicum, conuiciatorem, hominem mendacem, perditum nebulonem, hominem nul-

lius pu-

5
lius pudoris, nullius frontis: denique iudicas os meum conspuendum,
vel fuisse contundendum. Illinc forte est quod nuper quidam amicus
tuus, (ut mihi relatum est) cuidam bono viro narrauit, te mihi non ver-
bis sed verberibus & baculis responsurum. Non est sane insolitum
Catholicis, talibus argumentis a vobis haeticis excipi: nec nouum vo-
bis Caluinistis huiusmodi syllogismus Catholicos petere, proinde si
quid tale acciderit, non mihi id pro fide & gloria Christi Domini
mei ferre fuerit difficile.

Sed age, dic obsecro, hocine est Volane, a maledictis te perare, om-
nem immanissimi furoris, & amentiae crapulam exhalare? Hocine
est temperare a maledictis vniuersum a Patre tuo mendacissimo Dia-
bolo acceptum venenum effundere, omne virus maledicentiae euomere?
Verum dic quae tandem apud te erunt maledicta, si illa quae iam com-
memoraui maledicta non sunt? quid quod nec Serenissimus Rex no-
ster Sigismundus a conuiuijs libelli tui potuerit esse immunis? Nam
in vniuersam gentem Suecorum, ne Serenissimum quidem Regem ex-
cipiens, haec edidisti carmina.

Sus Scythia Sarmaticum est, onos est bene notus Asellus,
Quid tibi cum suis, quid tibi cumque asinis?

Hac tuus liber in nomen Sueonis. Quo autem animo istud conuitis-
um Serenissimus Rex, & vniuersa gens Suecorum feret, tu ipse vi-
deris. Disspicendum tibi fuerat Volane, annon plus obfuturi tibi
fuerant isti tuarum laudum buccinatores & inepti versificatores;
videndum quam gratiam ne poti Optimi Regis Augusti, a quo te No-
bilitatis splendore, & opibus auctum profiteris, & genti suae vniuer-
se tam splendido acroamate esses relaturus. Sed hac alij fortasse
melius expendent, & quo tu in Serenissimum Regem quem tam fado
titulo exornasti, animo sis considerabunt.

AIS, Bullas ac decreta Pontificum testari, si Pontifex ca-
teruas hominum secum detrudat ad inferos, non licere
cuiquam de illo quærere, cur ita facis. Habes tu Volane in ma-
re positum (ut hoc initio admoneam) quae in buccam veniunt, sine ra-
tione.

A iij

Mendaciū
2.

tionem, sine iudicio, sine argumento aut probatione, sine auctore vel teste effutire, quasi esses alter Apollo, cuius dictis tanquam oraculis credendum sit. Sed mihi crede, non sunt homines tam stupidi, ut tibi homini haeretico, & mendaci tam facile, propterea solum, quia tu dixisti, credant. Quod si interdum auctorem aliquem adfers, nec librum, nec verba, nec caput, nec pugnam citare soles, ne mendacia tua deprehendantur. Si vis igitur honestus vir haberi, ostende aliquam Bullam, aliquod decretum alicuius concilij, vel Romani Pontificis, quod tale aliquid asserat. Legi apud Gratianum distin. 40. cap. 7. aliquid simile ex Epistola Bonifacii Episcopi Moguntinensis & Martyris, qui tamen non negat Pontificem summum si male dixerit, esse corripiendum atque admonendum pro fraterna charitate: sed negat posse argui ex auctoritate; cum ipse sit omnium hominum iudex. Qui etiam Bonifacius in his verbis, quae Canonem illum antecedunt, Romanam Ecclesiam disertis verbis Caput omnium Ecclesiarum appellat: quod priusquam tu concedes, millies maledices & valedices huic Canoni Bonifacii, super quem fabricatus es istud tam splendidum tuum mendacium. Sed quid hoc ad Pontificem vel eius Bullas, aut decreta, quibus tu hoc impudenter affingis? nisi forte tamen es stolidus, ut omnia quae in Gratiano continentur, putes esse decreta Pontificum. Ad hoc respondi satis clare pag. 36. Responsionis meae: sed tu ut caecus praeteristi.

Mendacium

3.

IN fronte, autem, Pontificis scriptum esse DEVSSVMERRA-
RE NON POSSVM. Itane? non credo: dic quis vidit hoc scriptum in fronte alicuius Pontificis? & quis Pontificum hoc habuit in sua fronte scriptum? si omnes autem, profecto mentiris impudenter: si nullos, concedo: si aliquos, asser eorum nomina & testes qui viderunt. Ege certe anno praecedenti Romae fui, & in fronte Papae Sixti V. nihil tale scriptum vidi, nec ullus alius qui eum vidit: & tamen ille tuo iudicio est Antichristus: debet ergo ille vel maxime hoc nomen fronti suae inscriptum habere. Sed ad hoc tu obmutuisti, cum tamen istud mendacium tibi obiecerim & illud pag. 37. depulerim. Erras Volante,

7
lane, erras, & quidem toto coelo: volebas forte loqui de tuo Caluino, qui ut est 13. cap. vitæ ipsius, publicè pro concione in has voces non raro prorumpebat: Ego propheta sum: ego Dei Spiritum habeo: ego à Deo missus sum: ego errare non possum: & ego si erro, tu es Deus, qui propter peccata huius populi, me in errorem mittis ac decipis. Iudicet æquus Lector an iste Stygmaticus transfuga, non habuerit scriptum in fronte sua nomen blasphemie potius, quam Romanus Pontifex, ex cuius ore quis obsecro talia unquam audiuit?

AIS, Pontificem vendicare sibi hanc auctoritatem, ut sit Deus in terris, & præter bullarum & decretorum impia (ut tu vocas) commenta, nullum citas authorem. Pontifex Volane hanc sibi auctoritatem vendicat ut sit Deus in terris? Pontifex inquit: quis Pontifex? taces: nunquid facies ad mouendam? quis hoc dicit? quò teste? qua auctoritate id probas? Bullarum, inquit, & decretorum impia commenta id luculenter testantur. Mentiris sane: Quæ bullæ? quæ decreta? profer, recita: quid moraris? Hic hæret, hic pallet Volanus male sibi conscius. Nam si glosatorum & Canonistarum dicta mihi attuleris, ridebo sane Stultitiam tuam, ibis Homere foras. Illorum enim dicta non minus interdum absurda quam inepta sunt, & quæ non magis mihi quam tibi probantur. Bulla igitur vel decretum adferas mihi necesse est Volane, si vis huius sordes eluere.

PApa, inquit, in Canones & decreta sua referre non dubitauit quod vtriusque potestatis tam temporalis quam Spiritualis habeat Monarchiam. Dic amabo, quis Papa? in quos Canones, in quæ decreta hoc non dubitauit referre? Hoc à me pag. 34. refutatum est satius copiose: sed surdo fabulam. Audi stolide quæso ipsummet Innocentium Pontif. cap. Per venerabilem. Qui filij sunt legitimi: Vbi ingenuè fatetur se non habere potestatem in temporalibus super Regem Franciæ: & idem procul dubio de omnibus Regibus intelligitur. Quando ultimo ait Nicolaus Pontifex Can. Omnes dist.

Mendacium
4.

Mendacium
5.

nes, dist. 22. quod Christus B. Petro terreni simul & celestis imperij iura commisit: per iura terreni imperij, intellexit plebem terrenam non absolute sed in ordine ad Spiritualem, quo sensu si loqueretur Volanus, non propterea ipsum mendacij coarguerem. Quod autem hic verus sit verborum eius sensus, vel ex eo manifestum euadit, quod alioquin Nicolaus secum pugnaret, qui in eadem Epistola ad Michaellem (vnde ista verba citari solent,) diserte docet, Christum distinxisse actus, officia, & dignitates Pontificis & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatoris usurpare presumeret.

Mendaciū
6.

Monachi, ais, Christum omni honore propitiatorio pro peccatis sacrificij spoliarunt, & seipsos sibi salutis duces constituerunt. At qui sunt isti Monachi qui negant Christum in cruce sacrificium sufficientissimum pro peccatis totius mundi obtulisse? Quid taces? cur non citas? Si omnes Monachi credunt sacrificium Crucis pro redemptione totius mundi sufficisse: (ut reuera credunt ac docent) quæ est tua impudentia, asserere eos spoliare Christum omni honore sui sacrificij? Si hoc ideo ais quia quotidie offerunt in Missa Sacrificium corporis & sanguinis Christi: cur ipsi Christo non irasceris, qui sacerdotibus ritè ordinatis, hoc in sui memoriam præcepit facere? cur non irasceris Augustino, qui idem sacrificium obtulit pro matre sua defuncta, & curauit offerri in a malignis spiritibus infestata? cur non irasceris Ambrosio qui fecit, ut apparet ex eius Missali, quod usq; hodie seruatur & in usu habetur in Ecclesia Mediolanensi? Istine se ipsos sibi salutis duces constituerunt, qui per merita & passionem Iesu Christi credunt & sperant se saluandos? qui clare profitentur non esse aliud nomen datum sub celo, in quo oporteat nos saluos fieri? Non credo dices. At lege D. Thomam illum sanctissimum Monachum, quem per ludibrium summum Theologiæ magistrum soletis appellare: ille vnus tibi pro omnibus abundè satisfaciet. Sed expendamus paulo diligentius vtri plus tribuant sacrificio Christi, Calvinistæ an Catholici. Et nos quidem

Lib. 9. Confess. cap. 11.
& 13.

Lib. 22. Ciuitat. cap. 8.

Acto. 4.
3. parte quæstio. 4.

quidē cum Clemente 60. Pontif. in Extrauagante vnigenitus, titulo de poenitentiis & Remiss. asserimus, minimam guttam sanguinis Christi effusi, propter vnionem hypostaticam cum diuina natura suffecisse pro infinitis mundis, si tot esse possent in rerum natura. Hanc

verò doctrinam deridet Vitakerus tuus pag. 544. Calvinus autem quid? Nihil, inquit, actum fuisset si Christus t. um corporea morte defunctus fuisset. Vnde mortem Christi corpoream & sanguinis eius effusionem nullius vult esse valoris, contra Apostolum ad Heb. 9, & 10. Sed diros in animo cruciatus dam-

nati ac perditum hominis passum ait, & redemptionem nostram tribuit doloribus inferni, quos passus est in sua passione, vsq; ad desperationem. Rursum, nos morti Christi ac sacrificio crucis tantum tribuimus, vt non dubitemus asserere, eius virtute ac merito piorum animas tam veteris quàm nouæ legis huic sæculo defunctas, ad beatitudinem sempiternam ac claram ipsius Dei visionem perductas esse. At Calvinistæ nolunt Christi passionem hanc vim habere, sed licet animas iustorum veteris & nouæ legis in cælo collocent, non tamen permittunt eis Deum facie ad faciem clarè contueri, sed ad diem vsq; iudicii vniuersalis, cogunt eas foris stare, eminus in atrio expectantes beatitudinem, quæ ex visione Dei habetur, in die iudicii conferendam.

In hoc tamen fateor plus tribuunt Christi passioni, quam omnes Christiani ab orbe condito tribuerunt: nempe quòd eius virtute, animæ iustorum veteris legis prius fuerunt in cælo, quam Christus eo ascenderat, imò priusq; Christus fuisset incarnatus: idq; propterea ne cogantur concedere eos fuisse in lymbo: vel Christum ad inferos descendisse: vel aliquod esse post hanc vitam purgatorium.

Simili impudentia Calvinus lib. 3. Inst. cap. 20. parag. 21. In suis, ait, omnibus Litanijs, hymnis & Profis, vbi sanctis mortuis nihil non defertur honoris, nulla est Christi mentio. Sed iste Stygmaticus nebulo, nullas tales Litanias, nullum hymnum, aut pro- sam protulit vnquam; ne totus mundus subito eum mendacissimum & impudentissimum agnosceret hæreticum. Nec minor est impu-

Lib. 1. Instit. c. 16. para. 10

In Harmos nia cap. 27. Marth.

Lib. 3. Instit. cap. 20. pag. 20. & 24. & cap. 25 parag. 6.

Calvinus in Psýdochopā nychia in solutione quinti argumenti Vitakerus cōn. Diuicūm pag. 549.

dentia Authorum libri Concordiæ Bergen. quos non pudet asserere pag. 140. in Apologia artic. 11. In tanta mole constitutionum, glossarum, summarum, Confessionalium, nusquam Christum legi. Certè ut alios omittam S. Antoninus qui inter summistas nō postremum locum tenet, de Christo fusissimè differit. Nec unq̃ poterunt isti mendaces vel unam summam proferre, aut confessionale, in quibus mentio Christi non fieret.

Mendaciū

7.

Pontificem passim vocas Antichristum: asseris eum esse hominem sceleratum & filium perditionis, qui sese opponat & efferat aduersus id quod dicitur Deus. At cum Pontifex in Symbolo Nicæno, quod in sacro recitare solet, profiteatur se credere in unum Deum, eumq̃ agnoscat creatorem celi & terræ, cum in precibus Breuiarij quotidianis dicat: Regi seculorum immortalis & inuisibili soli Deo honor & gloria: cum omnes orationes quas orat in Breuiario, ad Deum dirigat: qua fronte tu homo impudentissime ais eum sese opponere Deo? Hoccine est sese Deo opponere, eum frequenter quotidie inuocare? Eum unicum Deum Celi & terræ Creatorem quotidie profiteri: illi soli honorem & gloriam tribuere? Si hoc est hominem esse perditum & sceleratum: quomodo vos Caluinistæ non estis homines perditæ ac sceleratæ? Si hoc est se opponere Deo, quomodo quæso tui gregales Deo sese non opponunt? nisi forte Deum nec profiteantur, nec colant, nec inuocent, sed potius suum Magistrum Diabolum diuino cultu prosequantur?

Rursum, si Pontifex in precibus Ecclesiæ quotidianis, inuocat ipsum Christum, orans: Christe fili Dei viui miserere nobis: si quotidie in eisdem petit à Deo gratiam & gloriam per merita & passionē Christi: Si insuper mandat alijs, idq̃ sub reatu lethalis criminis, ut ea omnia quotidie à Christo & per Christum petant: quo pacto tu homo ore durissimo, audes eum Antichristum vocare? Nunquid Antichristus inuocabit Christum aut petet à Christo misericordiam, aut à Deo per Christi merita gratiam & gloriam? num alijs ut idem faciant & eadem petant præcipiet? Si ita faciet Antichristus: quomodo Anti-

do Antichristos esse vos negare potestis? si ita non faciet Antichristus: quomodo Pontificem qui ista facit, Antichristum vocatis? Constat ex scripturis, doctrinæ Antichristi quatuor futura capita. 1. Iohan. 2. Is enim primum quidem negabit Iesum esse Christum, ut, inquit Iohannes: Quis est mendax nisi qui Iesum negat esse Christum? & hic est Antichristus qui negat Patrem & Filium &c. Deinde ubi persuaserit Iesum non esse Christum; tunc asseret se esse Christum in lege & Prophetis promissum Iohan. 5. Si alius venerit in nomine suo, illum recipietis, nimirum pro Messia. Tum affirmabit se esse Deum & pro Deo coli volet. 2. Theß. cap. 2. ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tanquam sit Deus. Ad extremum solum se Deum esse dicet, & oppugnabit omnes alios Deos, videlicet tam Deum verum, quam Deos falsos id est omnia idola 2. Theß. 2. Qui extollit se supra id omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Et Danielis II. Et Deum patrum suorum non reputabit; nec quenquam Deum curabit: quia aduersum vniuersa consurget. Quæro igitur ex te Volane, si quid tibi superest mentis, an hæc tam euidenter è diuinorum oraculorum monumentis deprompta Romano conueniant Pontifici, eumq; Antichristum esse conuincant?

Constat certe Romanum Pontificem non negare Iesum esse Christum: constat non se facere Christum, redemptorem mundi, nec Deum creatorem cæli & terræ: constat se non facere solum Deum, cum ipse aperte colat Christum & sacrosanctam Trinitatem; neq; id solum facit, sed etiam (si vobis credimus) tot Deos palam adorât, quot sunt in cælis sancti; quot in terris imagines; quot super terram reliquæ. Certè Daniel cap. II. non tribuit Antichristo instituere sacrificium, quod vos Papæ tribuitis, sed tollere iuge sacrificium, quod vos totis viribus facere conati estis. Rursus, Roma est sedes Romanorum Pontif. ut norunt omnes Catholici: agnoscunt sancti Patres: & ipsi hæretici consentunt: At Patres & Doctores sedem Antichristi Ierosolymis constituunt, Ireneus lib. 5. con. hæreses; Cum, inquit, Antichristus sederit in templo Ierosolymis, tunc veniet Domi-

nus. Et Hilarius Can. 25. in Matth. Antichristus à Iudæis susceptus in loco sanctificationis subsistet. Hippolitus de Consumatione mundi: Templum, inquit, construet Ierosolimis. Et Apocal. II. ostendit Ioannes, Enoch & Heliam, qui per duos testes intelliguntur, pugnatueros cum Antichristo, & ab eodem occidendos, ubi Dominus eorum crucifixus est. In quem locum Arethas; Corpora, ait, ipsorum eijciet insepulta in plateis Ierusalem. In ea enim regnabit tanquam Rex Iudæorum.

Præterea si Romanus Pontifex esset Antichristus in ipsum conuenire deberent, quæ de Antichristi ortu, & genere Patres sancti litteris Sacris consona dixerunt: at hæc omnia nihil minus quam in Pontificem Romanum conueniunt. Nam quod ad gentem attinet, ex Iudæis oriatur, Antichristus, ait Hieron. in 7. cap. Dan. nasciturus est de populo Iudæorum. Quin hoc ipsum ex verbis Christi Iohan. 5. ubi docet eum summis votis à Iudæis excipiendum, manifestum euadit: at nunquid aliquis Romanus Pontifex ex Iudæis natus est postquam ceperunt esse Antichristi, aut ab eis est susceptus? Theodoretus in Gen. quæst. 109. ex tribu Dan. Antichristum proditurum ait, sicuti ex tribu Iuda ortum suum seruator noster habuit. Idem sentiunt Ireneus lib. 5. cont. hæreses. August. quæst. 22. in Iosue. Hippolitus de consumatione mundi, Prosper de prædictionibus parte 4. Gregorius lib. 31. Moralium cap. 18. Probant ex illo Gen. 49. fiat Dan coluber in via: at quot obsecro summi Pontifices fuerunt ex tribu Dan postquam ceperunt esse antichristi?

Deniq; Antichristus erit Circumcissus, cum sine circumcissione nec esse possit, nec dici debeat Iudæus. Vnde Ambr. in 2. Thes. 2. Antichristus ex circumcissione, aut circumcissus venire sperandus est, ut Iudæis illi credendi sit fiducia: At ex tot Pontificibus, quos Antichristos dicitis quot fuerunt circumcisi, vel ex circumcissione? Item circumcissionem sequitur obseruatio cultus & caeremoniarum Iudaicarum. Ait enim Apostolus omnem hominem circumcidentem se debitorum esse vniuersæ legis faciendæ. Ita q; & Sabbatum coli vult,

reste

teste Gregorio in Registro lib. 1. Indiſt. 6. epiſt. 3. vt exteriorem ritum legis reuocet: At Rom. Pontifex nec Sabbatum Iudaicum obſeruat: nec à quouam obſeruandum præcipit, imò prohibet. Item tollet Antichriſtus Baptiſmum vt docet Hippolitus de Cõſummatione mundi; nec vt docet Aug. 20. Ciuit. cap. 8. hoc ſacramento vllus initiabitur, qui non præſens vitæ periculum ſubire volet; nunquid Romanus Pont. Baptiſmum abſtulit? an non veſtri Patres in Diabolo Lutherus, Caluinus, Beza ſcribunt, noluiſſe Deum tantum licere Sathanae in Papatu vt Baptiſmum aboleret? an vos ipſos à Papiſtis baptizatos rebaptizatis? Et quidem tuum hoc putidum mendaciũ pag. 37. firmis rationibus refutaui: ſed vt piſcis obmutuiſti. Et ſane ſatis mirari nequeo impudentiam tuam, quòd ita paſſim Pontificem Antichriſtum voces, cum vt alios omittam, tres viri doctiſſimi, omni genere rationum, argumentorum, ac probationum, iam pridem conuicerint & probarint Pontificem Romanum ſaluis ſcripturis non poſſe eſſe Antichriſtum illum de quo ipſa ſcripturæ loquuntur. Sunt autem iſti, Nicolaus Sanderus toto lib. 8. de viſibili Monarchia Eccleſiæ, Patrus Tyræus Societatis Ieſu in ſuis doctiſſimis aſſertionibus de Antichriſto, Robertus Bellarminus eiſdem Societatis in 1. tomo Diſputationum in Controuerſia de Romano Pontif. Hos Volane tu tuig prius debebatſ refutare potius, quam in hac tam impudenti mentiendo libidine perſeuerare. Sed quid mirum nihil eſſe frontis iſtis nebulonibus, quando eorum Magiſter Caluinus audeat ſine omni pudore aſſerere lib. 4. Inſtit. cap. 2. parag 27. Iulium, Clementem, Leonem, & Paulum Pontifices Romanos, nihil aliud de Chriſto tenuiſſe, niſi quod didicerant in ſchola Luciani. O egregium mentiendi magiſtrum Caluinum: ô inſignem tanti magiſtri in mentiendo diſcipulum Volanum.

AFFirmas, Monachos ſuæ ſectæ authores, non ſolum Chriſto æquiparaſſe, ſed in multis etiam vitæ ac miraculorum partibus ſuperiores feciſſe. Hic Volane ſunt tria tetra ac putida mendacia digna te tali viro, tuoque Euangelio, Primum eſt, quòd

B iij

Monachi

Calu. 4. Inſt.
cap 21.
Luth. homel.
de Bapt.
Beza in ſua
Confefſio.

Mendaciũ
8.

Monachi authores suae religionis, Christo equipararunt: secundū, quod eos Christo in vitae sanctimonia superiores fecerunt: tertium quod in miraculis multis partibus eos Christo praeulerunt. Quando utique o mendacissime ac impudentissime homo tā fada, tamque crassa mendacia, vomere desines? quando tandem vera loqui incipies? Tu in genere loqueris, in plurali numero: nos contentos facies, si vel vnum protuleris, qui haec tria de suae religionis authore dixerit, aut fecerit, aut scripserit. Hoc tuum tam ingens mendacium pag. 38. refutauī: sed ad hoc sicut & ad multo maiorem responsionis meae partem, quia refellere non potuisti, miser obmutuisti. Ceterum, tu ne homo mendax tantae auctoritatis apud bonos viros es, ut quod nudo verbo profers, sine ratione, sine argumento, sine teste, illud statim tibi dicenti credant? Norunt bene Monachi Christum esse sanctum sanctorum, cuius sanctitati nullus Angelorum vel hominum equiparari potest, & per eius sanctitatem omnes quotquot sunt, fuerunt, & erunt sancti, sanctificatos esse. Norunt in Ioanne scriptum esse cap. 21. multa alia fecisse Iesum, quae mundus non posset capere si singula scriberentur, nec tamen latere te existimo à Christo Ioan. 14. dictum esse Qui credit in me opera quae ego facio & ipse faciet. Ex quod potest deduci non esse tam absurdum, ut tu existimas, si aliqui sancti in virtute Christi maiora fecerint miracula quam ipse Christus.

Mendaciū

9.

RApfodias, inquis, Monachorum, & quae de Francisco, de Dominico cum Christo collatis, istos in chartas euomuisse non puduit, Pontifex Romanus approbavit, atque impijs omnibus hisce commentis sub anathematis poena credi mandauit. Volane egregie sane proficis in dies in mentiendi arte. Hic duo, ut minimum mendacia apertissima euomisti: alterum est; Pontificem ista quae dicis approbauisse: alterum: sub anathematis poena credi mandauisse. Cur non citas Pontificem qui istas rapsodias & chartas approbavit? quis obsecro fuit ille qui haec credi sub anathematis poena praecipit? Certe nec in tomis Conciliorum, nec in decreto Gratiani, nec in toto Volumine iuris Canonici inuenies talem istarū char-

tarum

earum approbationem, vel tale mandatū credendi istis chartis.
 Tuum erat Volane si voluisses bona fide agere, nobis istas Rapsodias
 & chartas monstrare, istam earum approbationem, istud credendi il-
 lis mandatū, cum omnibus harum rerum circumstantijs indicare.
 Sed in tam obstinato heretico, cui nulla in Deum fides, quis bonam fi-
 dem erga homines, maximè erga Romanos Pontifices (quos cane &
 angue peius odit) requirat aut inueniat.

Pontifex, inquit, vt se non postremum salutis & vitæ autho-
 rem testaretur, omnibus tantam se habere in inferis pote-
 tatem asserit, vt quantum velit numerum animarum, quæ in
 illis locis cruciantur per suas indulgentias liberare, & statim
 in cœlo collocare possit. Hoc item vt alia crassissimum menda-
 cium confutauim pag 37. Sed tu more tuo cum te aduerteres in menda-
 cio turpissimo deprehensum, conticuisisti. Decebat te sane pro verita-
 te tui quinti Euangelij nominare vel vnum Pontificem, qui asseruit, se
 posse per indulgentias animas ab inferno liberare. Deinde si Ponti-
 fex testatur omnibus se esse salutis & vitæ authorem; quomodo quod
 est omnibus testatum tu cæce fili Diaboli illud videre non potuisti?
 Si enim non vidisti hoc testimonium; mentitus es, asseuerando omni-
 bus illud esse testatum. Si vidisti, proferendum tibi fuerat, vt te
 liberares à duplici mendacio, quo hîc constrictus teneris. Sed quo-
 modo potuit quispiam Pontificum hoc omnibus testatum facere, cum
 aperte contrarium publicè testetur, in officio defunctorum dicens;
 quia in inferno nulla est redemptio. In omni formula professionis fi-
 lei qua vtitur Romana Ecclesia clarè videbis Rom. Pontificem agno-
 scere, salutis & vitæ nostræ authorem esse Iesum Christum: & illum
 pro peccatis nostris satis fecisse: illum nos sua morte redemisse: illum
 nos Patri æterno reconciliaisse. Et hoc tu probe nosti Volane, sed ma-
 licia, odium, rancor erga Pontif. propterea quod tuas condemnat hæ-
 reses, & profligat, non sinunt te de eo quod verum est loqui. Quod
 Dei filio placuit, vt Romano Pontifice tanquam instrumento, &
 legato suo in salute hominum procuranda, non est cur propterea Pon-
 tificem

Mendaciū

10.

rificem blasphemus, sed potius cum Deum laudes qui per homines hominum salutem, ut per instrumenta & Vicarios suos operari dignatur, dans eis in Petro claves regni caelorum, & curam ouium suarum.

Mendacium
II.

Iam diu Sadeelem Laurentij Arturi librum refutasse, ais te non dubitare, sed dolere, quod scripta illius in ultimis his Sarmatiae oris non possis habere. Miror Volane te non aduertisse, me pag. II. responsionis meae hoc mendacium tuum refutasse. Si non dubitas; unde habes tuas non dubitandi causas? quia, inquit, libri eius non tam cito perferuntur. Sed quomodo vis ut perferratur huc liber qui nunquam in rerum natura extitit? & quomodo iste liber huc non tam cito atque prior eiusdem authoris contra assertiones eiusdem Laurentij Arturi perlatus est? Certe in omnibus Catalogis Francofordiensibus, id est librorum qui his prodeunt venales in anno Francofordiae, nulla prorsus illius libri fit mentio, quem tu non dubitas extare: cum tamen libri Sadeelis alij qui in lucem prodeunt in illis Catalogis poni soleant. Haec volui dicere de fortissimo tuo milite Sadeele prostrato & deuicto a Laurentio Arturo: ut vel hinc intelligas quam ineptè ac insulse non semel in scriptis tuis glorieris de victoria Sadeelis contra Turrianum summum Theologum. Turrianus Volane obturauit os tuum Magdemburgensibus, tuo Boquino, tuo Freihubio, & quandiu vixit (ante triennium enim mortuus est) nunquam cessauit contundere os tui Sadeelis. Et in Bibliotheca Patrum Vilnensium plura forte inuenies opera Turriani contra Sadeelem, quam tu vnquam vidiisti Sadeelis contra Turrianum: & tuum quoque os impudens sicut ceperat contundere perrexisset, nisi alijs maioris momenti rebus fuisset occupatus: Ut taceam quod omnia quae contra te scripsit, tu haecenus refutare nunquam potuisti. Eodem respondendi modo vteris contra Skargam & Vegam, dum ne mediam partem eorum quae ipsi solide ac docte contra te scripserunt attingis, ne dum refutas: tibi tamen ac forte etiam tuis Calvinistis, satis videris respondisse, modo plaustra blasphemiarum, conuitiorum & mendaciorum in aduersarios tuos in Romanos Pontifices, Catholicos omnes maledico

maledico ore tuo euomas. Sed prudenter facis quod quæ in Turriano, Scarga & Vega refutare non potes, surda aure præteris: aliquid tamen semper deblateras, ne doctus, scilicet Caluiniſtis tuis in Lithuania, videarüs (ſicut re vera es) victus ac plane proſtratus.

Iesuitas vocas monſtra hominum, quos, inquis, fingere non pudet Bezam ætatem iuuenilem in obſcænis amoribus traduxiſſe, adulterum fuiſſe & impiæ cædis authorem. Caluinum transfugam & ſtygmaticum. Lutherum omnibus permiſiſſe accerſere ancillam ſi quando non velit vxor. O Volane frons meretriciſ facta eſt tibi: Iſtane Ieſuitæ ſinxerunt? an non ſcripta extant in vitis, Beza, & Caluini, à Hieronymo Bolſeco conſcripti? qui cum plus minus viginti annos Caluiniſta Geneuæ cum Caluino ac Beza diu multumq; conuerſatus eſſet, optime vtriuſq; mores ac vitã perſpectam ac notã habebat. An non tu ipſe fateris in Apologia tua Bezam iuuenẽ amatoria quædã luſiſſe, & carmine Candidã celebrãſſe? an non Bolſecus ſcribit Bezam fuiſſe adulterum, & proliſ propriæ occiſorem? an non idem author tradit Caluinum fuiſſe transfugam & ſtygmaticum? An non Lutherus tomo 5. Latino Vitembergensi Serm. de Matrimonio fol. 123. expreſſe hæc ſcribit? Si Domina nolit, veniat ancilla? An non carmina illa ſodomitica Beza de ſua Candida & Audeberto extabant ante viginti circiter annos apud Claudium Sancteſium in Apologia ſua contra Bezam? Nunquid Sancteſius & Bolſecus Ieſuitæ fuerunt? Si hæc vera ſunt (vt ſunt veriſſima) quo ore, qua fronte, aſſeris impudentiſſime blatero hæc à Ieſuitis eſſe conſicta? Nonne citant ipſi ſuos authores, libros, loca, capita, vnde iſta habuerunt ſi quando iſta tibi ac tuiſ obijciunt? Et tamen non te pudet os impudens, aſſerere, quòd Ieſuitas huius impudentiſſimi mendaci conſcientia ipſa conuincat, & tot clariſſimorum virorum teſtimonia redarguant. Proſecto Volane ſi ipſe mendaci pater Diabolus cor tuum non poſſediſſet, non hæc ore impudentiſſimo euomeres. Quomodo poſſeſt eos hac in re conſcientia ipſorum mendaci alicuius conuincere, quã

Mendaciũ

12.

do hæc omnia bona fide ex certis authoribus citant, quando bona fide libros, loca, capita notant? Vtinā tu aliquando tanta fide in rebus scribendis, & libris citandis vitereris, ac illi ea in re vsti sunt, multo sanè paucioribus tua impia scripta mendacijs scaterent. Quomodo eos mendacijs redarguant Clarissimorum virorum testimonia, quæ nulla sunt in rerum natura: aut si sunt, quid moraris? agere, dic, profer ea si potes. Isti clarissimi, nunquid non habent nomina? nunquid aliqua hæc de re non scripserunt? profer nobis eorum libros, recita loca, verba, capita, paginas, ut videamus quomodo & quibus argumentis isti viri tui Clarissimi, hæc quæ tuis obijciuntur redarguant. Profer, inquā, ea fide qua ego in mea responsione Bezae, Caluini & Luteri facta et verba, quinque integris paginis protuli. quæ tu in isto maledico ac virulento scripto tuo ne semel quidē sigillatim attingere, ne dum refutare ausus es: sed tanquam nihil vnquam tale à me scriptum esset, totas illas quinque paginas, alto silentio inuoluisti. Sed prudenter sanè, illa prætereundo, fecisti, & silentio verissima esse concedendo, quæ à nullo nisi perfretissima frontis nebulone vera esse negari possunt. Si falsa sunt quæ de Beza & Caluino Bolesecus scribit, adiectis vbiq; nominum, personarum, locorum & temporum, peristasibus: cur vestrum nemo hætenus, quod ego sciam, ea refutauit? cur tam tetram maculam patiuntur residere in nominibus, vitis ac moribus suorum Evangelistarum? cur ingrati discipuli suorum præceptorum honorem non defendunt?

Mendaciū
13.

Lutherum, Caluipum, Bezam viros sanctos & innocentes vocas. At si isti post tot & tam horrenda flagitia, post tot & tam obscena dicta: post tot & tam prodigiosa à se conficta mendacia, innocentes & sancti sunt; mirum, si tua sententiā vel ipsi Demones inferorum sancti non sunt. Lutherò certe Diabolus sanctus est: quippe quem ita compellat; Sancte Sathana ora pro nobis. Si adulteri, si homicidæ, si Sodomitæ tibi sancti sunt & innocentes: qui tandem erunt impij & nocentes? Fuisse autem Bezam & Caluinum adulteros, homicidas, Sodomitas, clarè habes in Beza & Calvinij per Bolesecum conscriptis Historijs, ut ego in mea responsione

pag. 17. & deinceps copiose declaravi. Sed ad hæc tuorum sanctorum virorum detestanda à me commemorata facinora quid tu respondes? Primò dicis in Apologia tua, omnia esse conficta, & mendacia. Mendacia? nego plane Volanè. quid ergo? proba si mendacij non vis tibi notam inuri. Si hic modus respondendi tibi satis sufficiens videtur, annon absque vlla alia probatione facile esset nobis omnia, quæ tu hætenus scripsisti, omnia etiam quæ Calvinus & Beza caterique istorum & tui similes scripserunt, vno verbo diluere, falsa, conficta, ac mendacia esse asserendo. Simili respondendi modo Ioannes Rainoldus in Theſibus de Ecclesia pag. 115. Rupellæ, cum ad illam auctoritatem Cipriani lib. 1. Epist. 3. editionis Pammelij, ubi ait ad Romanos perfidiam non posse habere accessum, respondet. Da veniam Cypriane, libenter tibi crederem, nisi tibi credens, non crederem verbo Dei. Sed nunquid verba quæ ex ipso Luthero bona fide attuli locis ac libris citatis, erunt quoque falsa & mendacia? Nā & illum quoque in numero tuorum sanctorum hominum inuoluisti, & ei Iesuitas falsa affinxisse quod scripserit; Si Domina noluerit, ancilla veniat, asseruisti. Sed in hoc tuo scripto posteriori mirum est de Luthero silentium: forte iam saniore mente vsus, Lutherum ex Calendario Sanctorum tuorum expunxisti. Secundò respondes ibidem Bezæ & Calvinum aliquid humani in lubrica & illa iuuenili ætate passos esse, & quidem dū essent adhuc Papistæ. At ego tibi euidenter ostendi, eos hæc horrenda scelera etiam multo postquam Geneuæ in lacu lemanno, nouo isti vestro Evangelio per Diabolum fuissent regenerati perpetrasse. Nonne Calvinus Geneuæ factus prædicator huius noui Evangelij, dormiuit cum aliena vxore? Nonne Bruleum Oslunum dum eum ex mortuo vellet viuum facere, occidit? nonne puerum suum qui quater mille Francos furto ei abstulit & profugit, capi non permisit, ne captus proderet nefandam eius Sodomitiam cum eo perpetratam? Et tandem nonne in signum poenitentiae cum desperatione Deum blasphemans Spiritum exhalauit? Beza vero quid? An non (vt idem Bolsecus in vita eius tradit) dum Lau-

Bolsecus
cap. 15.

Idem ca. 13.

Idem cap. 11

Idem cap. 26

sannæ lector quinti Evangelij secundum Calvinum esset, propriam prolem quam ex ancilla pro sua castitate Calvinistica genuerat, enecuit. annon multos annos cum Candida sua, quæ Sartoris Parisiensis viui uxor erat post suam in nouum istud Evangelium regenerationem vixit Geneuæ, id quæ in signum suæ regenerationis, nouæ vitæ ac penitentia? Et cum hæc omnia & multo his plura, de istis duobus nebulous Evangelicis scripta sunt à Bolfeco, cum eiusmodi peristasis personarum, locorum ac temporum: ut nulla vnquam historia exactius & verius scripta videatur: (à Bolfeco, inquam qui sicut ipse testatur plurimos annos cum Caluino & Bezæ Geneuæ & circa Geneuam ipse quoque Calvinista vixit, eorumque vitam, mores, facta ac dicta explorata habuit) Diabolica plane videtur impudentia tua Volane nudo verbo sine vlllo argumento, aut probatione omnia ista negare, & esse falsa, conficta, & mendacia asserere. Quod si Bolfeco fidem non habes, lege magnum illum Iuris consultum Franciscum Balduinum factum ex Calvinista Catholicum contra tuum Calvinum: lege Michaelem & Gabrielem, Fabricios fratres contra tuum Bezam ut non in ore vnus Bolfeci, sed etiam illorum trium stet omne verbum. Satis multa mihi crede inuenies de tuorum Magistrorum flagitiose dictis ac factis. Pergamus.

Mendaciū

14.

Notum est, ais, plurimos Pontifices Romanos extitisse qui à coniugibus alienis aliter cohiberi non potuerint, nisi in adulterijs deprehenfi trucidarentur. Sed tuum erat Volane istos plurimos proferre, ne semper mentiri videaris, rogatus à me, cur eos non profers? Tandem cum multo labore, non plurimos ut mentiebaris, sed vnum tantum parturientis more enixus es. De quo tamen ipsi auctori Platina, quem citas non constat; Sunt, inquit, Platina qui scribunt illum in adulterio deprehensum & occisum. Quibus verbis satis indicat se talibus scriptoribus vix credere. Et merito quidem. Nam scriptores illorum temporum ita variant in huius Pontificis & aliorum hominum rebus gestis describendis, ut vix quidquam certi ex eis elicias; quod Platina ipse non obscure ibidem indicauit.

cauit. Certe Martinus Polonus in Chronico de Imperatoribus ac Pontificibus nihil simile de eo memoriae prodidit. Verum fuerit ita sane factum, quid istud contra nos? Nimium profecto stultus es ac insanus, si putas nos Romanorum Pontificum male vel facta, vel dicta approbare aut defendere velle: ideo non est quod in posterum inani labore te occupes, & consumas, in his quarendis & nobis obijciendis. Agnoscimus non defuisse aliquos Pontif. qui muneri diuinitus sibi collato vitæ ac morum integritate minus responderit: ac qui in fide, religione ac doctrina errauerit, omnino nullum extitisse. Quamquam sine comparatione multo plures sanctissimè integerrimè quæ vixisse, & nunc etiam viuere adeo clarum est, vt ne vos quidem hostes aliqui Pontificum acerrimi id negare possitis. Nam ex ducentis triginta sex Pontificibus potesne enumerare quadraginta qui malæ vitæ fuerunt? an plus apud te mala vita paucorum valet, ad Pontifices omnes infamandos, quàm bona vita plurimorum ad eorum bonitatem predicandam? Planè videris mihi volane hac in re muscas imitari. Muscis enim hoc peculiare est, vt partes sanas in corpore animalis negligent, & ulcerosas quærant, illis insideant, & saniem ac putredinem sugant. Ita tu omnes bonos Pontifices præteris quantumvis plurimis in solos malos oculos defigis, licet pauci sint: vt saniem sugas paucorum malorum, quia non placet tibi pietas multorum bonorum. Vnde hoc Volane? nisi quia delectaris sordibus instar stercoracei tui doctoris, sancti illius viri & innocentis, vt ais, Lutheri. Hinc est quod tam sæpe habeas in ore stercora Rom. Pontif. vt passim ex tuis scriptis patet. Sed dic Volane libere quid tibi in Platina narratione de Iohanne tredecimo displicet? an quod occisus fuerit? hoc non puto: libenter enim nullum Rom. Pontif. viuum super faciem terræ videres, si posses. An quod adulterium commiserit? non credo. Quomodo enim potest tibi displicere adulterium cui adeo placet Lutherus, vt eum virum pium, sanctum ac innocentem vocare soleas? At is tamen publicè primo in templo pro concione Vi-temberga anno 1522. docuit adulterium esse licitum ac perpetrandum:

dum: deinde ne mündus iste castus, ac sterilis. fructu tam sanctæ con-
cionis priuaretur, ea typis ibidem mandata est, anno 1554. ut totus
orbis cognoscat ac discat quod si nolit vxor, ancilla venire debeat,
pari impudentia Illiricus in Protestatione contra Concil. Tridentinũ
pag. 79. ausus est insigniter mentiri de patribus illius Concilij, asse-
rens duos ex Episcopis illis captos ibi & occisos fuisse in flagranti
delicto adulterij. Luptonius vero in lib. suo contra Iesuitam, ut men-
dacium magis pateret, & per se corrueret, ait illos fuisse Cardinales.
Sed isti Episcopi siue Cardinales carebant nominibus, quantumuis a-
liorum omnium nomina extent in varijs Catalogis Patrum Concilij
Tridentini impressis.

At, Deo sit laus, multi viri præstantes modo viuunt qui illi Con-
cilio interfuerunt, & optimè norunt esse crassissimum mendacium,
dignum quod ab Illyrico in suas Centurias, vna cum cæteris mendacijs
Euangelicis referatur. Porro si cupis lector scire quàm flagitiosè,
impudentè ac frequenter, iste nebulo Illiricus in suis illis Magde-
burgensibus Centurijs mentiatur: lege sex Dialogos Alani Copi, Tur-
rianũ et Canisium, contra eosdem Centuriatores, cõtra quos isti men-
daces Magistri hæctenus quod sciam, ne hisce re quidem sunt ausi.

Mendaciũ
15.

DVm nullum, ais, verum vitium quod in mores meos ca-
deret, obijcere possunt Iesuitæ, in confingendis crimini-
bus falsis industriam suam posuerunt. Exultate imo triumphate
Caluinistæ tandem aliquando hominem tam sanctum & immacu-
latum ex schola vestra vel potius caupona ceruisiaria Lwowkouiensẽ
prodijisse, qui adhuc in terris viuens seipsum sanctum & immacu-
latum prædicat, ut pote in cuius mores nullum verum vitium cadit quod
Iesuitæ illi possint obijcere. Certe plus sibi tribuit iste Antichri-
stus Lithuanicus, quàm hæctenus omnes Lutherani & Caluinistæ A-
postolis, Beatissima Virgini Mariæ: addo ipsi etiam Christo tribue-
runt. Nam illi vera, (ut illis videbãtur) vitia quæ Apostolis, B. Vir-
gini, & ipsi Christo obijciant, inuenerunt, ut videre licet apud Mag-
demburgenses Cent. 1. & Caluinum in Harm. cap. 27. Math. ubi
ipsi

ipsi Christo desperationem adscribit. Et Lutherus tomo 4. Latino lenæ impresso anno 1558. fol. 89. Omnes, inquit, Prophetæ viderunt in Spiritu, quod Christus futurus esset omnium maximus latro, homicida, adulter, fur, sacrilegus, blasphemus, quonullus vnquam maior in mundo fuerit. Quis fastus, quæ superbia, quæ amentia? Itane? nullum tibi vitium Iesuitæ possunt obijcere quod in tuos mores caderet? nullum inquis. O incredibilem huius tabernarij Lwowkouiesis impudentiam, O cecam in mē. ziendo animi libidinem. Tunc sanctule omni vitio vero quod in tuos mores cadat vacuus es? Tu inquam, qui plenus es mendacijs, ebrietatibus, contumelijs, conuitijs, hæresibus, superstitionibus, malitia, odio, timore, & rancore erga Pontifices Romanos, Cardinales, Episcopos, Monachos, Iesuitas, Ecclesiasticos, omnes denique Catholicos, quos passim in scriptis tuis omnibus probris, contumelijs, conuitijs ac maledictis oneras ac laceras? Qua igitur fronte ais, nullum reperiri vitium in moribus tuis? Nunquid ebrietas, mendacia, hæreses, conuitia, maledicta, & huiusmodi alia apud te & nouum tuum Euangelium vitia non sunt? Dic obsecro, dic nobis tandem, quid tuum nouum Euangelium vitium esse putat: si ista vitia esse non existimat. An forte cum tuo Luthero sentis nullum esse vitium nisi infidelitatem? Egregius sane es Euangelicus qui tantæ molis elephantes nosti deglutire, & culices in Pontificijs colare.

VERUM, inquis, in omnibus hisce contumeliarum probris egregie me pura conscientia consolatur. Videor hîc mihi audire Phariseum in templo orantem ac dicentem; Domine gratias tibi ago, quia non sum sicut ceteri homines. Os impudens audes de tua pura conscientia gloriari, quam malus Dæmon, tot sordibus, tot hæresibus, tot ebrietatibus, tot odijs, tot mendacijs, tot superstitionibus, tot alijs sceleribus polluit, ac velut Treicis compunxit notis? O Christe, si ista est pura conscientia, quam adeo impudenter hic furiosus Caupo iactat: ecquis non videt quin ipse quoq; Diabolus huius aduersarij mei pater, merito possit de sua pura conscientia non secus ac hic dilectus eius filius gloriari?

In Postilla
Germanica
anno 1561.
lenæ pag.
258.

Mendaciū

16,

Mendaciū
17.

Scripta mea, inquit, quæcunq; sunt de Religione ab omni vel minima impietatis & hæreseos suspitione me vindicant. Imo Volane scripta tua te vel maximæ impietatis ac hæreseos accusat & condemnant. Veteres enim hæreses quas tu scriptis tuis ab inferis reuocas, vt de nouis taceam, videre potes apud Sanderum lib. 8. de visibili Monarchia cap. 27. breuiter collectas ex sanctis Patribus, quarum pauca hic attingam. Non ne Vigilantius est D. Hieronymo hæreticus ob negatam sanctorum inuocationem & reliquiarum cultum? nonne Iovinianum qui æquat nuptias virginitati ab Aug. hæresi 81. positus est in Catalogo hæreticorum sicut & Eunomius hæresi 54. qui per solam fidem homines iustificari voluit? nonne Symon Magus absque bonis operibus hominibus salutem promittebat, vt auctor est Ireneus lib. 1. cap. 20? nonne Aërium D. August. Hæresi 53. in hæreticis, quod negauerit orandum aut sacrificandum pro mortuis numerat? quas omnes à Christi Ecclesia damnatas hæreses, tu passim in scriptis tuis defendis. Iam verò hæresim tuam sacramentariam iustissimè condemnauit Concilium Tridentinum. Et si hoc tibi quia recentius est non placet, idem fecerunt ante quingentos circiter annos quinq; alia Concilia in tuo patre Berengario. Quod si & horum omnium Conciliorum grauissimorum contemnitis iudicium: Lutheri saltem tui iudicium contemnere nec potes nec debes; cum eum tu sanctum ac innocentem voces, & Iuellus in Apologia Ecclesiæ Anglicanæ virum præstantissimum, & ad illustrandum orbem terrarum à Deo datum apellet: & Caluinus per eum Deum non modo locutum, sed etiam fulminasse scribat. Audi ergo, quid vir hic sanctus ac innocens, vir ad illustrandum orbem terrarum datus dicat: audi inquam, quo pacto vir iste per quem Deus locutus est te tu. ofq; Sacramentarios, serio hæreticos iudicauit ac pronunciauit: Audi & ei crede: quia certus est, vt ait, se habere sua dogmata de cælo; hæreticos, inquit ille, serio censemus, & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos & Sacramentarios omnes, qui negant Christi corpus & sanguinem ore carnali sumi in venerabili Eucharistia

Luth. in Epi-
stola ad Ar-
gumēti neñ.
In Thesi 27.
anno 1645.

ristiæ Sacramento. *Aduerte animū Volane, arrige aures, audi quā Lutherus tuus non ioco sed seriò, te hæreticum & alienum ab Ecclesia Dei pronunciet. Et ne excidisse verbum homini putes, idē biennio ante mortem quasi hæresim vobis in suo testamento legans, anathema contra vos ad hunc modum tonat. Quicumque credere nolit panem Domini in cæna illius, esse verum ac naturale corpus, is à me abstineat epistolis, scriptis, vel sermone, neq; vllam meam expectet communionem. Et paulo post; Suermeris, nihil contulerit quod circa Sacramentum plurimum illi nugantur, de spiritali esu ac potatione corporis & sanguinis Christi. Frustra quoque illi in Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum credunt, quando hunc vnum negant articulum. Et anno 86. prodijt Germanicè liber impressus Ienæ à quodam Lutherano sub hoc titulo; Admonitio ex verbo Dei, quòd Caluinistæ non sunt Christiani, sed tantum Iudæi & Machometani baptizati. Habetur in Catalogo nundinarum Francofordiensium anni 1586. Nicolaus Amsdorfius in libello cui titulus est: Publica confessio puræ doctrinæ; Nos, inquit, Zuinglianam & Osiandrinam hæreses & errores, tuta conscientia amplecti non possumus. Proinde dabis veniam & mirari desines, te tuosq; Caluinistas à nobis hæreticos vocari: quando vos hoc elogio vestri Evangelici dilecti in Christo fratres exornant. Et merito sane, Nam si Arriani, Nestoriani, Eutichiani heretici sunt; profecto vos tam Lutherani, quam Caluinistæ, hæreseos infamiam euadere non potestis, si scripta vestra quæ mundo publicastis defendere velitis, vt inferius clare ostendam.*

Calvinum, ais, tantum fuisse Theologum, qui omnes fere Mendaciū
 alios iudicio, grauitate & sermonis puritate superauit. 18.
Hinc forte est quòd in oppido Thonon, quidam Caluinista in magna hominum celebritate dixit; Dominus meus Calvinus Paulo Apostolo est doctior, pluraq; ex Dei secretis nouit quam ille. Ita Bolfecus in vita Caluini cap. 13. At si tantus Theologus fu-
it Cal-

In defensio-
 ne verborū
 cænae tom. 7.

it Calvinus, tantiq; iudicij, quomodo vt ait Genebrardus in Epistola ad Lambertum Danæum, despuendæ fuit memoriæ non solum apud Catholicos, sed etiam apud ipsos hæreticos: vt apud Westphalum, Heslhusium, Morellum, Castalionem, Iohannem à Lasko, Stancarum, Casanouium, Gregorium Paulū, Illyricum, Molinæum, Brentium, Roserium, innumerofq; alios, adde etiam apud Deum? Nam tam horrendo Dei iudicio transiit ad Sathanam, & tot morbis, iudicium Dei æquissimum peruulgantibus, extinctus est; vt nisi id Beza oculatus Historicus scripto prodidisset, vix homines crederent. Nec mirum si tam infæliciter perierit, nam peius vixerat. Theomorus qui eum videri vult tenerrimè dilexisse, vt Patrem vnicè obseruasse, vt præceptorem reuerentè coluisse, maculas nouem turpissimas ei à suæ sectæ hominibus iniustas, nondum diluere potuit. Sunt autem istæ: Prima, fuisse non modo hæreticum sed etiam hæretico peiorem: Secunda, ambitiosum & Tyrannidis cupidissimum: Tertia, vsurarium insignè: Quarta, nummularium seu Trapezitam: Quinta, auarissimum: Sexta, aleatorem: Septima, scortatorem libidinosisimum, vbi *Mysterion is kakias*, quod non licet homini loqui, cuius causa, oportuit historicum sanctos Patriarchas traducere, ac scribere deterius aliquid contigisse in domo Iacob, & Dauidis, quàm istius cuius patrocinium, encomiumque suscipiebat: Octaua, vindictæ appetentissimum, sæuum, sanguinariū, vix placabilem. Nona, immoderate biliosum ac iracundum. Hæc ille. Si tanti fuit iudicij, tantusquè Theologus: quomodo Carolus Molineus fecit eum Atheorum principem, quod filij essentiam à patre esse negaret, & personas in imaginarias proprietates et accidentia transformaret: personarum propria confunderet: distinctionem inter patrem & filium tolleret? Si denique tantus fuit Theologus Calvinus: cur tam fadè ac turpiter in maximis Christianæ religionis mysterijs, vt infra clarius ostendetur, errauit? Quæsum ob.

sum obsecro doctrina illius tendit, nisi ad abnegationē ipsius Christi
ut minus miremur, vnum ex vestris mūdo dedisse librum de tribus
impostoribus Moyse, Christo, Machomete, qui nimis multum,
multorum manibus ut ait Genebrardus Epistola citata, teritur.

Narrant qui vestram Synagogam hīc Vilnæ frequentant, vos isthic
prohibuisse cantari deinceps cantiones quasdam, in quibus mentio fie-
bat Sanctissimæ Trinitatis, nec id quidē ob aliam causam quā quod
vox illa (Trinitas) in scripturis sacris minimē reperitur. Quid
igitur restat nisi ut breui etiam Personæ, Vnitatis, Consubstantialis,
nomina tollatis, cum nec illa in scripturis habeantur? Quid dico tolle-
ris? imo verius dixerim iam sustulisti nomina simul cum ipsis rebus.
Quot enim sunt hodie in Polonia & Lithuania, qui Christum esse
Dei filium & quod inde consequens est, ipsam Trinitatem negant?
Vnde enim istud? annon ex Caluini vestri Euangelio? Mentior: at-
qui verum id efficiam paulo inferius: & ita verum ut nequaquam ne-
gare possis Caluinum id docuisse, nisi te tui magistri dogmata sequi ac
tueri negare velis. Et sane per vestram Confederationem non video,
quomodo liberum non sit cuiq; si velit credere etiam in ipsum Satha-
nam: negare Deum esse vllum in cælo & in terra: transire ad Iuda-
ismum (quod Vilnæ factū esse constat) et Machometismū, imo ad gen-
tilismū, ita ut meritō timendum sit ne breui Regnū istud Athei im-
pleatur, quibus miseram Angliam iam plenam esse Witigistus Calui-
nista in opere suo contra Puritanos conqueritur.

Reuera, inquis, Monachi Scarabei sunt, & potissimum isti
nouī Iesumastigæ, qui præ omnibus fœdissima Papæ ster-
cora (sic loqueris homo modestissime pro tua modestia Euange-
lica) & ipsi liguriunt & alijs venditare non erubescunt. Quo-
rum similia passim in Apologia & alijs scriptis tuis repetis, & in-
culcas: ut lectori etiam nauseam moueas. At nimium falleris Vola-
ne, non Monachi aut Iesuitæ sunt Scarabei; sed vos Caluinistæ, ac Lu-
therani estis veri Scarabei, ex stercorebus Monachorū nempe Bucero,
Luthero, Martyre, Ochino, Morlorato nati: istos Monachi ut sterco-

Mendaciū
19.

ra ex sui medio eiecerunt, ex quibus deinde vos propagati estis: Quid Beza & Calvinus? fures, adulteri, homicidæ, Sodomitæ, an non fuerunt Papistarum quinquiliæ, sordes, stercora? at isti sunt Volane parentes tui sancti ac innocentes, ut vocas: isti sunt qui te Diabolo per suum Evangelium genuerunt: isti sunt qui te in familiam Diaboli per sua impia ac blasphemata scripta inseruerunt. Quod attinet ad dogmata Pontificia, quæ tu sordidissime scurra, vocas foedissima stercora: scito, Iesuitas aut Monachos nulla defendere dogmata, aut populo proponere quæ non defendit ac proponit vniuersa per totum orbem terrarum Ecclesia: quæque non sunt ipsissima Spiritus sancti placita: quæ nullus vestrum hætenus potuit ex Dei verbo confutare. Quo pacto verò dogmata Pontif. possunt tibi videri foedissima sterco-
ra, cui tam suauiter olent dogmata impura Lutheri, quæ in mea respo-
sione adnotaui, & plura cum voles adnotare paratus sum? An inter omnia dogmata Romani Pontif. inuenias, si non vult vxor veniat ancilla? An reperias licere vxori iuueni à viro sterili discedere & inire ocultum matrimonium cum aliquo fratre vel affi-
ne viri propter hæreditatem conseruandam, vbi sordidus ille porcus & impotentis animi bellua addere non dubitat. Sicut non est in mea potestate ut sim vir, ita ut neque in absque fami-
na, aut famina absque viro. Hæc ille tomo 5. Latino Witem-
bergæ anno 1554. in Serm. de Matrimonio. Et alibi. Impossi-
bile est, inquit, nobis carere corpore mulieris, ex quo nostrum corpus magna ex parte constat. Tom. 3. Germ. fol. 29. in E-
pistola ad Wolfgangum Reiss. Et tomo 4. Germanico fol. 214. ad
Dominos ordinis Teutonici ait: in casu quo Concilium aliquod concederet clericis coniugium, tunc ille contrarium consule-
ret & potius permetteret aliquem viuere cum tribus meretri-
cibus, quàm cum vna vxore. Hæc & multo plura similia apud
hunc mulierosum Apostatam quem tu sanctum nominas inuenies.

Iesuitæ

Iesuitæ nullum nāuum in corruptissimā Ecclesia Romana agnoscunt. Falsum est, dici non potest. Agnoscunt non vnū sed multos nēuos in multis Rom. Ecclesiæ filijs: licet enim Doctrina Romana Ecclesiæ de fide, ac moribus sit integerrima, ac sanctissima: tamen multorum mores sunt parum sani, aut sancti. Agnouit hoc etiam Concilium Tridentinum, quod in causa fuit, vt Synodus illa tam multa in singulis ferè sessionibus, ediderit de reformatione decreta: quæ si excutioni non sunt mandata, hominum moribus & temporum iniquitati, non Ecclesiæ Catholicæ adscribendum est.

Nillum, ais, tam crassæ idololatriæ genus est, nulla tam abominanda superstitio, quam non Arturus iste defendat, quam non licitam populo Christiano doceat. Hoc ita clarum est mendacium vt responsionem non mereatur. At tamen si ita est Volane, dic nobis vt verus Euangelicus vis haberi, vbi ille docuit, adorare aut inuocare Iouem, Herculem, Apollinem, Venerem, vt olim faciebant gentiles? vbi docuit parentes sacrificare sanguinem filiorum & filiarum suarum Dæmonijs vt aliquando faciebant Israelitæ & Gentiles? vbi docuit Christianos colere Deum ritu Iudæorum Sabbatum obseruando, & filios circumcidendo? Denique vbi Arturus te docuit tuam superstitionem, vt pecunia tua perditā, furem explorares, dando illi ad comedendum cum notis nescio quibus superstitiosè impressis caseum? Hæc & idem genus innumera sunt quæ nunq̃ docuit Arturus. Impudenter ergo mentiris, dum eum docuisse licitam esse omnem superstitionem ac idololatriam offeris: imo tantum abest vt hoc docuerit, vt tu cum toto grege Carnificum & Ministellorum tuorum ne vnā quidem superstitionem, vel idololatriam quam ille docuerit possis ostendere: sed facilius fuit rusticitati tuæ, eius assertiones carpere quam refutare.

Iesuitæ, inquis, cum Legatis Pontificijs habent consultationes, vt quas iniuste se cernunt habere possessiones; omni vi retineant. Tantum tria sunt hic Volane tetra ac putida mendacia, quæ nec tu, nec tuorum quispiam vquam probare potest.

Volane si potes ubi, quando, cum quo Legato Pontificio & quibus presentibus ac audientibus hac de re consultationes ab eis sunt habitæ? Monstra nobis qui sunt isti Iesuitæ, & ubi terrarum manent, & quas opes iniuste possident? ostende ubi, quando & quomodo per vim opes iniustas retinere conati sunt, & in quos illam vim exercuerunt? Scias tam longè abesse Iesuitas à retinendis bonis iniustis per vim, ut si tu in legitimo iudicio ostendere possis eos talia bona habere, statim ea in manus Regis aut Reipub. sint resignaturi. Certe si libera donatio Regum & Principum non legitime transferat dominium; tu Legulee Veterator, caue ne iniuste tua prædiola possideas. I enim titulo non possides tu tua, quàm illi sua: sed rancor ille cor tuum quem ubicunq; potes in Iesuitas eructas, clarè ostendit te non esse licitum, ne Iesuitæ iniustas opes possideant, sed potius ne ullas opes habeant. Velles forte ut omnia devoluerentur ad fiscum & trem illum Stanislaï Leopoliensis: aut quem recens accersisti vestram Synagogam Danielis Itouij, qui omnes teterrimas quasvis sectas iam est peruagatus. Strides miser ac fremis, quòd Iesuitæ sic per Lithuaniam cum magno multorum fructu spiritali dilatantur. Vides miser stantibus illis in regno Christi tuum Calvinismum ruerè, (quod nuper tua stulta & inepta oratione deplorasti:) idcirco ubicunq; potes in illos maledicam linguam tuam exeris, & ubi se offert occasio, incitas alios ad eos quoq; persequendos, ut ex varijs locis scurrilis & maledicæ Apologiæ tuæ ostendi facile potest.

Mendaciū

23.

Iesuitæ, inquit, quia in regno Christi stare non possunt, doctrina eius extirpanda; & pijs omnibus exterminandis rationes omnes ineunt. Ringitur iste summus Lithuanie Antichristus, quòd Iesuitæ viuant super terram. Atqui stant Volane Iesuitæ in Regno Christi, & per Dei gratiam deinceps stabunt fremente tuo Diabolo cum omnibus Satellitibus, Lutheranis, & Calvinistis. Stabunt illi in Regno Christi, quando tu nisi resipiscas, infelix in inferno cum tuo, & mendaci parente Diabolo, torquerere, stant illi, dum tui cadunt ex regno Diaboli in Regnum Christi: quod ex oratione

oratione et manifestum est. De doctrina Christi extirpanda non cogitant illi, at de ea per orbem vniuersum plantanda, & disseminanda serio cogitant: atque ob hanc causam profecti sunt ad Indias tam orientis quam occidentis Solis: ad Sinas, ad Iaponios, qui si Hispanos spectes omnino sunt Antipodes: dum interim tui Ventripotentes Ministri, stertunt, ac in popinis, gurgustijsq; inebriantur, fœdæq; vacāt libidini. De doctrina Christi extirpanda non cogitant quidem Iesuitæ: sed serio cogitauit ille tuus Euangelicus frater qui scripsit illum horrendum dictu librum de tribus impostoribus Moyse, Christo & Machomete: serio etiam cogitauit tuus Caluinus qui Christum negat esse Deum, & quod consequens est esse filium Dei, quique Christum assensu per passionem desperasse. O quot sunt Volane et tuis fratribus Anabaptistis, Arrianis, Ebionitis, Trinitarijs, qui non solum Christum Spiritum sanctum & ipsam negant Trinitatem. Quid obest de Christo aut eius doctrina in Iesuitarum libris vnquam legi? Quid vidisti? An non potius duo doctissimi Iesuitæ, Bellarminus in 1. Disputationum tomo, & Gregorius de Valentia quinque libris de Trinitate egregie pro Christi gloria, & dignitate, doctrina ac diuinitate contra tuos fratres Trinitarios, Arrianos, & Anabaptistas scripserunt? Vbi clare ostendunt vos quoq; Caluinistas & Lutheranos manifestos esse Arrianos. Si de doctrina Christi extirpanda ut tu blateras serio cogitarēt Iesuitæ, facile, facile, crede mihi fuisset vobiscum Christum negare, nec esset opus tanto labore pro Christi Deitate ac doctrina defendenda contra fratres tuos scribere. Sed amabo te Volane, quando vero tu probabis, Iesuitas rationes omnes, vel aliquas, de pijs omnibus extirpandis iniuisse? Dic obsecro quādo, vbi, & quibus cum isthæc egerunt Iesuitæ? dic nobis quis vidit, quis audiuit, quis scripsit, quis narrauit? Sed in primis quero ex te, qui nam sunt isti pii de quibus loqueris? Sunt ne pii Lutherani, vel pii Caluinistæ, vel pii Anabaptistæ, vel deniq; pii Arriani aut Trinitaristæ? O homo sanguinarie si tui sanguinolenti Caluinistæ non sæpius aut plures iniuissent rationes de pijs omnibus exterminandis, quā Iesuitæ:

Lib. 1. Instit.
cap. 8. par. 23
In Harm. in
27. Math.

suitæ: fortassis hodie viueret multa millia Sacerdotum, ac Monachorum, quos tui Caluinistæ immani et plusquā Turcica barbarie in Gal. lijs & Belgio trucidarunt: hodie viuerent illi quadraginta Iesuitæ quos nauigantes in Brasiliam, vt barbaris illis Antropophagis Christum prædicarent, tui Caluinistæ crudeliter vno die mactarunt: Hodie viueret Edmundus Campianus ac multi alij optimi Catholici, in quorum sanguine illa impia Iezabel Anglicana manus suas crudeles lauit. Vnum si potes ostende Iesuitam qui aliquem ex tuis trucidauit: at vnus tuus Caluinista Iacobus Soria vno die quadraginta Iesuitas perdidit, occidit, mactauit. Et tamen audes os impudens asserere Iesuitas de pijs omnibus exterminandis rationes omnes inire: & tria mendacia putida in tribus lineis effutire.

Huius anno
1571.

Mendaciū
24.

Quo inquis, die Rex idololatricam Missæ cæremoniam in templo peragi spectat, quo aures veritatem Euangelicam Iesuaestro oppugnanti accommodat, in eum subito incidit morbum, qui paucis post diebus nullo dato pænitiæ spacio eum interemit. Quando utiq; mentiendi finem facies Volane? Cui obsecro hominum generi hætenus mentiendo & maledicendo perpercisti? nunc autem quasi omnia mendacia hucusq; commemorata nō sufficerent, ad explendam tuam mentiendi & conuitiandi libidinem, & ad probandum te esse Patris mendacij filiū? Ad ipsum Regem et principem populi maledicendum linguam tuam maledicam conuertis: & tria mendacia impudentissima effutis. Primum est Regem eo die quo Missam in templo audiuit incidisse in morbum. Id vero mendacium esse apertissimum, tu ipse videre potes, apud excellentiss. Doctorem D. Simonium in historia mortis eiusdē Regis nuper impressa: vbi ille qui Regis erat Medicus, & Regi sano, & ægro, et morienti adfuit, refert Regem in morbum incidisse tertio Decembris, quo die in templo non fuerat, sed in campis. Secundum est, illum eo die cepisse ægrotare quo Iesuaestro concionanti aures accommodauit: at ex eodē D. Symonio aduertere potes Regem tota die fuisse in venatione, nec vllam tertio Decembris audisse concionem. Tertium: morbum nul-

lum Re-

22
lum Regi dedisse penitentiae spaciū. Quod falsissimum esse idem do-
cet Symonius Nocte, ait ille, quæ funestum præcessit diem,
totoq; hoc suspirans, Dei auxilium atque opem submissa qui-
dem, sed exaudibili voce, sublati in cælum oculis frequenter
implorabat. O ingrati tudinem tuam Volane, istæ enī sunt gratiæ
quas Regi tuo de te nimis bene merito perfoluis? Ille te in suorum
secretariorum numerum admisit, nec satū perpendit, te à multo tem-
pore antea fuisse Diaboli secretarium, cuius secreta passim in tuis vi-
rulentis scriptis blasphemio ore eructas. Tu vero nunc gratiarum lo-
co eum idololatriam vocas, & veluti Ethnicum sine penitentia mor-
tuum mentiris.

Paulus, autē, tertius, filiam simul nūrum & vxorem habuisse Mendaciū
scribitur. A quo scribitur? A Sleidano, inquit: non te pudet 25.
Volane tuæ ipsius pulcherrimæ veritatē, Sleidanum hominem men-
dacissimum, & qui te in mentiendi libidine tantum non superat, te-
stem dare? Eius mendacia legere apud Surium in Commentario verū
in orbe gestarum potes, & apud Alanum Copum, in Dialogis maxi-
me vero, in Dialogo sexto, cap. 34. ubi refert Bartholomeum La-
thomum scripsisse historiam de vndecim millibus mendaciorum Sle-
idani. Genebrardus porro in Epistola ad Daneum de tuo isto veraci
historico sic ait. Spurius ille Sleidanus historiam nostrorum
temporum retulit, quam Cardillus & Latomus de vndecim
millibus mendaciorum inscribendam docuerunt, propter
apertam scriptoris falsitatem, de qua apud Carolum impera-
torem accusatus Basileam euadens paulò post desperatione,
tædio, & miseria, fædam mendacijs animam exhalat. Enco-
miastes Lutheri verius quàm historicus imposturarum
innumerabilium conuictus à Groppero, Fontano, Genne-
pæo, Lindano, Copo, Staphilo, Bilicio, Surio, Pontano.
Annè vides Volane quam egregie mendax sit iuuvs Sleidanus? Sed
vnde Sleidanus has sordes mutuatus est? nonne ex Bernardino Och-
ino, qui vix Deum credidit esse? & graues circa singulas personas
E Trini-

Trinitatis (vt docet Hieronymus Zanchius de tribus Elohim parte 2.) errores habuit, propter quos ille vocat eum Antichristum pag. 175. Is te dignus inuentus est qui sit huius fabulae auctor, Sed quid si tuus ille nobilis historicus hoc non habeat? & certe non habet: proinde es his mendax: semel quod tale mendacium sinxeris: iterum quod a me de hoc mendacio pag. 30. admonitus, ausus es illud mendaciter confirmare autoritate mendacis Sleidani, qui hoc vt dixi non habet. Ego Sleidanum aliquoties idq; in diuersis editionibus legi, nec tamen hoc in eo inuenio. Tu si potes librum & verba Sleidani tui profer, vt te verum, me falsum assertorem probes. Esto vero sane, habeat hoc Sleidanus, quid contra nos? Nam scias, nos Romanorum Pontificum male facta, vel dicta nec approbare, nec defendere. Nec si quae ille gessisset ante pontificatū, essent illi vt Pontifici adscribenda: cum Onuphrius longe plane diuersa narret in vita eius. Sed o bone vir ego pag. 30. ex 1. lib. Sanderi viri celeberrimi ac doctissimi de schismate Anglorum opposueram tibi, Elizabetham Anglicanae Synagoga caput, natam ex Anna Bolena sorore sua filia Henrici octauī, quae prius propter prostitutam libidinem in Gallia & Anglia dicta est Mula Regis Galliae, & Equa Anglicana. Genita vero est ab Henrico octauo qui fuit ei simul pater & auus: sicut Anna Bolena fuit illi simul mater & soror. Ex huius impurae meretricis lumbis prodijt, ait Sanderus, istud praeclarum vestrum Euangelium, quod modo floret in Anglia. Sed ad hoc tu miser vt soles ebmutuisti, nisi quod murmuras de Sanderō quem tu nempe rusticus ruri delitescens, vix nosse de nomine videris.

Mendaciū
26.

TAxā, inquit, Apostolica docet, quam non magni criminis loco omnem incastum isti reputant, qui factū cōcubitum cum matre, sorore, quauis consanguinea, aut affini non nisi quinque grossis redimendum statuunt. Proficit aduersarius nullumque finem mentiendi facit. Quis te docuit tam impudenter, ac Diabolice mentiri nisi teter ille mendaciorum pater, & Magister Diabolus? Si igitur non vis haberi mendacissimus, impudentissimus
impo-

impostor, id quæ in omnes æternitates : profer vel unicum auctorem, apud quem ista taxa Apostolica quinque grossorum, pro quouis incæstu reperiri ac legi d quoquâ possit. Ego tibi seuerissimā taxā penitentiariā sol. 28 ex Bruhardo lib. 19. Decretorū, de penitentia attuli. Fecisti, inquit, taxa fornicationem cū sorore tua, pæniteas decem ānos, si cū matre quindēcim ānos p legitimas serias: & vnum ex his in pane & aqua, & quam diu viues pænitentiam ages, & sis sine spe cōiugij. Quid ergo profuit te tā insigniter horrendis mendacijs ac fabulis sanctissima Pontif. decreta contaminare? Sed fuisti in tua Apologia incredibilis impudentiæ: iam vero in hac tua stolidā ac virulenta responsione, quid ē nunquid admonitus ad cor redijisti? hoc vero tantum abest vt feceris, vt potius notam prius omnibus tuam impudentiam notiozem multo reddideris. Sed quid moror quominus id quod dico ostendo? Pergo igitur. Omnes fere veteres (ait Caluinus lib. 3. Instit. Parag. 38. Cap. 4.) quorū libri extāt, aut in hac parte lapsi sūt, scilicet vbi de satisfactiōe agitur: aut nimis aspere & dure locuti sunt. Falleris Caluine, ecce Volanus tui Euangelij baiulus inuenit taxam quam vocat Apostolicam, quæ multo mitius ac blandius hac dere loquitur quā tu dixisti, et studio mentiendi se ait dixisse nihil: sed quæ in multis scriptoribz legit, hac totidem verbis exarasse. Quid igitur aliud restat, nisi vt aut Caluinum Euangelistam, aut Volanum eius fidelem discipulum mendacij arguamus? Sed agē Andrea profer tuos bonos quos appellas authores? Parturiūt montes nascitur ridiculus mus. Ait se toties legisse quod ne semel in vita legit, & pro multis authoribus vnum eumq; suspettæ fidei Musculum mihi obtrudit. De quo etiam impudenter more suo Euangelico mentitus est. Nam Musculus in locis Com. non ait incæstū redimendum quinque grossis, sed summā Turon. 36. & Ducat. 3, soluendam esse pro absolutione in foro exteriori, & dispensatione ad ordines ac beneficia. Certe peccata quouis redimi et remitti, non quinque grossis, vt mendaciter ais, sed tantummodo per veram penitentiā hoc est Contritionem, Confessionem & satisfactiōem in virtute san-

guinis & mortis Christi, dogma est adeo certū apud Catholicos, ut nihil sit certius: itaque commune apud omnes, ut mirarer hoc Volanum ignorare, nisi scirem illum valde occupatum esse in bobus stabulandis, agris stercoreandis, & vxoribus ducendis. An non tu mirabilis es Arithmeticus, qui tanta dexteritate mentiendi, reduxisti Turon. 36. Ducat. 3 ad grossos quinque? An non mirabilis es Alchimista, qui tam cito tres Ducatos aureos in grossos quinque argenteos redegeisti? Triumphet nunc turba Caluinistarum, quod in sua Synagoga tam egregium habeat artificem, qui solo verbo mendaci aurum potest mutare in argentum: & ex Ducatis tribus grossos conficere quinque. Itaque adhuc Volane à te vnum testem expectamus, qui offerat hoc tuum mendacium de quinque grossis in Taxa penitentiaria, siue Apostolica constitutis pro incassu. Et ut tibi dicam quod sentio, est mihi Musculus tuus valde suspectus non de vno, sed de pluribus mendacijs. Primo quia degrege est Caluinistarū seu Euangelicorū, quorum propriū est, ita in scriptis suis mentiri ut mirū sit aliquādo vera illos loqui. Tam enim vos viri Euāgelici felines estis in mendacijs confingendis, ut tantū ipsum Diabolū parentē vestrū in mentiendi non superetis. Hinc Bellarminus ex vno Concordiæ Bergen, lib. sexaginta septē crassa, tetrā, putida mendacia nuper collegit & solidē in iudicio de libro Concordiæ confutauit. Deinde, quia nullū prodit authorē illius quam adfert nundinationis Romanæ, nec vel vno verbo significat vnde eam acceperit, aut vbi inueniri possit: nec ego vspiam possum reperire quantumvis & Summistas & Canonistas, & Decreta ac Decretalia Romanæ Pontificis euoluerim. Tertiò quia ponit ille taxas pecuniarias graues pro absolutione à varijs peccatis etiam in foro cōscientiæ, quod est prorsus contra decreta Romanorum Pontificum & Conciliorum: contra omnem praxim & consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, tam in Vrbe quam in Orbe. Quod si aliquando contrarium fortē ab aliquibus fiat, illud sane non est ex præscriptione taxæ alicuius Apostolicæ seu penitentiariæ: sed ex malicia, auaritia, & mero abusu delinquentium; quem nos defendere vel approbare nullo modo possumus, nec volumus.

Iesuitæ, inquit, sunt segni otio dediti. *At hoc ipsum mendacium tu ipse illico refellis cum subdis*; eos in amplissimis vrbi-
bus nidos extruere: ex vna in aliam perpetuo discurrere, &
pacem Rerumpub. & sanæ religionis vbiq; quantum in ipsis
est perturbare. *An hæc sunt exercitia hominum otiosorum?* Ho-
mines otiosi libenter in nidis suis quiescunt; & non ex vrbe in urbem
discurrunt vt pacem perturbent: quia hæc exercitia otium prorsus ex-
cludunt. *Vtinam tui Sanguinarij Calvinistæ essent magis, quàm sunt*
otiosi; non ita Galliam & Belgium perturbarent, sicut his viginti &
amplius annis fecerunt, omnia sanguine ac cade innocentum complen-
tes, vt quiuis potest apud Surium & alios legere. Imò Volane vnus
ex tuis Calvinistis vsq; Constantinopolim ad Turcarum Imperatorem
discurrit, & per maiorem Bassam conatus est auxilium pro suis Cal-
uinistis in Gallia, contra proprium Regem suum, obtinere. Præcipu-
um eius argumentum, quo Turcæ id voluit persuadere fuit, religionem
pro qua Calvinistæ depugnant Turcæ valde esse per similem. Ex-
tat hæc de re Venetijs impressa cuiusdam Veneti Constantinopoli mis-
sa Epistola, cuius mentionem fieri, in Commentarijs Surij inuenias.
Pari Zelo & deuotione scripserunt Lutherari ad Turcarum Bassam
Budensem, vt Cæsaris ditiones inuaderet, vt ipsi interim quintum su-
um Euangelium facilius promouerent, ac dilatarent, quod refert Sta-
phylus in defensione sua contra Lutheranos. Vos credo Volane li-
benter videretis Iesuitas segni otio deditos. Plus enim credo, quàm tu
velles, sunt occupati, in vestro Euangelio per gladium spiritus, & ver-
bi oppugnando atq; extirpando; in vestris erroribus, scriptis, ac con-
cionibus confutandis: in vestris mendacijs, ac conuitijs depellendis.
Nec sane (quod Deo Opt. Max. acceptum referimus) infeliciter. Id
enim plurimorum ad fidem Catholicam conuersio eorum opera facta
ostendit, quod nec tu miser ignoras. Quid enim aliud in bella illa tua
ad Conuersos nuper edita oratione deploras? Sunt illi Volane occu-
pati, & ita occupati, vt durantibus his operarijs, ac eorum studijs, ve-
strum Euangelium ruat neceße est. Sed prodixi vel tuam Diaboli-

cam maliciam, vel rusticam ignorantiam, dum asseris eos esse inertis otio deditos, quos constat prædicandi Euangelij causa itinera longissima, & periculosissima, terra mariq; ad Indias Orientis, & occidentis Solis, imo vsq; ad ipsos Antipodas suscipere. Nunquid otiosi dicendi sunt, qui omnem vitam consumunt verbum Dei prædicando, in templis, in carceribus, in plateis? qui toti, sunt in iuuentute litteris & pietate informanda? qui quotidie sunt occupati in Confessionibus tam sanorum quam aegrorum; tam liberorum quam vinctorum audiendis? ut alia prope innumera pietatis exercitia, in quibus quotidie cum magno Catholicorum auxilio, utilitate, consolatione; hæreticorum vero ruina, fremitu, murmuracione ac dolore, strenuè versantur, omittam. An non vos ipsi gloriari soletis aliquando: nisi Iesuitæ suos supposuissent humeros, iam pridem futurum fuisse, ut Papatus totus vestri Euangelij gladio deuictus ac prostratus iacuisset? Hocine tu hominum inertis otio deditum opus esse arbitraris? mihi crede Volane non otiosorum fuerat Papatum, vestro iudicio iam penè collapsum fulcire, & in pristinum statum quodammodo adducere. Quodsi à Iesuitis præstitum dicitis, quomodo tu Iesuitas segni otio deditos calumniaris? Tui, tui inquam infelicitissime Archiminister gareones quinti Euangelij ministri inertissimo otio dediti viuunt, ventres pigri, mutili imo noxia sunt terræ pondera, qui ubi quotidie in Pontificem, clerum, Ecclesiamq; Christi sponsam apud vulgus imperitum, apud homines vitij oneratas habentes conscientias: ineptissimè & mendacissimè inuecti fuerint, ministerio se suo, satisfecisse arbitrantur. Reliquum quod superest, non certe in docendo, scribendo, precibus ad Deum fundendis, proximis iuandis, sed vel in otio desidiosisimo, vel conuiujs & computationibus, vel vxoribus & liberis curandis, aut quæstu augendo, opibusq; cumulandis infumunt.

Mendaciū
28.

Iesuitæ, inquit, quosuis spoliant auro & argento. Qua fronte hoc dicis Volane, quod toti orbi constat esse putidissimum mendacium. Ringitur ista bellua Caluinistica, quod Iesuitæ habeant aliquid unde vitæ necessaria subministrant. Vixi ego in hac amplissima vrbe zredecium

tredecim annos sub eorum disciplina, et cum sint in Vrbe hac tot millia hominum, tot Catholici, tot Schismatici, tot Lutherani, & Calvinistæ, tot Anabaptistæ, tot Arriani, tot Iudei, tot Mosci, tot Tartari, tot gentes & nationes: nunquam audiui vel vnum conquerentem, se à Iesuitæ spoliatum suo auro vel argento. Appello igitur totam hanc ciuitatem amplissimam in testimonium pro Iesuitis, contra hoc tuum impudentissimum ac euangelicum mendacium. Sane si quosuis nullo excepto, Iesuitæ spoliant auro & argento: permirum est tuos Calvinistas, præter morem suum, tanta vti patientia, vt se ab illis spoliari sinant. Mirum sane est ab illis tam diu spoliatores istos tam patienter in ciuitatibus et oppidis suis tolerari. Sed dic mihi Volane per tuam fidem Euangelicam quando te vel tuos ventripotentes fratres Iobum & Stanislaum vel vnicuique obolo spoliarunt? Vtinam tui Euangelici fratres non magis spoliassent Ecclesias Catholicorum, multis centenis millionibus auri & argenti per Europam, quàm Iesuitæ homines auro & argento spoliarunt. Profecto nec tot Ecclesias per orbem terrarum spoliatas, profanatas, & deuastatas audiremus, videremus, doleremus: nec tuos istos Euangelicos prædones, præcones dicere volebam, tam diuites cerneremus, atque nunc oculis vsurpamus. Sed quid Volane conquereris tu (falso tamen) Iesuitas quosuis auro & argento spoliare, cum tui fratres Calvinistæ, quadraginta Iesuitas vno die, non auro & argento, sed sanguine, anima, & vita, nec solum Iesuitas sed præterea multa millia Sacerdotum & Monachorum in Gallia, & Belgio crudeliter spoliarint?

Pontifex, ais, Romanus nullo Dei instituto, sed malis omnibus artibus istum in Ecclesia principatum obtinuit. Multa dicis, sed nihil probas. Enumera nobis si potes aliquas saltem ex his malis artibus. Quotquot hætenus ex tuis Calvinistis has artes enumerare tentarunt, decepti sunt in suo computo: caue ne idem tibi contingat. Ex alijs tuis & tuorum scriptis conijcio quid velis, nempe Bonifacium 3. à Phoca Imperatore malis artibus hunc extorxisse principatum. Sed grauiter erras Volane, nam longè ante Phocam habuit Roma-

Mendaciū

29.

it Roma-

In Authent.
Collat. 9.
Tit. 6.

it Romanus Pontifex totius Ecclesiæ principatum. Iustinianus Imperator septuaginta ad minus annos ante Phocam; cum fecisset mentionem quatuor primorum Conciliorum generalium; mox illa subiungit verba; Sancimus, inquit, secundum eorum definitiones sanctissimum Senioris Romæ Papam, primum esse omnium Sacerdotum. Fuerunt autem in quatuor illis Concilijs supra mille Episcopi: cum ergo tot Episcopi hanc rem definiunt: certe necesse est hoc Rom. Pont. privilegium esse antiquissimum & multis testibus, iisq; idoneis confirmatum, & quidem aliquot centenariis annorum ante Phocam. Idem Imperator Epistola ad Iohannem 2. affirmat Romanam Ecclesiam esse caput omnium Ecclesiarum. Et Valentinianus qui Phocam 140. annis præfuit in Epistola ad Theodosium asserit Romanum Pontificem principatum sacerdotij super omnes habuisse. Et Irenæus lib. 3. cap. 3. Ad hanc Ecclesiam propter potentioris principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui vndiq; sunt fideles. Non propter potentioris principalitatem Imp. qui tunc erat Ethnicus ac Tyrannus, sed ob potentioris principalitatem Summi Pontificis in rebus Ecclesiasticis, et regimine Ecclesiæ. Victor Vitien. lib. 2. de persecutione Vandalica, Romanam Ecclesiam appellat caput omnium Ecclesiarum. Theodoretus in Epistola ad Renatum Presbyterum Romanum, ait: Tenet ista sedes gubernacula regendarum cuncti orbis Ecclesiarum. Aduertisne Volane ad Romanum Pontificem pertinere omnium totius Orbis Ecclesiarum regimen? Et Paschasius in Con. Chalcedonen. Actione prima. Romanum Pontificem appellat caput omnium Ecclesiarum: Et hi quidem omnes longe ante Phocæ tempora vixerunt. Mendacium ergo est quod tuus Calvinus lib. 4. Institut. cap. 4. Parag. 17. ait primatum Rom. Ponti. in Græcos donatum fuisse à Phoca imperatore. Nam certum est ex lib. 7. Epistola 63. Gregorij, qui Phocam aliquot annis præfuit; Ecclesiam Græcam Gregorio superstiti, fuisse Rom. Pont. subiectā. Sic enim ibidem ait Gregor. De sede Constantinopol. quis dubitat, eam Apostolicæ sedi subiectā? quod &

quod & Imp. & Eusebius eiusdem ciuitatis Episcopus assidue
 profitentur, Cum igitur Patriarcha Constantinop. Vniuersalis E-
 piscopi. & primum sibi in Ecclesia locum assumere conaretur, & hac
 ratione contentio grauis orta esset inter Romanam sedem & Constan-
 tinop. impetrauit Bonifacius à Phoca, vt Romana Ecclesia, quæ est
 caput omnium Ecclesiarum, ita deinceps ab omnibus & diceretur &
 haberetur. Et ita ait expressè Platina in vita Bonifacij 3. & Onu-
 phrius in Annot. in Platina ibidem. Phocas igitur id sanxit, decla-
 rando & asserendo, & litem terminando: non aliquid noui institu-
 endo, vel dando Rom. Pontifici: vt ex Greg. loco citato patet. Quod
 si nobis non credis Volane, saltem crede tuis magistris Magdeburgen.
 qui Centuria 5 cap. 7. col. 774. & sequentibus clarè ostendunt, Rom.
 Pont. hanc tam amplam potestatem quàm modo habent, circa Ecclesia-
 rum regimen, & habuisse & exercuisse multo ante Gregorium, vel
 Phocam, quinto nimirum seculo post Christum. Et Centuria 6. cap.
 7. col. 424. & sequent. similia habent de Pontif. Rom. illius sæculi.
 Sed et Petrus Martyr. in cap. 8. Iudicium, de Greg. quem toties contra
 Pontif. auctoritatem citatis, sic ait: Gregorius hic sanctulus vo-
 luit rem ipsam vniuersalis Episcopi habere, quamuis nomen
 & titulum perstringeret. Nam vt historia illorum tempo-
 rum docet, & eius Epistolæ testantur, ab alijs Ecclesijs guber-
 nandis non abstinebat. Iudicabat quidem à nomine tempe-
 randum, ne scilicet Patriarcha Constantinop. eo titulo se Ro-
 man. Episcopo, vel præponeret, vel æquaret. Et Andreas
 Fricius lib. 2. de Ecclesia, cap. 10. declarat sensum Greg. esse, quòd
 qui vocat se vniuersalem Episcopum, vocet se solum Episcopum, &
 auferat alijs Episcopalem potestatem. Et addit, Gregorium modis
 omnibus probare primatum ex verbo Dei expresso, licet nomen vni-
 uersalis Episcopi vituperet. Præterea post annum 670. diu post
 rempora Phocæ celebratum est Conc. 6. Generale: quòd ipsimet vesti-
 heretici, vt sacrosanctum recipiunt, vt ex Confessione Tigurinorum
 & Centurijs Magdeburgen. constat. In eo autem Conc. præcipue

Rom. Pontif. Agathonis partes fuerunt. Nam eius sententiam per legatos & Epistolas explicatam omnes secuti sunt, ut prolixè describunt Centuriatores Cent. 7. cap. 9. Vel ergo Papa nondum erat Antichristus, vel certè tota Ecclesia cum sancto generali Conc. Antichristum venerata & secuta est. Mendacium igitur est crassum & putidum Volani & suorum Caluinistarum, Papam tum capisse esse Antichristum, cum à Phoca principatus illius, contra Græcos defensus fuit.

Mendaciū
30.

Longa, inquis, hominum series sub Antichristi nomine designatur, & maior Ecclesiæ ruina prædicitur, quàm tã fictus ille & triennis, nescio quis Antichristus ex tribu Dan edere possit. Tria hîc sunt putida mendacia. Primū Antichristi nomine seriem hominum significari: secundum Antichristum triennem, esse fictum: tertium non oriundum ex tribu Dan. Porro ut tuum hoc tripartitum mendacium melius cognoscas, illud mente complectere, quòd sicut nomen Christi accipitur dupliciter: interdum propriè, pro quodam eximio & singulâri Christo, qui est Iesus Nazarenus; interdum communiter pro his omnibus qui cum Christo similitudinem eo quòd vncti sint, habent; cuiusmodi sunt Prophetæ Reges & omnes Sacerdotes: qui ob dictam causam, Christi (Psal. 104.) dicuntur. Nolite tangere Christos meos: Ita nomen Antichristi, interdū accipitur propriè, pro quodam eximio hoste Christi, de quo agitur 2. Thess. 2. Interdum vero communiter pro omnibus, qui quo quomodo Christum oppugnant. Et 1. Iohannis 2. Audiistis quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt: ac si dicat; Audiistis venturum Antichristum, & nunc licet ille singularis Antichristus nondum venerit, tamen multi seductores iam venerunt, qui etiam Antichristi dici possint. Iam vero Antichristum futurū vnū certum, ac singularem hominem, & tres tantum annos cū medio regnaturum, docent omnes scripturæ & omnes Patres, qui de Antichristo agunt. Nā Iohan. 5. dicit Dominus. Ego veni in nomine Patris mei & nō recepistis me, si alius venerit in nomine suo, illum recipietis. Hîc Dominus

Dominus opponit sibi alium hominem, hoc est personæ personam: non regnum regno, neque sectam sectæ, quod voces illæ: Ego, Alius: In nomine meo, In nomine suo: me, illum: indicant. Sicut ergo Christus unus & singularis homo fuit; ita & Antichristus unus & singularis homo erit. Deinde Christus hîc dicit Antichristum à ludæis pro Messia accipiendum. Constat autem ludæos vnum, certum & singularem hominem expectare, non autem aliquorum successionem vel sectam aut regnum. Rursus omnes falsi Prophetæ venerunt in nomine alterius, non in nomine suo. Hier. 14. Falsi Prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos & cet. At hîc Dominus loquitur, de vno quodam qui venit in nomine suo, id est qui non agnosceret Deum aliquem, sed extollet se supra omne quod est Deus. Rursum I. Iohan. 2, legimus in Græco articulum præponi Antichristo propriè dicto; sine articulo vero efferri nomen Antichristi communiter accepti, quo apertissimè indicatur, Antichristum propriè dictum esse vnā personam certam: Antichristum communiter acceptum, nō esse certam personam, sed in genere omnes hæreticos. Simili modo Paulus 2. Thess. 2. loquitur de certa quadam & singulari persona, ut patet ex articulis græcis. Ut enim, Epiphanius hæresi 9. docet, Articuli Græci contrahunt significationem ad vnā rem certam, ita ut antropos significet hominem in communi: at o antropos hominem singularem: quod mirum est illos tuos quos alibi iactas Græculos non aduertisse. Non venit dies Domini, ait Apostolus, nisi reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis. Si secta quædam & plurium successio est Antichristus: cur hominem & non homines, filium & non filios perditionis vocat Apostolus? Absurdum est autem dicere in tanto numero Romanorum Pontif. omnes esse homines peccati, omnes filios perditionis, cum ipsi aduersarij nostri non diffiteantur multos fuisse, qui vitæ innocentia, egregia doctrina, beneque faciendi studio omnibus sæculis claruerunt. Præterea, semper fuerunt Romani Pontifices, quod vel sole ipso clarius est. At semper nec esse potuit, nec debuit Antichristus, siue is homo cōstituatur

aliquis, siue series quædã hominũq; secta. Homo certus semper esse nõ potuit, quia mortalium condicio in nullo, ab orbe condito, tot annos admisit, quòt illi Antichristi durationi ascribunt. Secta esse non debuit, quia cum vires eius esset maximæ, ante fuisset fides extincta, quàm propagata. Erit enim illis diebus tribulatio tanta quanta non fuit vnquam Math. 24. Deniq; hanc de Antichristi certa persona omnium patrum esse sententiam illud probat, quòd ipsius certam patriam, certam tribum, certas res gestas, breuissimum regnum, insperatum interitum descripserunt: vt omnia non nisi in certam definitamq; personam conferri possint. Patres sunt Chrysostomus in 2 Theß. 2 Hieronymus & Theodoretus in 7. cap. Danielis, Irenæus 5. contra hæreses, Cyrillus catechesi 15. Ambrosius in 21. Lucæ August. 20. Ciuitat. à cap. 8. Gregorius lib. 32. Moralium. Certum est ex cap. 5. Iohannis, Iudæos Antichristum velut Messiam suum recepturos: illi autem non recipient alium Messiam nisi quem Iudæum ex Iudæis natum credant. Vnde Hieronymus in cap. 11. Dan. Antichristus nasciturus est de populo Iudæorum, & non ex tribu Iudæ. Irenæus lib. 5. contra hæreses; Hieremias inquit, tribum ex qua veniet Antichristus manifestauit dicens; Ex Dan audiuius velocitatem equorum eius; & propter hoc non annumeratur hæc tribus in Apocalipsi in his quæ saluantur. Hæc ille. Hippolitus de consummatione mundi; Antichristus, inquit, certè nascetur ex tribu Dan. Et mox, vt ex tribu Iudæ natus est Christus; ita nascetur ex tribu Dan Antichristus. Ambrosius de benedictione Patriarch. cap. 7. ait; Antichristum futurum ex tribu Dan, seuum iudicem, immanem tyrannum. Augustinus quoque super Iosue cap. 22. cum Iacob, inquit, benediceret filios Gen. 44. talia dixit de isto Dan vt de ipsa tribu existimeretur exurrectorus Antichristus.

Porro regnum Antichristi trium annorum cum medio futurum colligitur ex Danielis cap. 7. & 12. & Apocalipsi 12 vbi legimus Antichristi regnum duraturum per tempus & tempora, & dimidium temporis. Per tempus enim intelligitur vnus annus, per tempora duo an-

duo anni: per dimidium temporis medius annus. Nam Apocalip. 11. & 3. ducitur Antichristum regnaturum mensibus quadraginta duobus, qui conficiunt tres annos, cum dimidio, computando annos ad menses lunares quibus utebantur Iudæi, ut docet Aug. libro 13. Ciuitatis cap. 14. Hieronymus in 7. cap. Danielis; Tempus, inquit, annum significat; tempora duos annos præfigurant: dimidium temporis sex menses, quibus sancti potestati Antichristi permittendi sunt. Cyrillus Cathedesi 25. Regnabit, inquit, Antichristus tribus annis & dimidium tantum, quod didicimus ex Daniele propheta. Hæc persecutio nouissima, ait, Augustinus 20. Ciuitatis cap. 13. quæ futura est ab Antichristo, sicut apud Danielem prophetam positum est, tribus annis et sex mensibus erit. At Rom. Pontifices, non tres annos sed 60. & amplius annos, vestram Ecclesiam quam veram esse creditis persecuti sunt; quomodo ergo possunt esse Antichristi? Aduerte etiam August. hanc triennem Antichristi persecutionem à Daniele positam esse, asserere. Iam tu Volane intellige quidquid volueris per tempus & tempora & dimidium temporis; nunquam poteris accommodare ad Pontifices Romanos, maxime ad Bonifacium tertium, quem tu arbitraris primum inter Pontifices Antichristum propter primatum, (ut fingis) à Phoca impetratum. Cum ergo Patres tam Græci quàm Latini ex ipsis scripturis hauserint, proprie dictum Antichristum, unum hominem futurum ex Iudæis & ex tribu Dan nasciturum & ultra tres annos cum medio non regnaturum: qua fronte tu Antichriste Lithuanice audes asserere, aut Romanos Pontifices esse Antichristos, aut fictum esse illum triennem Antichristum ex tribu Dan futurum? Tu si potes profer scripturas vel patres qui contrarium sentiunt. Monstruosa plane opinio est, & à Christo nato in Ecclesia inaudita; sub Antichristi nomine longam hominum seriem designari: aut ipsum ultra tres annos regnaturum. Vide si placet Sanderum lib. 8. de Monarchia visibili, Theses Petri Thirrhei Societatis Iesu de Antichristo, Robertum Bellarminum I. tomo dissertationum lib. 3. de Romano Pontifice, apud quos hæc & multo plura

inuenies. Quod si vetustissimi Patres, ut in Apologia ais, per Babilonem ab Apostolo decantatam, non nisi Romam intelligunt, ibique sedem Antichristi futuram testati sunt, cur grex, seu potius fex Caluinistarum negat Petrum fuisse Romæ, cum ipse expressè scribat epistolā suam primam ex Babilone, dicens cap. 5. Salutat vos Ecclesia quæ est in Babilone collecta, & Marcus filius meus, Quem locum Hieronymus de viris Illustribus in Marco & Eusebius lib. 2. historie Ecclesiasticæ cap. 14. de Vrbe Roma interpretantur. Sed age, dic Volane qui sunt isti vetustissimi Patres, qui Romam sedem Antichristi futuram clara voce testati sunt? Mirum est id illos tam clara voce esse testatos, nos autem ne semel quidem istam eorum tam claram vocem in tuis scriptis audire posse. Certe Iohannes cum Apocalipsim scriberet, per Babilonem non intellexit Romanam Ecclesiā, ut quæ nunquā fuerit magis in doctrina pura, et in vita magis sincera quam Apostolorum tempore. Dicta est ergo Roma Babilon propter confusionem multitudinis Deorum, ac superstitionum Ethnicarum, ut colligitur ex Leone primo Serm. 1. de natali Apostolorum.

Mendaciū

31.

EGO, ais, hanc conditionem lubens suscipio, ut si quid hinc finxi, quod approbare nequeam culpam mendacij iure sustineam. *Et infra ais. Ego si quid mentiendi libidine hic pecco; si quid quod non certis testibus referentibus audiui, aut scriptum non legi, id tamen referre audeo, veniam non deprecor. Hæc tu pro defensione tuæ Apologiæ. Si ita est Volane profer nobis vnum testem, qui asserat taxam penitentiariam seu Apostolicam statuere incestum quinque grossis redimendum? profer nobis verba Sleidani, quibus ait Paulum tertium habuisse in uxorem filiam & nurum? profer vnum Monachum, qui suæ religionis auctoritatem asseruerit Christo Domino fuisse vitæ sanctitate superiorem: profer vnum Pontificem qui Rhapsodias illas in nono tuo mendacio commemoratas approbauerit, & Christianis sub excommunicationis pæna credendas proposuerit. Idem dico de alijs tuis mendacijs. Sed memine-*

memineris, testes ut fideles adferas non mendaces & nebulones quales sunt Sleidanus & Illiricus, ut supra abunde ostensum est.

Quod Arturus, inquit, in simili argumento lusit, tu Symia in tuum Centonem congeffisti, alienisq; plumis cornicula te vestiens in theatrum profiliisti. At mentiris delire senex. Ego enim, quid Arturus in simili argumento luserit usq; in hodiernum diem non vidi: multò minus ut tu somnias potui inde aliquid in meum Centonem congerere. Tu autem ut superiori mendacio patuit, non solum alienis dictis tanquam cornicula alienis plumis vestita, sed etiam tuis ac alienis mendacijs, velut delirus senex, ornatus in theatrum profiliisti. Si enim omnia quæ tu ex Caluino, Beza, Musculo, Sleidano, Balæo & alijs huius farinae nebulonibus mendacibus in tuos Centones congeffisti, tibi ac tuis scriptis detraberentur, remaneres senex nudus, miser ac miserabilis, ab omnibus merito conspuendus & exsibilandus. Vnde enim nisi à Caluino mutuatus es illa mendacia contra Patres secundi Nicæni Concilij, de quibus in meis assertionibus copiose egi ad sempiternam tui nominis ignominiam. Si igitur tibi licuit in tuos Centones mendacia, ad primæ sedis Episcopos infamandos vndique cumulare, non video cur mihi non liceret si vellem aliunde in mea scripta veritates ad illa confutanda conquirere.

Cultum Dei omnipotentis, ais, me reuocare ad creaturas & hominum idola. Quid audio Volane; quæ sordes, quæ idololatria? An non satis euidenter tibi ostendi in meis de imaginibus assertionibus nos Dei cultum, nec idolis, nec creaturis tribuere. Si illa non sufficiunt, ecce tibi ea de re decretum Conc. Tridentini vniuersam representantis Ecclesiam Sess. 25. ubi hæc de imaginibus docet. Primo eas in templis habendas ac retinendas esse. Secundo non esse credendum aliquam eis virtutem vel diuinitatem inesse. Tertio per imagines sanctos quorum sunt imagines adorandos esse: Ibidem docet Sanctorum inuocationem esse ita hominibus inculcandam, ut tamen Christus Dominus solus noster redemptor ac saluator credatur: quod tu soles pro more tuo impudenter negare à Catholicis doceri, vel credi

Mendaciū
32.

Lib. 1. Instit.
cap. 11. para.
14. 15. & 16.

Mendaciū
33.

credi ut in *Apologia tua*, & passim in hoc scripto tuo apparet: & Caluinus 4. *Instit.* cap. 7. Parag. 27. idem tecum sentit.

Mendaciū
34.

FRustum, inquit, panis pro Deo adorant. Hoc mendacium est impudentissimum, & ab Emanuele Vega in *Affertionibus* luculenter confutatum. Si nos credimus ibi non esse panem: qua fronte, ais, nos panem adorare? Ecclesia Catholica habet pro hæreticis eos qui credunt Substantiam panis post consecrationem manere, ut patet ex *Seff. 13. Concil. Trident. Can. 2.* quomodo ergo Ecclesia adorat ibi panem? potestne esse ibi panis ubi non est Substantia panis? potestne homo adorare ibi panem, ubi fides eius illi denunciat non esse panem? Nunquid Christus, hic panis est corpus meum: & non potius? Hoc est corpus meum, dixit? nunquid panis est pro nobis crucifixus? atqui Christus dixit, se discipulis dare ad comedendum illud corpus quod erat crucifigendum: quibus verbis, sustulit planè omnem licentiam fingendi figuras, aut panem ibi remanere credendi, nisi quis adeo insaniat, ut figuram vel panem pro nobis crucifixum credat.

Mendaciū
35.

Non in solo, inquit, mortis Christi sacrificio, sed in meritis etiam bonorum operum, & liberi arbitrij salutem constituunt. At *Concil. Trident. Seff. 25.* aperte ait: Christum Dominum esse solum redemptorem ac saluatorem nostrum. Itaque clare vides & te impudenter, ut soles, mentitum, & nos in Christo solo salutem constituere. Si tu tamen es stupidus, ut non intelligas, quomodo merita bonorum operum possint simul consistere cum mortis Christi Sacrificio, dic mihi quomodo cum Christi Sacrificio simul consistat in Christianis necessitas Baptismi & Eucharistiæ & aliorum Sacramentorum. Dic obsecro quomodo cum illo dicto *Aposto. li. Soli Deo honor & gloria*, consistat aliud eius dictum, *Gloria & honor omni operanti huiusmodi*? An quia Christus mortuus est nos non debemus ei commori? an quia Christus passus est, nos non debemus compati? an quia ille crucem baiulauit, nos crucem portare non debemus? an quia ille orauit & ieiunauit, nos non debemus ieiunare & orare? an quia ille meritus est, nos mereri non debemus? an quia ille multa bona

1. Thim 1.
Rom. 2.

bona opera fecit, nos nulla facere debemus? Vides ergo opinor, cum Sacrificio crucis Christi, posse nihilominus cōsistere merita nostra; si cut cum bonis operibus eius, bona opera nostra: & cum orationibus & ieiunijs eius, nostra ieiunia & orationes. Nam omnia opera ac merita nostra sunt potius ipsius Dei, qui est agēs principale, quā nostra: iuxta illud, Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine: Et quicquid habēt valoris ac meriti apud Deū, ex meritis et sacrificio Crucis habent. Christus enim solus, omnem gratiam & gloriam, nobis apud Patrem suum æternum meruit, à qua gratia habent vim merita nostra, & sine qua nihil sunt omnia merita nostra. Quantum vero tribuimus meritis & libero arbitrio lege D. Thomam 1. 2. q. 113. et cognosces: nisi malis semper perseverare in hac stupida ignorantia tua, & impudentissima mentiendi libidine.

Esai. 26.

Pontifices, ais, cuncta scelera sua sanctitate Cathedræ Patri & beneficio tā diuinæ successionis elui, in Canones etiam referre non dubitarunt. Sed tuum erat Volane, si nolles semper mendax esse & haberis hos Canones bona fide in medium proferre: & sic omnes clarius intelligerent te impudenter mentitum esse. Sed ne hoc homines aduerterent, Canones tu callide in medium adferre noluiſti, vel potius non potuiſti: quia tales Canones nondum sunt in rerum natura, nisi forte tu ut es egregius fingendi ac mētiendi artifex, novos ex tuo pruriginoso capite canones finxeris: quos cum in mediū protuleris, copiosius à me responsum habebis. Succedant quantum volunt ac possunt Pontifices in Cathedra, non remittentur illis scelera sua in æternum nisi pœnitentiam egerint. Stat enim fixa & immobilis sententia filij Dei viui. Nisi pœnitentiam egeritis omnes simul peribitis. Nec dubites Volane idem mecum sentire ipsos Pontifices, et tu si voles cognoscere poteris ex ipso Decreto Gratiani, Titulo de pœnitentia. Quæ vero tu ad hoc tuum mendacium confirmandum adfers, non inuenies apud aliquem Romanum Pontificem. Sunt enim verba Ennodij Diaconi Romani in Defensorio suo, nec faciunt illum sensum quem tu malitiose finxisti, ut patet ex verbis immediate præcedentibus

Mendaciū
36.

Lucæ. 13.

cedentibus, quæ tu callide dissimulasti, ne impudentia tua deprehenderetur. Quod autem non possunt Canones illi eorum esse, quorum nominibus frequenter à Gratiano citantur, discere poterat Ignorantia Tua ex Couarruua lib. 4. variarum resolutionum cap. 11. qui circiter trecentos Gratiani lapsus hac in parte annotauit.

Mendaciū
37.

DEi cultum & honorem, aī, tribuunt D. Francisco, quem homines blasphemici inuocant: *Francisce Iesu typice, Dux normaq; minorū; sedes nobis perennes da regni cælorū. Sed oportebat te Volane meminisse illius legis, quam tu ipse nobis in hoc tuo scripto præfixisti; Non est, inquit, candidi hominis fraudem struere in verbis, & quo sensu quæq; dicuntur non attendere. Hanc legem tuam Volane si tu ipse & hic et alibi sapius non fuisses transgressus, non tam sæpe, & hic & alibi passim, tam impudenter mentitus fuisses. Cum enim hīc dicitur, Francisce Iesu typice, satis constat non vocari eum verum Iesum, mundi redemptorem, sed typum veri Iesu ob stigmata vulnerum Iesu ipsi diuinitus impressa. Quod si hīc modus loquendi adeo tibi displicet, cur non irasceris D. Bernardo qui 3. lib. de Consideratione: Eugenium Pontificem adhuc peccatorem in terris, nō sanctū in cælīs, aperte vocat vnctione Christi. Nec propterea, quod sciam, à quoquam fuit vnquam reprehensus, nisi nuper à quibusdam eximijs Momis seu Morionibus, qui etiam ipsum Christum reprehendere non verentur. Cum dicitur, Da nobis sedes Regni cælorum, intelligitur; Da per tuas preces & non aliter: quod si mihi non credis, petes ab ipsis patribus Bernardinis, qui non aliū agnoscunt saluatorē animarū suarū et Regni cælorum datorem, quam Iesum Dei filium. Nec aliter à D. Francisco petunt regnum cælorum, quam per eius preces. Atq; hoc idem responsum habeto ad illud quod in Apologia obijci; Iure matris impera redemptori: non enim petitur ut alio in filium imperio utatur, quam ut roget filium pro nobis. Et perinde est, ac si quis ei diceret, Coge filium tuum precibus tuis; qui modus loquendi communis est inter homines. Sed quare Volane sic per fide semper agis? cur bona fide non citas tuos aucthores,*

thores, unde es ista furatus, vel mutuatus. Scio tuum Caluinum patri impudentia hoc nobis obijcere de B. Virgine lib. 3. Instit. cap. 20. parag. 22. At cur ille stygmaticus nebulo nullum huius rei authorem, vel exemplum protulit? cur Volanus suum pium & sanctum Magistrum bonus discipulus hac in parte non iuuat? Scio Iuellum in Apologia Ecclesiæ Anglicanæ, cum hoc conuitium in Catholicos iaceret, apposuisse in margine D. Bernardum. Sed hucusq; nec ille, nec quispiam alius de grege Caluinistarum hoc in Bernardo potuit ostendere. Deniq; si apud Bernardum aut vsipiam alibi reperiretur, cur vos boni Evangelici, hoc ad totius Ecclesiæ criminationē trahitis? cur vniuersæ Ecclesiæ iniuriam constare conamini? cur non pro candore vestro Evangelico benigniore interpretatione hæc cuiuscunq; sunt verba ad commodum aliquem sensum potius lenitis, quam odiose exasperatis?

Progenies viperarum sunt Iesuitæ, qui matris Ecclesiæ nomen sæpe prætendunt, dum ad sanguinem fundendū piorum, tyrannorum rabiem prouocant. Dic obsecro Volane, qui sunt isti pij de quibus loqueris, sunt ne Lutherani vel Caluinistæ, Anabaptistæ vel Ebionitæ? Nam hi omnes pro libertate Evangelica vestræ Confæderationis impune ac libere versantur, in hoc regno. Dic etiam qui sunt isti Tyranni, quorum rabiem prouocant ad sanguinem piorum fundendum? His viginti & amplius annis quibus Iesuitæ in Polonia commorantur, potes ne tu vel vnum in toto isto Regno nominare pium, cuius vt sanguis funderetur, data opera per Iesuitas est. Vt quid ergo opus est tam impudenter mentiri? Sed parco tibi, quia agitur nunc de gloria Dei, pro qua defendenda mentiri necessarium est iuxta dogma Geneuen. supra allatum: Si ignoras Volane dicam tibi, qui sunt isti qui piorum sanguinem sitiunt. Sunt tui Caluinistæ, qui Geneuæ authore Caluino conspirarunt de occidendo Rege Galliarum, & tota nobilitate Galliæ Catholicæ, quæ conspiratio extat impressa, & inuenta est, vt ait Bolfecus cap. 21. inter Epistolas Caluini ad Viretum Lausannæ: cum Viretus metu proscriptionis aufugit Lausanna Geneuam. Quid tuus Rex nonne in Epistola ad Re-

Mendaciū
38.

ginam Angliæ gloriatur, Anglorum auxilijs, & sanguine Gallorū in Campis Druidum plantatum esse in Galliis Euangelium. Itane docuerunt Christus & Apostoli Euangelium sanguine plantare? Hinc forte est illud celebre dictum tui bellatoris Zuinglij; Euangelium sitit sanguinem, ut refert Erasmus in Epistola ad fratres inferioris Germaniæ. Sed & Claudius Sanctesius in Responsione sua ad Apologiā Beza sic eum alloquitur, pag. 155. Putas Beza ignorari quo tuæ omnes in Germaniā profectioes pertineerint? Te scilicet inconsulto, Calvinistæ Regiam ipsam Ambasiæ aggressi sunt, & Hugonotorū cognomentū ppter egregiū facinus ibi acquisierunt. Putas tū deprehensas tuā & Caluini atq; aliorū subscriptiones non asseruari, de necandis omnib; tanquā tyrannis, qui vestro Euangelio, vestrisq; conatib; obstitarent? Habes hic Christiane lector veram ideam Spiritus Caluini. stici, qui quorsum tendit facile ex his quæ dicta sunt conijcere potes. Et tamen audet iste sanguinarius Calvinista Iesuitis hominibus innocentibus sitim sanguinis falso obijcere.

Mendaciū
39.

Sunt, ais, Iesuitæ perfido Iudæ similes, quia amicos Iesu se simulant: & tamen verbo ac scriptis docent, quod non solum Iesus saluum facit populum à peccatis eorum. Hocine docent Iesuitæ, idq; voce & scriptis? Cur non citas illa scripta, in quibus hæc tam grandis in Christum blasphemia legi possit? cur non nominas illum, qui voce sua talia promulgauit. Ego certe in scholis Iesuitarum tredecim circiter annos versatus, nunquam hoc ex ore cuiusquam Iesuitæ audiui. In scriptis vero eorum tantum abest, ut hoc legerim, ut planè contrarium potius expressis verbis inuenerim: & ne reliquos enumerem, accipe vnum Bellarminum pro omnibus. Is enim 1. tomo disputationum de Sanctorum beatitudine lib. 1. cap. 17. Solus, inquit, Christus est qui mundum reconciliauit Deo, & qui meruit nobis gratiam & gloriam, & omnia necessaria ad salutem. Et lib. 3. de Romano Pontifice cap. 21. cum obijceret illiricus, quod Papa per merita sanctorum, suorumq; spiritualium, nos saluari

saluari vult: Respondet Bellarminus esse insigne mendacium; nec enim, inquit, alium agnoscimus saluatorem nisi Iesum Christum, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Audine perfide Iuda? pudeat te igitur in posterum tam impudenter mentiri. Porro sanctorum merita & preces, suo etiam modo nobis prodesse, negare non potest, nisi qui nescit aut non credit inter membra corporis Ecclesie communicationem ac connexionem esse. Certe Aug. q. 149. in Exodum aperte ait; Releuari nos apud Deum illorum meritis posse, quos Deus diligit. Et 21. Ciuit. cap. 27. aliquoties repetit; Nonnullos sanctorum meritis indulgentiam adipisci: & probat ex illo Luca 16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, Simili impudentia tuus ille Vitakerus Pag. 540. & 541. contra Duræum fingit Catholicos existimare Christum in sua passione nullum sensisse tristitiam, dolorem & cruciatum: sed tamquam stipitem cum maximis malis vrgeretur, omni doloris sensu caruisse. Hæc ille ad verbum. Et tamen istum mendacissimum nebulationem usque ad sidera extollit Volanus: sed similes habent labra latucas. At vide interim stulticiam tui Vitakeri: postquam enim hoc tam insigne mendacium Catholicis, nullo adducto authore affinxisset: paulo inferius, nempe fol. 548. seipsum manifesti mendacii coarguit, citans ex catechismo Tridentino, in expositione symboli hæc verba: Quod ad internum animi dolorem pertinet, nemo dubitare potest, quin summus in Christo fuerit.

E*cclēsiā Romanā, vocas, Ecclesiā malignantium, eo quod coram idolis se prosternat. At si imagines sunt idola: cur tuus Beza nuper edidit librum plenum idolis? Liber est inscriptus de Iconibus, impressus Genevæ, anno 1580. apud Ioannem Laonium. In eo libro collegit Beza imagines hereticorum nostri temporis, sine ullo discrimine, siue sint Lutherani, siue Zuingliani, siue Hussitæ, siue Anabaptistæ; excepto quod non sint ibi, Castalio & Ramus, propter inimicitias et priuatum odium inter ipsos & Bezam, ac etiam Calvinum. At nulla subest ratio ait Genebrardus.*

cur Candidæ & Audeberti imagines omiserit; nisi quòd eas in suo sacrario tam habeat promptas, quàm nos Christi & B. Virginis veras picturas. Vbi pius ille Genebrardus eum cum lachrymis obtestatur, vt flagitij tanti memoriã penitus aboleat, neq; obscœnas illas effigies apud se amplius retineat. Et quandoquidem se alias adiecturum proxima editione pollicetur, monet ne illic laruas Epicureorum obefas, bene pastas, potasq; & rubicundas, quales in hac prima nobis pinxit, iterum exhibeat: aut designat eos comparare sobrijs patribus, castitate illustribus, pœnitentia macilentis, ieiuniòq; diuturno confectis. Et licet copiose satis vt opinor, hoc tuum mendacium de Idolis in meis Thesibus de imaginibus confutauerim, tamẽ volui verbis Genebrardi in Epistola ad Daneum illud iterum hoc loco breuiter refellere. Tantum vero adest, ait ille, vt quod nobis imponitis, verum sit: vt ne quidem sacris imaginibus cuncta illa deferamus, quæ vos cum vestro Beza, profanis vestrorum iconibus, vel potius idolis & spectris dependitis. Beza non modo eadem de hæreticorum simulachris dicitat, quæ nos de recto imaginum vsu, populo prædicamus: nempe imagines esse libros idiotarum, scripturas plebis, motum ad rem repræsentatam; verumetiam ista adiicit pag. 2. & 3. in Præfat. ad Scotorum Regem: Nostris vero respondeo, qui præteritas imagines, vel ob eam causam, mallent, ne aduersarijs quos idololatriæ accusamus calumniandi præbeatur occasio: neq; picturam, neq; celaturam, cæterasue huiusmodi artes per se reprehendi, quarum multiplicẽ esse vtilitatem constat. Et infra. Quid igitur vetat, quominus sicut scripturæ beneficio doctos & pios homines quamuis mortuos, quasi nobiscum loquentes audimus: ita quoq; veris illorum imaginibus, quos studiose viuos obseruauimus hoc consequamur, vt eos ipsos adhuc intueri & amplecti videamur. Et paulò post; Me quidem certe testari possum tantorum hominum, non modo libros legentem, sed etiam expressos

pressos vultus intuentem, haud multo aliter affici, & ad sanctas cogitationes impelli, quàm si coram adhuc ipsos docentes, admonentes, increpantes his oculis aspicerem. Hanc igitur causam habui cur istas imagines partim iam nactus, partim adhuc nanscisci sperans edendas putarem. *Hæc ille ex Beza. Vbi eum sic affatur.* Patere igitur nos similiter, ô Bestia, Crucifixi & Sanctorum martyrum conspectu commoueri, ad sanctas cogitationes impelli atq; affici, ac si ipsos docentes, suis exemplis ad pietatem vocantes, ad virtutem & patientiam aduersorum inuitantes, his oculis aspiceremus: ne tecum ulterius dicam reuereri, obseruare, amplecti. Quid quod illic tui oblitus precaris pro Iulio Cæsare Scaligero mortuo: quid enim interest, inter, Quiescite ergo in Christo pij marites: & requiescant in pace, Amē. Si Gregorius Papa, ait Caluinus lib. I. Instit. cap. II. Parag. 5. in schola Spiritus sancti edoctus fuisset; nunquam dixisset Idiotarum libros esse imagines. Si modo viueret Caluinus, & Beza librum de Iconibus legeret, & Icones ipsius aspiceret; in qua schola putas dicturum ipsum, edoctum fuisse suum Bezam? aut quantum distant verba & opinio Beza à verbis & opinione Gregorij in hac materia de imaginibus? Si idola sunt imagines, cur tu Volane tam diligenter tot idola colligis ac seruas in crumena & in arca tua? cur non abijcis ea? cur in publico, eminente ac alto loco Synagoga vestrae idolum Agni erexistis et collocastis? cur tantam maculam vestro nomini intulistis? cur tantam populo idololatriæ occasionem præbuiſtis? Nanquid cogitatis iterum redire ad idololatriam Papistarum (vt vos loquimini) in qua mortui ac saluati sunt maiores vestri, & quotquot in Polonia hīs 600. annis seruati sunt?

Vllnenses, inquit, Iesuitæ non sunt pauperes, 1. quia organa magno sumptu ædificant. 2. quia Simulachra magno ære redimunt, vt in aris adoranda collocent. 3. quia infanas illas; substructiones & palatia magnifica ostentant. *Quinque sunt*

Mendaciū
41.

sunt hic pulcherrima, in una periodo, mendacia. Tam bene in arte mentiendi versatus est Volanus. Nam organa non Iesuitæ, sed Illustriss. Dominus Marsalcus ædificat, quod Vilnensi ciuitati & plurimæ nobilitati notissimum est. Simulachra magno ære à Iesuitis redempta nulla sunt, nisi in stulto cerebro somniantis, ac deliri Volani. Multo minus extant ullæ aræ, ubi talia simulachra tam magno ære à Iesuitis redempta sint collocata. Palatia magnifica nulla Iesuitæ habent quæ ostentent: multo minus insanas quas tu singis substructiones, nisi forte eorum ædificia palatia voces: quia sunt firma ac stabilia ad inhabitandum, & lateritia contra varia & crebra ignis & incendij pericula. Sed nec debuisti, tu Volane quicquid quæ possides, fateris beneficio ac liberalitate Illustrissimæ familiæ Radziuilorum te habere, maledica & petulanti lingua tua, eorum familiam sic taxare: nempe Illustrissimum D. Trocensem propter substructionem, ut tu appellas insanam Collegij Niesuisen. Nam de illo & hic & in Apologia satis aperte loqueris, licet nomen taceas. De quo enim alio in tota Lithuania intelligi possunt illa verba tuæ Apologiæ: Nos ei. alta palatia ædificamus: eorū ingluuiei latifūdina, & opima prædia attribuimus, nisi de Illustriss. D. Trocen. Castellano, qui pro singulari sua in Deum pietate, & præclaro patriæ iuuandæ studio collegium Niesuisij à fundamentis præclare erexit, & liberaliter dotauit: nec dubito quin conscientia tua si quam habes, de eo te locutum tibi dicet. Sic & hic per latus Iesuitarum suggillas Illustrissimum Dominū Marshalcum: quem tu (qui adeo curiosus es, ut videas, quid habeatur in cella penuaria Iesuitarum Vilnæ, & quid iam longe in aliena Repub. nempe Romæ agatur à Syxto 5.) ignorare non potes auctorem esse organorum, cum id publicè Vilnæ notum sit, & populo pro concione promulgatum. Sed ringitur iste Antichristus Lithuanicus, quod Iesuitæ vel domos habeant firmas ad inhabitandū, vel organa ad Deum creatorem suum laudandum. Nec sane video Volane cur istorum duorum principum facta reprehendas, sugilles, carpas, nisi forte quia vobis nouis Euangelicis certo persuasum sit, licet

sit, licitum esse vobis templa & monasteria spoliare, euertere, incendere, organa confringere; prædia & bona Ecclesiastica in usus veros prophanos & sacrilegos conuertere: illis vero non esse licitum collegia & templa erigere, organa fabricare, bonis & prædijs templa & collegia dotare. Si isti duo Illustriſſimi Duces extruxissent Synagogam pro Calvinistis, ubi possint duo nebulones quotidie blaterare, & Deum ac omnes cælites blasphemare: factum eorum usq; ad cælum extulisses: præsertim si turrim depictam cum Idolo Agni in summitate synagogæ adiectissent. At vero quia Iesuitis, vel potius Patriæ & Reipub. collegia & organa fabricant, crepas miser odio & rancore: nec Illustriſſimorum Ducum facta dissimulare præ inuidia potes; quin publice in scriptis tuis eos carpas & reprehendas. Cæterum, quia tu tam impudenter ac falso Iesuitas Vilnen. traducis, quasi ita diuites sint, ut homines mirentur eos tam subito ad tantas diuitias peruenisse: volui ego paulo curiosius de eorum redditibus, ab ijs qui rem totam certius, quam tu tuig; intelligunt, inquirere. Et sane certo cognoui eos adesse diuites, ut ex solis prouentibus suis, se alere non possint, nisi vel piorum eleemosynis iuuentur, vel debita contrahant. Cuius rei testes idoneos, & firmas probationes, si opus esset adferre mihi non foret difficile. Nec tamen cellam suam penuriam vino plenam (ut tu de ijs in quodam scripto tuo mentiris) habent: nec delicate (ut à vobis creditur) viuunt. Nam præter tenuem ac simplicem victū, et vnicū (quo vtuntur quotidie) vestitum habent, præterea nihil. Si tui Volanc illi magnæ molis ventres, ministros dico, non magis delicate viuerent, nec plus vini quā Iesuitæ biberent, non tam crede mihi distentos ventres, & vastas corporum moles haberent: nec tam sæpe ebry plateas metiri viserentur: ut taceam quod tres illi bene obesi comministri tui Sudrowius, Matthias, & Iobbus plus soli reddituum, quam Iesuitæ simul triginta habeant. Porro tu, minime omnium, Iesuitis diuitias debebas exprobare, qui cum in oppido Lwowkeno ex parentibus Ceruissæ coëtoribus natus sis, tam cito eas corraſisti opes, ut tres uxores cum omnibus quos ge-

auerunt liberis alere possis. Et tamen tua in Rempub. Lithuanam merita, ob quæ tantus es ditatus opibus, tot locupletatus prædijs, tot auctus honoribus, & ex misero Caupone Lwowkouiensis factus Eques Lithuanus; nulla plane sunt. Nisi forte mereatur is, qui probe calleat mendacia confingere, hæreses spargere, optimos quosq; conuitijs proscindere, pestilentes libros in perniciem Reipub. adere. At Patrum Vilnen. Societatis Iesu, ita omnibus sunt nota merita, ut neq; vos eorum aduersarios lateant; nec vlla vnq; ætas ea conticescere valeat. Imo tu ipse, licet capitalis eorum hostis, ea palam prædicas in illo insulso tuo libello quem contra doctissimas Emanuelis Vegæ assertiones adidisti. Nam cap. 1. expressis verbis ais: Iesuitas pollere ingenio & doctrina, & optimis quibusq; artibus, & cognitione linguarum instructos rem litterariam non segniter promouere.

Mendaciū
42.

Mihi iam, ais, succensere non debes, nec temporibus nostris qui hunc Pontificem vestrum vocamus Antichristum: sed Bernardū omnibus diris deuoueras, qui ait, ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo. Miror nec librum, nec locum, ubi hoc in Bernardo reperiatur, à te nominari. Sed forte hic te excusabis sicut in fine Refutationis Assertionum Emanuelis Vegæ te præclare excusas; nempe te esse Rusticum siue Agricolum, indoctum, & ex consequenti bobus iuxta nomen tuum stabulandis occupatum: & ideo non vacare tibi authores quos citas inspicere, euoluere, ac in lucem dicta ipsorum proferre. At si, ut ibi ais, indoctus es & agriculturæ te Deus destinauit: quid igitur te rebo sacris, ac studijs Theologicis ingeris? Ne sutor ultra crepidam. Tu cura boues & agros tuos, & sine Theologos Theologica, & viros Ecclesiasticos sacra tractare. Iam verò ut hanc sententiam D. Bernardi inuenirem quinque eius de Confid. libros, euolui in quorum 2. paulò ultra mediū hæc verba de Pont. Rom. reperi. Age, inquit, adhuc indagemus diligentius quis sis, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifi-

Pontifex, tu princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noc, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, Dignitate Aaron, autoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es cui clauēs traditæ; cui oues creditæ sunt. Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum pastores, sed tu tanto gloriosius quanto & differentius; vtrumq; præ cæteris nomen hæreditasti: habent illi sibi assignatos greges singuli singulos: tibi vniuersi crediti vni: nec modo ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini, cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indiscrète totæ commissæ sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues meas, quas? illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis aut certe regni? Oves meas, inquit, cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur vbi distinguitur nihil. *Hæc ille. Vide Lector quantus hostis et aduersarius Rom. Pontificis sit Bernardus: qui vnus, tanta tribuit Pontifici elogia honoris, potestatis, & dignitatis, quanta ceteri Catholici omnes semper tribuerunt. Mirum sane si hic impudentissimus blatero Bernardum omnibus diris non deuoueat, eumq; blasphemare non dicat, cum asserit Rom. Pontificem esse vnctione Christum, prout in Psal. 104. dicitur. Nolite tangere Christos meos. Est ne credibile Bernardum vocare Papam Antichristum quem hic vocat Christum? & ex eodem ore calidum simul & frigidum efflare? Certe vbicunq; est tua illa sententia, iuuenies te mendacem, nec Bernardum esse locutum de Rom. Pontif. de quo ibi ne vnum verbum facit. Nam constat Bernardum cum Rom. Pontif. in fide ac doctrina consensisse semper: quomodo ergo eum vocaret Antichristum?*

IEsuitæ, inquis, in Apologia superstitiones plusquam Ethnिकास tuentur, omnis idololatriæ industrios se prestant artifices, pestiferis opinionibus teneras iuuentutis nostræ imbuunt ætates. At hæc tua tam tetra mendacia quomodo probas Vclane?

H ij

Certe

Mendaciū
43.

Certè non aliter quam quia tu dixisti, idq; more tuo Euangelico. Tuum erat Volane non nudis ac mendacibus verbis ista asserere, absq; vlla probatione, vllò argumento, vllò authore ac teste: sed clare ad oculum singula demonstrare. Putas homines esse tam stupidos, vt tibi homini plane nullius fidei ac filio Diaboli toties in apertissimis, ac impudentissimis mendacijs deprehenso, statim fidem sint habituri, nisi prius probes vera esse quæ dicis? Mirum sane est Regem Poloniæ, Regni huius Episcopos, Duces ac senatores, posse in sua Repub. tolerare homines, qui superstitiones plusq; Ethnicas tuentur: qui se omnis idololatriæ industrios præstant artifices: qui pestiferis opinionibus iuuentutem imbuunt. Cur adeo insaniunt Principes & Magnates, vt eos non solum à se non repellant: sed vltro ad se idq; è longinquis regionibus magnis sumptibus accersant? Cur tui Euangelici suos filios imbuendos sponte sua mittunt ad homines tam pestiferos? tam Idololatriæ deditos? tam superstitionibus Ethnicis addictos? Esto Volane sint hæc quæ de Iesuitis dixisti vera vt quid tamen latras; An non vestra sacra illa Confœderatio hæc omnia facit licita? annon superstitionissimos homines in hoc Regno tuetur? Annon liberum est per vestram confœderationem cuiq; credere quicquid velit: docere quicquid libet: mentiri in rebus religionis quandocūq; quotiescumq; & quomodocūq; placet? Certe Volane omnibus illis annis quibus sub Iesuitarum disciplina vixi, nullam vnq; audiui superstitionem Ethnicā nullam pesteferam opinionem, nullam idololatriæ artem, sed nec innu-meri alij, qui & mecum & post me apud eos studuerunt: & certo tibi affirmare possum, Iesuitas neminem vnquā docuisse, pecunia ablata, furem caseo magicis characteribus impressis, & in os injecto explorare, sicut tu Vilnæ ob pecuniam tuam perditam fecisti vel certe te presente, vidente, consentiente ac tacente factum est.

Mendaciū
4+

Neq; vllæ, inquit, istorum Iesuitarum Assertiunculæ prode-
unt in lumen, vbi non aliqua verborum contumeliā Vo-
lanus peritringatur. Sunt, mihi crede Volare, multi Iesuitæ, qui
Assertiones scripserunt, in quibus tantum abest, vt Volanus aliqua
contume-

contumelia perstringatur, ut ne nomen Volani in illis semel reperiat-
 tur. Alioqui reperias mihi tu vel semel si potes nomen tuum in As-
 sertionibus Gregorij de Valentia, Petri Tirrhæi, Iohannis Gibbonij,
 Iacobi Gordoni, Hieronymi Torren. Alphonfi Pisani, Theodori Pel-
 tani, Lucæ Pinelli, Iohannis Busæi & aliorum Societatis Iesu Theo-
 logorum, qui egregiè pro Ecclesia Christi, contra vos Antichristos,
 scripserunt. Non ergo te pudet in ista canicie tua, cum alterum iam
 pedem in inferno ferè habeas tam impudenter mentiri. Imo nec in o-
 mnibus Assertionibus Arturi, ac Emanuelis nomen tuum inuenies
 unquam. Si mihi non credis ostende mihi Volani nomen in Assertioni-
 bus Arturi, de Ecclesia aut Emanuelis, de libero arbitrio, ut de
 alijs taceam. Sed quid ego ago cum isto Rusticano sene de assertioni-
 bus virorum doctissimorum? qui nec Assertiones eorum vidit unquã,
 nec authores de nomine quidem nouit vel audiuit; ut pote qui iuxta
 nomen suum Wot, quod bouem significat, magis versatus est & occu-
 patus in vaccis ac bubus stabulandis quam in Theologorum Societatis
 Iesu Assertionibus acquirendis vel perlegendis. Et quid mirum, si te
 in quibusdam suis assertionibus Iesuitæ exagitent? Annon tu in om-
 nibus scriptis tuis, quæ hætenus mihi videre contigit, eos innumeris ca-
 lumnijs, conuitijs ac mendacijs obruis & dilaceras; adeo ut integram
 Apologiam tetrjs mendacijs plenam nuper contra eos ex impurissimo
 tuo pectore exhalaueris.

L Vcretiam, inquis, Aeneæ Syluij scriptum impurum, & la-
 sciuum omnibus etiamnum Episcopis & Cardinalibus
 legere licet. Mentiris Volane, & plane ostendis te puerum igna-
 rum, eorum quæ apud Catholicos geruntur. Nam inter regulas indi-
 ci librorum prohibitorum à Concilio Tridentino præfixas, septima
 sic habet. Libri qui res lasciuas seu obscenas tractant, narrant, aut
docent omnino prohibentur, & qui eos habuerint seuerè ab Episcopis
puniantur. Quo igitur pudore audes asserere licitum esse cuius il-
 lud scriptum legere, cum id sit à Concilio Tridentino, tam seuerè pro-
 hibitum, idq; sub graui pœnat quin etiam in eodem indice librorum pro-

Mendaciū
45.

hibitorum, prohibentur omnia eiusdem Aeneæ Syluij, quæ ipse in *Bulla retractationis* damnauit, inter quæ, etiam sunt nonnulla in lubrica illa, & iuuenili ætate ab ipso conscripta.

Mendaciū
46.

Si fœda, inquis, scripta bilem tibi mouerent; execrādam Nicolai Casæ Archiepiscopi Beneuentani Sodomiam non alto silentio præterires. Vereor Volane ne tibi hic illud acciderit, quod olim Iuello in *Apologia Ecclesiæ Anglicanæ*; qui pari ac tu impudentia, citauit Iohannem de Magistris, docentem populum, in libro suo, de *Temperantia*, simplicem fornicationem non esse peccatum: cum nondum sit in rerum natura, Iohannes de Magistris, qui de *Temperantia*, scripserit. At quid si Volane hic sint tria tetra ac putida mendacia simul coagulata? quando enim nobis ostendes hæc tria? Primo quod Nicolaus Casa scripsit. Secundo quod Archiepiscopus Beneuentanus scripsit: Tercio quod Sodomiam scripsit? Cur non agis bona fide, ac sincere sicut Euangelicum decet? cur non promissis si non omnia saltem aliqua eius verba, quæ in laudem huius tam enormis sceleris decantauit? Ego certe bona fide tibi citaui carmina Sodomitica tui Bezzæ, quæ nec tu ipse negare potes: debebas tu quoque simili fide verba aliqua ex tuo ficto Nicolao Casa, qui in rerum natura nondum extat (nisi mentiantur alij tui Euangelici fratres) proferre: ut omnes aperte intelligant te non ut soles impudenter mentiri; sed aliquando verum loqui. Vide Andrea Livoniciensis quā impudenter mentiaris. Nō enim viuit in orbe terrarū ullus, qui vnquam viderit librū talem, cum horrenda inscriptione à Nicolao Casa æditū. Sed scripserit ille, tale quid, quā tamē obsecro fronte audes nobis obijcere tui ficti Nicolai Casæ scriptum? quod si fortē extat: omnibus sensibus, Ecclesia Catholica detestatur, damnat, atque improbat, cum Lutherus tuus, minime contentus publicè Wittembergæ toti populo pro concione cōmendare ac suadere adulterium, etiam illum sermonem typis toti orbi diuulgauit: ubi suadet uxori, viuo suo marito, cum fratre ipsius contrahere, cum tamen hæctenus tota fœx Calvinistarum & Lutheranorum nuptias Henrici 8. Angliæ Regis cum uxore etiam defuncti fratris, detestabiles senserit ac

rit ac docuerit: Vnde factum est diuortium inter eos, & substituta meretrice impurissima Anna Bolena propria Henrici filia, quæ ob adulterium ab eodem intra biennij circiter spacium, publicè capite est plexa. Si sœda scripta tibi Volane bilem mouerent; execranda illa Lutheri tui dogmata Diris deuoueres; & non alto silentio hæc, quæ ad sœditatem rei demonstrandam in Responzione mea notauimus præterires, nec in Apologia tãtopere carmina Beza in Psalmos Dauidicos commendares, cum ea quæ in Psalmo 50, scripserit, adeo sint sœda ut me pudeat referre. Legat ea lector, si velit, apud Genebrardum in Epistola ad Daneum.

Quendam, ais, extitisse Pontif. qui purpurato Senatui tantum indulgit, ut mascula Venere, uti mensibus calidis, illi permitteret. O sordes, o lutum, quid opus est confictis criminibus Pontifices onerare, cum vobis, ut asseritis, abunde suppetant vera scelera, quæ illis obijciat? Vnde mendacissimè hoc mendacium habes? Ex Baleo inquis. Ex Baleo? at quis fuit iste Baleus? An non homo extrema impudentiæ, & qui cum ipso Cacodæmone in mentiendo ac maledicendo merito in certamen descendisse dici possit. Lege Alanum Copum Dialogo 5. cap. 19. qui de hoc tuo præclaro authore sic scribit: Fuit, inquit ille, Baleus, Sycophanta impudentissimus, & Apostata spurcissimus, obscænitate verborum omnes Lenones ac meretrices superauit: conuitorum plaustra in optimos quosque viuos ac defunctos congeffit, horrenda mendacia, partim à se conficta, partim aliunde emendicata impuro ore in singulis librorum suorum paginis eructauit. Hæc ille. Et quale obsecro est sigmentum illud Balei Ludouicum Imper. & Ioanne 8, quem foeminam fuisse ait, imperio inauguratum fuisse? Cum Onuphrius, Annotat. in Platinam, Copus Dialogo 1, capite 8. Bellarminus Tomo 1. lib. 3, de Rom. Pont. cap. 24. ut alios omit- tam, plurimis grauissimisque argumentis demonstrauerint nullam unquam foeminam Pontif. Romæ fuisse? Ex isto impudentissimo mendace, Magdemburgensi. multa in suas mendaces Centurias corraferunt.

Mendaciū

47.

Sed

Sed dic tandem, ubi hoc iste tuus Baleus habet? non enim unum librum scripsit; cur verba, caput, librum non citas? Cur Pontificem illum non nominas? An iste solus inter Pontifices anonymus fuit? Quocumque igitur nomine appellabatur: Ostendam tibi euidentissime, hic te esse impudentissime mentitum. Nam Baleus hanc historiam habuit, vel per reuelationem: vel per traditionem, vel per alicuius authoris lectionem: vel denique per propriam auditionem. Non audiuit Baleus Pontif. tale quid indulgentem, quia non vixit Baleus tempore illius Pontif. quem fingunt Euangelici hoc indulsisse. Mortuus est enim Baleus in Anglia, sub ista Iezabel Anglicana, quæ modo ebria sanguine sanctorum, tyrannice dominatur in Anglia. Non habuit per reuelationem vel traditionem: quia est contra professionem quinti Euangelij vestri, istis credere magis quam ægrorum somnijs. Non denique per alicuius authoris probati lectionem, qui ante Lutherum vixit: quia talem, quotquot sunt fratres Euangelici, hæctenus quod ego sciam proferre non potuerunt: licet multi ex eis hanc fabulam narrent. Et cum vnus ex tuis mendacibus Caluinistis asserat Pontif. quendam id concessisse vni Cardinali, & eius familiæ; tu vt fabula per se rueret, ais eum id concessisse toti Senatui Cardinaliũ. Restat igitur, vt sit mendacium confictum à Baleo & alijs. Sed esto sit verum, quid inde contra nos. Non enim nos vt aliquoties dixi, omnium Pontif. dicta, vel facta defendere volumus, vel approbare (et hoc si factum est toto animo detestamur) sed ea quæ suis decretis populo Christiano credenda in fide vel moribus proponunt. Itaque non est quod tantum labores in vitijs Pontif. conquirendis: nos enim ultro fatemur fuisse aliquos Pontifices non ita probis moribus: at nullum penitus errasse in definitionibus ac decretis suis de fide vel moribus asserimus. Non vitia Volane vti video non vitia, sed homines tibi displicent. Si enim vitia & non homines odisses: non minus fureres in mulierosum tuum Apostatam Lutherum, quam in Pontificem debaccharis. Sed quia vitia tibi placent, homines vero (maxime si sunt Rom. Pontifices) displicent: ideo Lutherus, manet apud te sanctus post illud foedissimum

disimum ac abominabile dogma, de adulterio perpetrando, Papa ne tibi sordet post illud confictum indultum, quod nunquam fuit in rerum natura.

Illud saltim, inquis, quo colore defendi potest, quod Papa Angelis mandare non erubescit, ut peregrinantem Romam, si in itinere mori contingeret, hunc in cœlum deferant. At ego vicissim à te peto Volane, quo saltim colore potes hoc impudentissimum mendacium defendere, vel excusare. At hoc reperiri in Bulla Clementis 6. quam si aliquando inspexisses; non tam petulanter convitijs meis frena in te laxares. Sed nunc quid tu illam Bullam unquam videris, aut legisti? Si sic, dic obsecro ubi illa extat, & apud quem probatum auctorē, ut non solum ego sed & alij mecum eam legere possint, & una mecum experiri, an non sis hic more tuo Euangelico, egregie mentitus. Cur non citas nobis aperte verba, quibus Pontifex mandat Angelis Dei: caue ne te hic decipiant mendaces Magistri tui, ex quorum sordidis lacunis, hæc hausisti. Non vnus ex vestris hanc bullam citat, sed nullus quod sciam ipsa verba adfert, ne forte in manifesto mendacio deprehendatur. Scio quid vis dicere Volane: Suscipiat eum S. Michael Archangelus Dei: veniant illi obuiam sancti Angeli Dei, ac perducant eum in cœlestem Ierusalem: Et huiusmodi aliæ precandi & Angelos inuocandi formulæ, quibus Ecclesia passim ad Angelos & sanctos in commendatione animarum agonizantium, vritur; sunt vobis viris Euangelicis (tantus est in Pontificum Rom. dictis interpretandis candor vester Euangelicus) mandata, quibus Pontifex Roma. mandat Angelis, ut animas peregrinorum perducant ad cœlum. Alia enim mandata in Angelos Dei Pontifici Rom. nec Ecclesia Catholica agnoscit, nec tu vnq̃ credo ostendere potes. Sed cur tu inueterate dierum malorum, non seruas ipse legem quàm pagina 32. responsionis tuæ nobis præscribis. Non est, inquis, candidi hominis fraudem in verbis struere & quo sensu quæq; dicantur non attendere: hanc legem si tu in Pontificum & aliorum Catholicorum dictis inter-

Mendaciū
48.

13e.
 pretandis obseruares minus sane laboraremus. Odium quicquid
 Vatinianum erga Rom. Pontifices te in hanc coecā ac impudentem mē-
 tiendi libidinem impulit, nec malicia cordis tui, finit te quod verum
 est de illis & sentire & loqui. Cur non dū simili modo Dau-
 dem mandasse ipsi Deo, cum ait: Benedicat nos Deus, Deus no-
 ster Psal. 66. & Angelis cum ait, Benedicite Angeli Domino?
 Cur non asseris Iacob mandasse Angelo quando ait. Gen. 46.
 Angelus Domini qui eruit me de cunctis malis, benedicat pu-
 eris istis. Dic obsecro quantum absuit à mandando Angelis, tuus
 Lutherus qui in lib. contra statum Ecclesiæ, sic ait; Ego vero neq;
 Papæ, neq; Imperatori, sed nec Angelo quidem de cælo do-
 ctrinam meam amplius submittere iudicandam volo: sed quo-
 niam de ea certus sum, per eam iudex esse volo non modo ho-
 minum, verum & Angelorum; vt si quis doctrinam meam nō
 acceptauerit, saluus esse non possit, quia Dei est non mea, id-
 circo & iudicium meum, Dei quoq; est & non meum. Ecce
 Volane tuus Lutherus constituit se iudicem omnium Angelorum: an-
 non iudex solet imperare iudicandis? ergo & Lutherus vult Angelis
 imperare, quorum se iudicem esse ait. Sed & illud quæso conside-
 ra diligenter quod ait; non posse saluum fieri eum qui ipsius doctrinā
 non acceptauerit. Actū est profecto de vobis Caluinistis Volane, si
 hæc tam Sancti ac innocentis Apostolice firmæ, rataq; sunt decreta.
 Quid ita? quoniam tu cum tuis Caluinistis dogmata eius non acceptas,
 non solum in reali præsentia Christi in cæna, sed & in eius Ubiqui-
 tate. & in alijs multis ac grauibus placitis. Non igitur tu Volane cum
 tuis Caluinistis poteris esse saluus: Quomodo ergo tu, tuq; Caluinistæ
 tam estis certi de vestra salute atq; estis de Christi, natiuitate, morte
 & resurrectione? Rursus cum hic ait; suam doctrinam esse ipsius
 Dei doctrinam; an non doctrina tua & Caluinistarum tuorum, quæ
 in multis articulis est ei contraria, erit doctrina Diaboli? Deniq; cum
 ille hic ait iudicium suum esse iudicium ipsius Dei: & iudicium ipsi-
 us sit vos Sacramentarios esse hæreticos; nonne iudicio ipsius Dei tu
 & Cal-

Caluinistæ estis hæretici? At ibidem Lutherus: Rectum permanere oportet quicquid ego scripsi; etiamsi per hoc totus mundus in ruinam abire deberet. Si eius Euangelium est rectum Volane, vestrum quod est illi plane contrarium, curuum et distortum esse oportet. Quomodo Volane te tuosq; ex his laqueis ac pedicis extricabis non video: nisi dicendo Lutherum quintum vestrum Euangelistam mentitum esse in caput suum: at si tantus Euangelista in re tanti momenti, & ex qua pendet salus æterna, tam horribiliter est mentitus: quomodo credam; eum in alijs rebus minoris momenti vera esse locutum? si vos creditis eum mentiri ista scribendo: quanto magis possumus ac debemus credere vos mentitos, quorum est certum dogma; Licitum ac necessarium esse pro gloria Dei interdum mentiri? Sic Bolsecus cap: 20. in vita Caluini.

PROdierunt, inquit, olim in mundum Iesuatæ inutilia terræ pondera, & pudenda ventris mancipia, qui sola nominis fama relicta, nusquam in hac luce & conspectu hominum versantur. Si tu volane non esses pudendum Diaboli mancipium, nunquam sic impudenter de hominibus religiosis loquereris: nunquam ita immaniter in illos irrueres, qui te nunquam verbo vel facto laeserunt: nunquam illos pro furiosa vestra Evangelica modestia; A sinos Cumonos vocares. Quem titulum tam honorificum si omnium bonorum iudicium consulas, infinitis modis tibi illum verius, quam illis conuenire cognosces. At quo modo Iesuatæ, Fama nominis relicta nusquam in hac luce & hominū conspectu versantur: qui sunt adhuc Romæ, Venetijs, & alibi, ubi eos, si bobus & poculis relictis proficisci placet, & oculis videre, & auribus audire poteris.

Qui etsi fide nihil, nomine parum, vitæ tamen instituto multum à Iesuitis differunt. Cur autem eos inutilia terræ pondera voces non assequor: nisi forte omnes tibi inutiles videantur: qui non ut tu, tuiq; Evangelici fraterculi in agris colendis, bobus stabulandis, vxoribus du-
cendis; stupris, libidinibus, commessationibus & largissimis poculis exhauriendis occupantur.

Mendaciū

49.

EX schola Iesuitarum prodeunt, inquit, hæ po-
ntosæ vo-
ces; dicere hominem fide esse iustum, idem esse ac si quis
dicat: Asinum asinina forma esse hominem. Sed quando
tandem Volane totum odium tuum in Iesuitas ex hoc crudeli ac impio
pectore tuo euomes? quando tandem impudentissimis tuis de Iesuitis
mendaciis finem facies? quando tandem, si non in hac tremula sene-
ctute tua, discas vera loqui? Dic impostor ubi hoc legisti? à quo hoc
audisti? quis Iesuitarum vnq; hoc dixit, docuit, scripsit? nunq; ne ci-
tabis authores, libros, loca, capita, testes tuorum dictorum? putasne
nos adeo insanos vt vnius mendacis hæretici nudo verbo credamus?
An vnq; Iesuita aliquis fidem exclusit à Iustificatione? Non potue-
runt crede mihi ignorare Iesuitæ in scripturis sacris versatissimi, fidē
suo modo iustificare, nempe quatenus per dilectionem operatur: vt ait
Apostolus ad Gal. 5. cum dicat scriptura, Iustus ex fide viuitt; Et,
arbitramur hominem iustificari per fidem absq; operibus legis: Sed
bene negant Iesuitæ per solam fidem, maxime vestram nugatoriam, ac
specialem vllum hominem iustificari, quia ista fides est cum Luthero
nata, nec hætenus ab exordio mundi in Ecclesia Catholica audita,
Quem enim dabis mihi ex tota antiquitate qui absq; peculiari Dei reue-
latione, tam certo credidit se esse iustificatum, per meram apprehen-
sionem iustitiæ Christi, & adeo electum & certissime saluandum,
nec posse eius fidem vnquam deficere, atq; credidit Deum esse trinum
& vnum? At hæc est illa fides, quam ab omnibus vestris discipulis
requiritis, per quam vos ipsos & innumeros alios seducitis, & sub
quadam dulci certitudine & suau securitate salutis, ad infernum re-
ctæ, & quidem præcipientes descenditis. Hæc est illa vestra nouitiâ
& presumptosa fides, vnde est illa uox Regæ in lib. contra Syco-
phantam: Tam certi, inquit sumus nos à Deo electos, quam
si præsentibus illius consilio interfuissemus. Hanc vestram stul-
tam, impiam, præsumptuosam fidem, si dixerit Iesuitarum aliquis, nō
magis iustificare, quam formam asininam hominem constituere: à vero
non aberrauerit. Quæ enim isthæc stultitia est: posse aliquem alie-

na & extra. Cum existente iustitia vere iustum esse? Hoc nimirum Volane asserere, hoc inquam est vere esse Cumanum asinum: cui tamen nunquam persuaseris ipsum alieno colore vere esse coloratum.

Loquens de Pontificibus Romanis Pag. 40, agis: Isti nihil pauperibus largiuntur. Itane Volane? Vnde hoc tibi mendacium impudentissimum, nisi ex patre tuo Diabolo. Nam ut reliquos omnes retro Pontifices omittam, & solos tres ultimos, qui tibi superbissimi Antichristi esse videtur, consideremus: inuenies Pium &, supra quadringenta millia aureorum pauperibus erogasse, ut clare constat ex vita ipsius Italicè impressa. Quid vero magnus ille pauperum pater Gregorius XIII. nunquid ille Pio prædecessore suo hac in re parcior aut inferior fuit? minime sane. Nam ut taceam pene incredibilem huius pii pastoris in omnium hominum genera, in omnes pios usus liberalitatem: ut omittam collegia et Seminaria ab ipso ad summum & singulare totius Europæ refugium & præsidium paternè erecta, & liberaliter dotata, hoc certe tacere nec possum nec debeo; inuentum nempe fuisse post mortem ipsius Registrum (ut vocant) eleemosynarum, quas sua manu secreto fecerat, quæ in vnum collectæ summâ nongentorû millium aureorû conficiebant. Quid Sixtus &. non & ipse præter alia Christiana pietatis opera, quæ foeliciter cepit, & plura quæ Deo volente præstiturus est, eadem collegia et Seminaria à Gregorio incæpta liberaliter promouet & conseruat illis suppeditans singulis annis 40. millia aureorum, ut nihil hic dicam de Seminarijs apud Antipodes nempe Iapónios, ad quos se extendit, etiam nunc pia liberalitas Summorum Pontificum, Gregorij XIII. et Sixti V, quibus ille quatuor aureorum millia in annos singulos attribuit; iste vero duo millia prædictæ summæ superaddidit. Et tu Volane, tam ne es curiosus in aliena Repub. ut quæ domi in Repub. tua, atq; adeo in hac vrbe Vilna geruntur ignores? An nescis miser in hac ipsa vrbe Vilnen. esse seminarium pro varijs nationibus, quod Romani Pontif. eleemosynis sustentatur. I nunc Volane, & fronte tua metreticia quæ omnem pudorem exiit tuis rapacibus Caluinistis præ-

Mendaciū
§1.

dica Romanos Pontif. nihil unquam pauperibus elati. Collige omnes tuos Euangelicos tam Lutheranos & Caluinistas, quam Anabaptistas & Arrianos in unum cumulum: & videamus an omnes simul totis his septuaginta annis quibus Europam seditiose perturbarunt, & crudeliter afflixerunt, Ecclesias & Monasteria spoliando, & Catholicos trucidando, tantum sint elargiti pauperibus, quantum vnus Gregorius XIII. in tredecim annis distribuit. Videt, & magno suo malo orbis Christianus istas tuas rapaces harpyas sentit, his septuaginta annis plusquam millies millena millia aureorum, in Europa Dei seruis, a pijs nostris maioribus relictis rapuisse. Quas vero eleemosynas vicissim tui boni Euangelici, ex tantis spolijs ac rapinis dederint, præter omnis generis cruciatus & tormenta, gladios & ignes, vulnera & cædes piorum, nondum videmus. Istas eleemosynas fere quotidie, & liberaliter sanè distribuitis in Gallijs, Belgio & Anglia: nec nobis aliæ eleemosynæ sunt à vobis expectandæ, si decretum illud Geneuense supra nominatum, de mactandis omnibus, qui vestro Euangelio aduersantur executioni mandare velitis. Nam vt habet illud celebre dictum Zuinglij bellatoris vestri: Euangelium istud sitit sanguinem.

Erasmus in
Epistola ad
fratres infer.
Germ.

Mendaciū

52.

Romanum Pontificem, vocas Pag. 31, prostibulorum Magistrum, quia multa meretricum millia tolerat in vrbe. Stupiditatem huius bouini capitis: ô acumen Volanici cerebri ex aliquo sane dolio ceruissæ Lwowkouien. depromptum: quæ est ista obsecro consecutio: Pontifex tollerat in vrbe meretrices: ergo est magister prostibulorum? Quid? nunquid non perinde est, ac si quis diceret: Princeps aliquis in suo dominio tolerat ebriosos; ergo est magister ebriosorum? Sed missam faciamus Volani stupiditatem; examinemus eius in mentiendo impudentiam. Certe in vita Pii V. Italice ædita Pag. 49, refertur ipsum mandasse sub grauibz pœnis, vt omnes meretrices spatio dierum quindecim non solum ex ipsa Vrbe, sed etiam ex toto status Ecclesiastici dominio discederent: nunquid Volane secundum nouam tuam Dialecticam expellere meretrices ex vrbe

vrbe, est eas in Vrbe tolerare? Sed demus tibi Pontifices aliquos ad maiora mala vitanda eas in Vrbe tolleraſſe, quid inde colligis contra nos, quod aduerſum te tuosq; Euangelicos non militat? Nunquid enim apud vos Euangelicos viros non tolerantur meretrices? nunquid oblitus es Lutheri tui verbo & ſcripto meretricium non modo tolerariſ, ſed etiam ſuadentiſ? nunquid Geneva non tolerauit Beza, cum Candida meretrice ipſius per annos plurimos? nunquid Boſſecus in vita Bezae pag. 34. & 31. non oſtendit Geneuam, quam tu Vrbeſ ſanctam appellas: eſſe meretricum proſtibus ac lupanar, & receptaculum ac cloacam omnis generis hominum ſcleratiſſimorum. Si in tanta luce veſtri Euangelii, & in Eccleſiis (ſi Diis placet) tam reformatis tales tolerantur, quid mirum ſi id fiat in Cymerijs (ut tu loqui ſoles) tenebris Rom. Pontificum, ubi lux veſtri Euangelij nondum eſſuſſit.

Num adhuc Volane vel potius tria pro conſuſione mendacia addam ex cap. 5. lib. tui contra Vegam, loquens enim de Catholicis & Euchariftia ſic aiſ: Cralla & abſurda iſtorum hominum opinio eſt, qui ad capiendum hunc cibum, ventrem non mentem, dentem non fidem, fauces non cor afferenda iudicant. Mirarer ſane tuam impudentiſſimam mentiendi libidinem, niſi ſciſſet te iam pridem omni pudori hominum, omni timori Dei, conſcientiae doniq; propriae nuncium remiſiſſe ac bellum indixiſſe. Et ſane Volane donec iſta tua tam tetra ac putida mendacia, quae in vna breui periodo abſq; certo argumento, ratione vel teſte cumulaſti probaueriſ, habeberiſ deinceps apud Catholicos Iudaeus, vel Mahometanus baptizatus, ſicut te tuosq; Caluiniſtaſ tui fratres Euangelici, Lutherani appellant. Eſtne Volane in orbe terrarum Catholicus aliquis, qui vnamquam aliquid ex hiſ tribus tuiſ puditiſſimiſ mendacijs, aſſeruit, ſcripſit, docuit? Maſte Volane ſic itur ad inferos & ad Diabolum patrem mendacij. Times forte ne apud patrem tuum in inferno non ſiſ habiturus ſatis honoratum locum, niſi in hac tua tremula ſeneſcente, grauiſter, impudenter, ac furioſe mentiaris, Si Eccleſia Catholica iudicet

Mendaciũ
53.

iudicat ventrem non mentem, dentem non fidem, fauces non cor ad hunc cibum capiendum afferenda: quorsum eadem Ecclesia in Concilio Tridentino statuit nemini licitum esse communicare, nisi fuerit contritus & confessus peccata sua? Quorsum Ecclesia semper ha-
ctenus obseruauit, ut nullus ad communionem admitteretur, nisi iuxta praeceptum Apostoli, prius esset probatus per confessionem & contritionem. Nunquid confessio peccatorum & contritio sunt ope-
ra ventris, dentium ac faucium, & non potius purificatio & praeparatio cordis & mentis ad hoc caeleste conuiuium? Quorsum Ecclesia
nulli ministrat hunc cibum, nisi prius credat firmiter Christi sacrum corpus esse, realiter praesens in sacra hostia? Nunquid nostri boni Li-
thuanii ieiunant triduo ante communionem, ut praepararent ventrem, dentes ac fauces? An audisti aliquando ventrem & fauces per iei-
unium, & non potius mentem praeparari? Ad vestrum scelerate senex prophanum panem & poculum sufficiunt fauces, venter & dentes: cum ibi praeter somnium capitis vestri & frustum panis et vini, nihil sit quod realiter capiatur magis, quam somnians capit realiter cibum, quem somniat se comedere. Vnde non solum in iusculo à
pueris ministri, quod ex prophana mensa vestra remanserit; sed etiam à canibus comestum, noui. Quoniam vero huius libelli feci mentionem, ut lector istius Lithuanici Antichristi & deliri haeretici vanitatem, futilitatem, & garrulitatem in virorum doctorum scriptis
refutandis melius aduertat & cognoscat: Volui obiter haec pauca de eo libello adnotare. In primis, si quis Volani responsum cum doctissimis Vegæ Assertionibus conferat, perspiciet profecto illum, ne
media ex parte eas attigisse, ne dicam refutasse. Arripuit homo haeretici, & ignorantiae suae male sibi conscius, hinc inde frustula quaedam, quæ putabat se posse aliquo saltem modo refellere: reliqua vero
in quibus negotij cardo vel maximè vertitur, ac si non fuissent ab eo visa vel lecta pertransijt. Atq; hic est eius & omnium haeticorum nostri temporis mos in Catholicorum libris refutandis: quod ego multis exemplis probare possum; sed nunc vno Volano ero contentus. Quæ
est enim

est enim huius hominis impudentia, totum caput primum *Affertio-*
num Vegæ, quod quadraginta constat *assertionibus*, prætermittere?
 in quibus Doctissimus Emmanuel pugnam, discordiam, rixas, non mo-
 do Lutheranorum cum Calvinistis, sed etiam ipsius Caluini secum cir-
 ca cœnam Domini, euentissimè demonstrauit. Rursus cap. 5. *Ve-*
gæ, constans *Affertionibus* 20, in quibus solidè omni genere argumen-
 torum probatur Transsubstantiatio contra Calvinistas & Luthera-
 nos: Volanus vno capite, quod primum in suo libello facit, expedit:
 Cuius ille capitæ (cum ex quatuor pagellis constet) tres quidem
 priores, solitis conuitijs, more suo Euangelico implet: in quarta
 tandem aliquid dicit, sed neq; sine conuitijs, quæ passim miscet, neq;
 magis ad propositum, quam si argumentaretur, à baculo ad angulum,
 ut in scholis dici solet. Conferat Lector illa capita, & idem dicet,
 nisi sensu communi careat. Ad hæc totum caput 7, *Vegæ*, ex 22,
Affertionibus cōstās, in quibus egregie probatur, Christi in Eucharis-
 tia adoratio, Volanus cap. 5. sui libelli, paucis lineis absoluit; dicens:
 Patres per adorationem nihil aliud intellexisse, quàm ut diligenter
 prouideamus ne qua mica corporis Christi, per negligentiam ex ma-
 nibus nostris in terram cadat, Deniq; argumenta *Vegæ* ducta ab *As-*
seruatione & miraculis Eucharistia, stolidè refellit, dicens: *Asser-*
uationem fuisse superstitionem: miracula, præstigias dæmonum. Et
 cum ipse sit asinus stupidissimus, audet tamen appellare Catholicos
 stupidas pecudes, propter fidem, quam de Eucharistia habent. Ex
 his autem quæ dicta sunt, prudens lector facile poterit æstimare, quid
 de toto illo libello sit sentiendum. Hæc cum ita se habeant gloria-
 tur tamen iste ridiculus Thraso, & ipse sibi in varijs scriptis suis pæ-
 ana passim occinit, quasi Transsubstantiationis impium dogma peni-
 tus euerterit. Nec desunt stulti Gnathones, & insani Poëtastri,
 qui huic deliro Thrasoni pæana quoque occinant, & hunc miserum se-
 nem philautia nimium tumentem, stolide illi adulando, suauiter ad in-
 fernum suis carminibus tanquam Syrenum vocibus deducant, & eò
 eundem comitentur. Nam cum delirus senex in præfatione sua aper-
 te fate-

te fateatur se non his ingenij viribus instructum, neq; ea doctrina perpolitum vt fallaces & captiosas omnes Iesuitarum tendiculas dissoluere queat; Stultus tamen ille puer & ineptus poetaster canit ad aures eius; Scargam & Vegam ab eo prostratos esse & deuictos. Delirus senex fatetur se non posse Iesuitis respondere: Stultus puer ait senem vicisse Iesuitas. Elige Lector cui velis magis credere; an deliro Volano, an vero stulto poetastro. Dolendum sane homines prudentes tam deliro homini tam ridiculo Thrasoni, iã blasphemo hæretico aures prebere: eas vero Dei inspirationibus, & pijs sanctæ Ecclesiæ vocibus quibus ad æternam salutem inuitantur occludere-

De conuitijs, calumnijs, & imposturis Volani.

Vemadmodum in mentiando egregie profecisti Volane, ita & in conuiciando te bene versatum ostendis: proinde sicut parcus sui in mendacijs tuis colligendis, ita in conuitijs refellendis ero parcior, ne responsio ista mea, quam opto esse breuissimam, nimium excrescat.

Rides inprimis & absurdum tibi videtur, te à Boiero Etymologiam nominis tui in suo carmine inuestigare, Bouem vocatum, & nihilominus boues ipsius iudicio in Diuos boare. *Sed non est loquatule insulse quod hîc tam festiuè ludas. Nunquid enim non, ait, scriptura: Vacca pingues audite verbum Dei: Si vacca pingues possunt verbum Dei audire, quid absurdi erit si bos Volanus dicatur in diuos boare, nisi forte nolit id facere deinceps, quia est Bos macilentus & non vacca pinguis.*

Iubes me à scriptione temperare & potius Canonas Grammaticas

matices addiscere; in quibus ais me pueriliter sæpè errare. Sed tu *Volane liberaſti me ab onere, iſti tuo conuitio reſpondendi, cum ne vnum errorem meum in Grammatica oſtenderis, ſed nec oſtendere poteſ, niſi forte typographi errores, qui ex feſtinatione nimia non ſunt omnes ſatis vt volebam correkti. Aduerto tamen, quod ſi deſint in verbis meis Solaciſmi, tu ne videaris mendax, verba mea inuertas, ac Solaciſmū, vel certo ſenſum omnino obſcurū conficias. Quod pag. 4. reſpoſionis tuæ dū egregie pro tua integritate præſtas mox inſano aut ebrio ſimilis exclamas. Ita hic Canonicus deblaterat, ita balbutit, vt nec quid dicat ipſe intelligat, nec certe mentem hominis ego allequor. Quid ais inſane? an non emotæ mentis te eſſe declaras, dum me maledictis ac conuitijs ita oneras: & nihilominus quid dicam, quidue mihi velim fatearis te non intelligere? Si mentem meam non eſſe aſſecutus: cur inuſulſe blatero ſic blateras? cur contra ea exclamas quæ vt ipſe fateris non intelligis? Helleboro caput iſtius *Lwowk* quien. veſtri, purgandum potius o *Caluiniſtæ* curate, quam ad ſcribenda tam putida & inepta inſtigate. Sed quid ais *Volane*, ego nūquam ſcripſi te nobilitatem falſo uſurpare? aut prædia quæ poſſides extorſiſſe? adeone eſ ſtupidus, vt neſcias adhuc diſtinguere inter propoſitionem affirmantem & conditionatam? adeone eſ malitiſus vt quæ conditionate potulerim, tu vt affirmate dicta ſcribere audeas? Si verba mea non peruertiffes, ſed vt iacent adſcripſiſſes ſtatiim lector tuam ignorantiam ac maliciam deprehendere potuiſſet. Sed neq; miror me à te de ſolaciſmis reprehendi, cum magiſter tuus *Beza* Euangeliftam *Lucam* Solaciſmi coarguat. Vbi enim ait *Lucas* de ſanguine Domini, qui pro vobis effundetur, cum hæc verba, inquit *Beza*, neceſſario non ad ſanguinem ſed ad poculum pertinent; neque tamen de vino, nè dum de poculo intelligi poſſunt: aut manifeſtum eſt Solæcophanes: aut ex margine inſcriptum irreperunt. Omnes tamen vetuſti codices noſtri ſic ſcriptum habent. Aduerte quæſo Lector quam egregie iſti Dei ſacraſtiſſimum verbum, quando eorum hæreſibus non fauet tra-*

ſtant.

Etant, Sed lepide quidam Caluiniſta hunc tam ſædum ſui Magiſtri lapſum excuſat dicens; Bezam per ſolæcophanes non intellexiſſe Solæciſmum, ſed phraſim ſeu figuram elegantioris ſermonis ſeu locutionis. Aſi ita intellexit Beza, non erat opus vt eodem loco doceret D. Lucam rectius Græce loqui: nec vt excuſaret eum his verbis; Neq; cauſam, inquit, video, cur Solæcophanes Lucas uſurparet. An forte non licuit D. Luca elegantia ſermonis vti? an elegantia ſermonis in D. Luca eget Beza excuſatione? An docuiſſet eū Beza melius Græce loqui? ſi per Solæcophanes intellexiſſet elegantiam ſermonis, & non ſolæciſmum? imo quia putauit eſſe verum ſolæciſmum, excogitauit illud perditum refugium ſcilicet verba illa ex margine in textum irrepſiſſe contra fidem omnium ſuorum exemplarium.

Quod autem dicis, me cum Grammaticè loqui voluerim, leſuitas omnes ſubito canes effeciſſe: hoc cur à te dicatur non intelligo, niſi forte, quia verbo latrandi uſus ſum. Sed non omnes Volane qui latrare, aut ſimul cum alijs latrare dicuntur, canes ſunt proprie dicti: cum utraq; vox ab optimis lingue Latine authoribus, hominibus qui canes non ſunt attribuitur. Sic enim & te ipſum canem ſubito eſſe probares, qui allatrando verbo, & in Apologia, & in hac reſponſione tua non ſemel vteris. Et canes eſſent tui Caluiniſtæ, qui in ſuis ſcriptis egregiè Rom, Pontif. & alios in dignitate conſtitutos, imo ipſos cælites allatrant. Certe hîc omnibus Grammaticis videndum te ac conſpuendum propinas. Non legiſti Rodolphum Agricola dicentem: Occurenti allatras? non Eraſmum ſimili dicendi forma vtentem; Canis ignotis omnibus allatrat? Num hîc dices illos dum Grammaticè loqui voluerunt homines ſubito Canes effeciſſe? num te meliorem Latinitatis authorem quam erant Agricola & Eraſmus audes aſſerere? Itaque delire ſenex: eſto deinceps & in ſcribendo conſideratior & in carpendo cautior. Certe malim ego cum Eraſmo & Agricola Grammaticè verum loqui, quam cum ipſo Cicerone more tuo ſplendide & eleganter mentiri, Sed quid eſt hoc, quod pag. 10 ſcribis: Dominus panem in manus acceptum corpus ſuū illud.

47
77
illud vocavit? Certe Tertullianus: Dominus, inquit, acceptum Lib. 4. contra
panem corpus suum illum fecit. Verum tu cum Sudrouio tuo, Marcionē.
(de cuius phrasisbus postea) voluisti elegantius loqui, dicendo (illud
panem,) ubi si examinarem per quam regulam Grammaticam, tu (qui
me toties ad Canones Grammatices relegas, & tantus in Grammati-
ca Rabbinus videri vis) id dixeris: forte non facile scires quo te ver-
teres: & si exemplum simile à te peterem ex aliquo auctore probato,
vereor ne nullum posses adferre.

Parentum tuorum non splendidam fuisse fortunam fateris: addis
tamen eos ab ijs maioribus prognatos, qui opibus & dignitate aliquan-
do floruerunt. Scio Volane te habuisse parentes bonos & Catholi-
cos, quibus nihil credo in vita grauius contigit, quàm quòd te hæreti-
cum pessimum filium habuerint. Erant illi Coëtores ceruissæ in op-
pido Lwowko, septem ab vrbe Posenia milliaribus, occidentem ver-
sus distante. An vero maiores tui aliqua in Polonia dignitate floru-
erint, restat adhuc tibi probandum, alijs vix credibile videtur. Mi-
ror Volane te tam aperte negare, nomen tuum tale quid significare,
quale tibi Boierus in suo carmine adscribit. An non Wol bos est
Sarmatice? an non anus est vetula latinis? Optime igitur Boierus
Poeta noster scripsit.

Wol, bos Sarmatice est. Anus est bene nota Latinis.

Quid tibi cum Bobus? quid tibi cum vetulis?

In Duos quia multa boat blateratq; Volanus

Aptum bos illi nomen anusq; dedit.

At Origanus tuus stulte plane ac ineptè: nam cum nomen Canonici
fuerit in vsu Ecclesiæ Catholicæ, multis annorum centurijs, nemo opi-
nor vsq; ad hunc insulsum poetastrum & Gnatonem tuum, tam stul-
tus aut ineptus est: qui illud à Cane, & non à Canone, deriuaret.
Itaq; rectius multo dixisset:

A Cane Canonici nomen deducere stultum est:

A boue Volani, sed benè nomen habet.

Sed age bone vir, tu qui me tam acerbe dente tuo canino mordes, ac

*perstringis, propter libelli mei inscriptionem, dic unde hunc tam splē-
didum titulum Magni Ducatus Lithuanie Secretarij, nactus es? A
Regia maiestate inquires: atqui non desunt plurimi viri cum primis no-
biles, & in hac Repub. Lithuana sat̃ versati, qui suspicantur hanc in-
scriptionem, quam huic tue putidæ Defensionis præfigis furtiuam &
ambitiosam valdē, ac arrogantem esse. Furtiuam quidem, eo quod
in hac Repub. nulla hætenus fuerit talis dignitas, nempe vt quispiam
Secretarius Magni Ducatus Lithuanie diceretur. Ambitiosam ac
arrogantem, quia si tu es vnus tantum ex minoribus Secretarijs, quis
fastus est, quæ arrogantia Magni Ducatus Lithuanie Secretarium se
nominare? Nam hic titulus à nullo hætenus quod sciam Secretario
in publicis eorum scriptis vsurpari solet. Communiter enim se vocant
ac scribunt Secretarios Regios: nec titulum Ducatus Lithuanie, ma-
gis sibi adscribunt, quam Polonie.*

*Mirificè deinde iactas diuina tuorum monumenta, quæ, ais in dies
prodire contra Iesuitas. Et in Apologia: Sadeelem, Witakerum,
Humfredum vsq; ad cœlum extollis, quod contra eosdem scripserint.
Sed tu homo rusticanus, & in vaccis ac bobus stabulandis occupatus,
parum videris, scire de monumentis doct̃orum virorum, quæ in lucem
prodeunt. Quot enim ego tibi Theologorum Societatis Iesu scripte
superius citavi, quæ tantum abest vt tu videris, vt pleraq; eorum ne cœ
nomine quidem noueris? An non manifeste tuam prod̃ ignorantiam,
quando in hoc scripto tuo, de Sanderò tanquam de scriptore tibi igno-
to (cuius tamen opera multa, eaq; omnium iudicio doct̃issima passim
in manibus Catholicorum & hæreticorum habentur) loqueris? Por-
ro, quod ad tuos præstantes istos viros attinet: scias Volane Artu-
rum ita obturasse os tui Sadeelis, vt illud hætenus non sit ausus con-
tra illum aperire. Humfredus vero tuus quodam libello anno 1586,
contra illum edito: toti terrarum orbi conspuendus, ob tetra sua in-
scribendo mendacia est propositus. Nos Volane istorum Doct̃orum
tuorum scripta legimus, vt ex ijs quæ citamus aduertere potes, & ta-
men quid præter nugas, nouis subinde coloribus aspersas afferant, ani-
maduertere*

maduertere non possumus. Te autem scripta Haiorum, Dureorum,
 Torrensium, Turnoniorum, legisse, ut iactas, vix credo: imo præter
 unum Turriani contra te librum alia credo te ne vidisse quidem. Non
 est tuum Volane doctorum hominum scripta legere: Agrum colere
 & vaccas ac boues, ut tuo nomini respondeas stabulare, tuum est. Nā
 ais fortunam te hisce negotijs addixisse. Vellem semel legeres Du-
 reum, & cum eius libro conferres Witakeri tui confutationem: per-
 spiceres profecto, eum vix mediam libri partem refutasse: sed more
 tuo & omnium fere hæreticorum multa præterijisse: et interdum qui-
 dem tria, vel septem integra folia simul: ut manifeste tu ipse ex col-
 latione paginarum posses apud Witakerum pag. 225, & 524, ad-
 uertere. Neque vero dicere potes talia esse quæ ille omittit, ut non
 sint refutatione digna. Nam Dureus pag. 235, verba Caluini de Chri-
 sti in cruce desperatione ei obijcit: Et rursus, alia ex lib. 2, Instit.
 cap. 16, pag. 10, Christum videlicet diros in anima cruciatus dam-
 nati ac perditionis hominis pertulisse. Quid ad hæc tuus Witakerus?
 plane nihil, sed totum illud folium 235, penitus omisit, ubi vel ma-
 xime Christum à desperatione, & Calvinum suum à blasphemia de-
 fendere debuisset. Multo plura eiusdem generis possem adferre,
 si breuitati studerem. Iam vero quantæ eruditionis sit Witakerus,
 vel illud unum declarat, quod nesciret quid esset persona. Nam pag.
 145, contra Campianum, fatetur Bezam duas vniones hypostaticas
 in Christo posuisse, alteram animæ cum carne, alteram diuinitatis cū
 humanitate. Sed ex eo dicto, inquit, non sequitur, duas esse in
 Christo personas, etiam si sint duæ hypostaticæ vniones.
 Hunc eius errorem coarguit Dureus, fol. 228, ostendens hypostasim
 ac personam in his, quæ ratione prædita sunt nihil differre; ita, ut si
 in Christo duplex sit unio hypostatica, duplex quoque sit persona,
 quod sane Nestorianum est. Ecce tibi Nestorij hæresim inuenimus
 in istis tuis duobus doctissimis viris, Beza & Witakero: ut deinceps
 iure nobis succensere nec debeas, nec possis, si vos hæreticos vocamus,
 nisi forte Nestoriani apud vos & vestrum Lutherum, Catholici sint
 & non:

Et non heretici. Vis ne etiam videre blasphemiam Witakeri? Ecce eam tibi pag. 542, ait Christi diuinitatem in cruce passam esse. Si quidem vult Christum seipsum obulisse secundum suum spiritum æternum: ergo secundum suum spiritum æternum est mortuus, ergo mundus caruit Deo in triduo passionis Christi. Vis videre hominis leuitatem & inconstantiam? ecce tibi pag. 552, vult contra suum Caluinum, idem esse & pro eodem sumi: Sepeliri Christum, & ad inferos descendere. At pag. 544, vult cum suo Caluino, descendere ad inferos, nihil aliud esse, quam luctari cum doloribus inferni. Pari vanitate ac stulticia infra de tuis authoribus Italis, Germanis, Anglis, de viris præstantibus in literis Græcis & Hebraicis gloriari. Sed instrue tuas Volane acies, quando volueris inuenies nos habere contra te duos, pro vno. Et sane contra omnes tuos audeo producere vñ Robertum Bellarminum Theologum Societatis Iesu, Græcè, Latine, & Hebraicè doctissimum, in controuersiiis horum temporum clare, methodice, ac solide explicandis, & hæreticorum commentis refellendis nulli plane secundum, qui velut Samson ille fortissimus, tuos istos Philistæos scriptis suis prostriguit.

Procul dubio, inquis, Illustriss. Dominus Palatinus Vilnē te falsissimum vatem coarguet, qui nunquā illum panem perphanum, in nostra ccena comesturum deblateras. At qui est primo Volane, citius fore ut Celsitudo sua, te hominē mendacissimum, quam me vatem falsissimum coarguat. Nam à prophano panis cœnæ vestræ phantasticæ, ut certissima accepi relatione, adeo abhorret, ut aut panem Lutheranorum in cœna Saxonica, aut certe nullum sit vnquam accepturus.

Quod vero ad historiam illam, de tuo cum Vega colloquio in præsentia Illustriss. Domini Palatini habitam, attinet: illam refutandam et manifesti mendacii coarguendam ipsi relinquo Emmanueli: qui breui ut spero maledicum, ac mendacem tuum, contra eius Assertionem libellum, luculenter & solide refutabit. Ex cuius ore quam ego eius colloquii historiam accepi: fideliter in meum libellum retuli: cui pro-

cui profecto, quippe homini pio & docto fidē magis adhibeo, quā tibi heretico, ac toties mendaciorū apertissimorū ac crassimorū conuictō.

Illustriss. Dominus Palatinus Vilneſ. ingenue, inquē, fate-
tur se hoc mysterium nondum capere, neq; intelligere posse,
quomodo Sacramentum ex duabus rebus constare dicatur,
cum Christus panem in manus suas acceptum corpus suum
illud vocauerit. Ego vero non miror Illustriss. D. Palatinum non
posse hoc figmentum vestrum capere; cum nec tu ipse illud capias. nec
author eius Calvinus, figmentum suum capere potuerit. Sic enim ille
4. Instit. cap. 17. parag. 32. Porro de modo siquis me inter-
roget, fateri non pudebit, sublimius esse arcanum, quā ut vel
ingenio comprehendi, vel enarrari verbis queat. Hæc ille.
Nec mirum si non intelligat, quod intelligi omnino non potest: quodq;
adeo stulte sibi consinxit, ut omnes qui aliquid intelligunt, intelligen-
tiæ prorsus expertem illum esse videant. Ibidem parag. 10. ait:
Spiritus vere vnire quæ locis dissita sunt: quo nihil absurdius,
neq; sibi magis contrarium dici potest. Quid enim est hoc aliud,
quā Spiritū vere vnire, quæ minimè realiter vniuntur, eaq; per Spiritum
fieri quæ ne fiunt quidem omnino. Et lib. 4. cap. 17. par. 13.
Christus, inquit, illis præsens non videtur, nisi ad nos descen-
dat: quasi vero, si ad se nos euehat, non æque potiamur eius
præsentia. Perpende obsecro quas iste sibi compedes inijcit. Aequè
præsentēs nos Christo reddi, ait, cū Spiritu ad eū euehimur: quam si
(quod Catholici credimus) sub panis viniq; symbolis verè, & realiter
nobiscū in terris esset. At nos Christū profecto, non per fidē tantū,
sed realiter in terris esse credimus: tā igitur vere ac realiter et vos in
cælis estis, Atqui vos vere & realissime in terris esse quis nescit? Si
vos igitur dū cænatis tam vere ac realiter in cælo estis quā nos realiter
Christū in Eucharistia esse credimus: miror nullū vestrū in cælo pma-
nere voluisse. Nūquid terrā cælo præfertis? Suadeo igitur tibi Volane,
et tuic, ut in proxima cæna, si in cælū vos euectos esse senseritis, ibi per-
petuo maneatis. Ita enim & vobis rectius consulētis: & terram sen-
tina

tina malorum omnium liberabitur. Sed hoc figmentum vestrum ad vi-
 uum refecimus. Calvinistæ, Amice lector, duplicem faciunt cœ-
 nam, vnâ terrestrem, alteram cœlestem. Terrestrem illam vo-
 cant, tum quia in terris fit, tum quia ex rebus terrenis constat: nempe
 pane ac vino eorumque esu. In hac cœna negant esse corpus Christi ac
 sanguinem, ne cogantur concedere Christi corpus ac sanguinem esse ex-
 tra cœlū, & tot in locis, in quot locis sunt panis & vinū quæ percipi-
 untur. Hanc cœnam, volunt bonis ac malis esse communem. Cœle-
 stem cœnam vocant alteram, tum quia fit in cœlo, mente eo per fidem
 eleuata: dum panis & vinum ore corporis sumuntur in terris: tum quia
 tota constat ex rebus cœlestibus, nempe corpore & sanguine Christi:
 quæ & res per se cœlestes sunt, & in cœlo tantum ac non alibi exi-
 stunt. Hanc cœnam volunt esse communem tantum prædestinatis
 & electis, ut ait Calvinus in lib. de Consensu suo cum Tigurinis. Et
 ratio est, quam ibi tradit Calvinus: quia fides, per quam solam vo-
 lunt confici hanc cœnam, est tantum prædestinatorum seu electorum.
 Vnde antequam quisquam hanc cœnam sumat, oportet ut sciat se esse
 prædestinatum à Deo: alioquin nunquam erit certus se hanc cœnam
 cœlestem sumpsisse. At vero utrumque est merum delirium & so-
 mnium Calvinistarum: nempe hanc cœnam cœlestem in cœlo peragi,
 vel in ea aliquid cœleste realiter ac vere sumi. Nam anima nostrā
 est, quæ hanc cœnam peragit ac sumit: ipsa vero, tam quo ad suam sub-
 stantiam, quam quo ad suas operationes est in terra & in terra opera-
 tur. Nisi forte dicant, animam dum cœnat, migrare ex corpore in
 cœlum, ubi est Christi corpus: & sic hominem mori in hac cœlesti cœ-
 na: vel fidem ex anima in cœlum, ubi est Christi corpus migrare: &
 interim hominem dum in cœlis cœnat, manere infidelem, & sine fide
 in terris. Sed nec in cœna ista cœlesti, aliquid cœleste verè ac reali-
 ter percipitur. Nam si aliquid cœleste sumitur, illud debet esse vel
 ipsum corpus & sanguis Christi, vel certe aliquis succus, vigor, virtus
 vel efficacia manans ac profluens, ex illo corpore ac sanguine. At
 verò corpus Christi manens in cœlo, nec animæ in cœna magis appropin-
 quans,

In opuscul.
 Cal. Geneuæ
 an. 1552. pa-
 gina 824.

pinguis, quàm ante cœnā, vel quàm si non eſſet in rerum natura, non poteſt aliter ab anima percipi, quàm cogitatione ſola ac deſiderio. (hoc eſt enim per ſolam fidem, ſeu ſpiritualiter comedere) At hæc cogitatio ſeu deſideriū mentis, in terris ſit: ſcilicet in anima: et nō magis vnit animæ noſtræ realitèr corpus Chriſti cogitatū ac deſideratū, quàm cogitatio & deſiderium cibi in famelico, vnit ipſius ori vel ſtomacho realiter cibum abſentem, ab eo cogitatum, ac deſideratum. Porro vt non ſequitur; hic homo famelicus, eſt prænſus mentis ſuæ cogitatione ac deſiderio: igitur verè & realiter eſt prænſus. (paucos enim reperiēs, qui huiusmodi prandio ſatiſ fieri ſibi velint: niſi reuera aliquid latranti ſtomacho ingerant) Ita qui per fidem id eſt, cogitatione tantum ac deſiderio comedit Chriſti corpus, non realiter ac ſubſtantialiter illud comedit. Cum tamen vos Caluiſtæ vt populum deludatis, ſæpiſſime aſſeratis in hac cœna cœleſti, verè ac realiter ſumi corpus Chriſti. Rurſus ſicut famelicus ille cogitando ac deſiderando cibum, nullum hæc ſua cogitatione ac deſiderio realem ſuccū, vel vigorem, virtutem vel efficaciam ex cibo cogitato vel deſiderato extrahit realiter: ita nec vos cogitando mente, ac deſiderando Chriſti corpus, vllum plane ſuccum vel vigorem, virtutem vel efficaciam realem ex Chriſti corpore extrahitis aut reportatis. Quid igitur ſumitis realiter, ſi nec Chriſti corpus, nec ſuccum eius realiter percipitis. Videtur ſane mihi Caluiſtarum cœna ſimilis conuiuium illius, qui amicū ſuum inuitauit, ad perdices: & cum ad prandium ventum eſt, apponit illi perdices ex pane conſectas dicens: Amice has perdices manu cape, & ore ſume, ſed interim dum eas ſumis, mentem eleua ad perdices in aere volantes, & illas ſpiritualiter & mente comede. Sic iſti Caluiſtæ, promittunt hominibus in ſua cœna corpus & ſanguinē Chriſti: cum autē ad cœnam ventum eſt, iubent eos panem ac vinum manibus accipere & ore comedere: ac interim mentem in calum leuare ad Chriſti corpus ibi & non alibi exiſtens. & per fidem illud comedere, cū interim non magis attingāt, aut ſumant ſua fide corpus Chriſti in cælis, vel aliquem eius ſuccum aut vigorem; quàm ille conuiuiua per-

uiua perdices in aere volantes, vel earum succum, vigorem ac virtutem. Deniq; eo tandem recidit ista præclara cæna Caluinistica: vt dicant cænam suam non habere vim, vt nobis in præsentì communicet corpus Christi, vel eius succum & vigorem, virtutem vel efficaciam; sed tantum vt significet, nos antea accepisse Christi corpus & ipsius esse membra. Hoc habet Calvinus lib. 4. Instit. cap. 17. parag. 2. & 4. Et Beza in solutionibus contra Illiricum sol. 23. verba eius sunt. Neq; ad cænam accedimus, vt tum primum Christo incorporati accipiamus bona ipsius, cum iam in baptismo ipsum induerimus: sed vt quod obtinuimus in nobis, magis ac magis obfignetur. Et Volanus pag. 121. in defensione cænæ: Nihil, inquit, est aliud sacra cæna, quam certa & conspicua promissionis eius, quæ apud Iohannem habetur, testificatio. Cum tamen Christus Dominus, non obsignationem aut testificationem ex cæna reportandam, sed vitam ipsam inde hauriendam doceat Iohan. 6. qui manducat hunc panem viuet in æternum: Et, qui manducat me, viuet propter me. At ex sententia istòrum porrigere cænam Christi, est solum testificari hominem iam esse cænatum. Calvinus enim in lib. de cæna Domini docet præparationem ad hoc Sacramentum necessariam esse, vt quis antea habeat fidem, & proinde sit iam mēbrum Christi. In hoc autem, quòd fidem habeant, & se membra Christi cogitent, consistit Caluinistarū cæna cælestis: vnde antequam cænam terrestrem ex pane & vino constantem comedant, iam sunt domi suæ cænati in cælis, nisi forte bis velint sumi cænam cælestem, semel domi pro præparatione, vt iubet Calvinus, & iterum in Synagoga pro refectione, vt vult Volanus. Quid autem amplius percipiant ex cæna cælesti in synagoga celebrata, quàm ex altera domi facta, hæctenus non possumus intelligere: nisi quod dicant, in Synagoga suos sumendo panem ac vinum, testificari se iam antea cænatos esse. Summa eo redit: vt Caluinistæ cænam Domini omni priuilegio spolient; nec vllum proprium effectum illi relinquant. Nam nec in cæna incipit perceptio aliqua carnis Dominicæ, nec cum illa desinit: si in cæna per solam fidem

fidem carne Christi potimur. Nam per fidem etiam in baptismo, in auditione Euangelij, alijsq; huiusmodi rebus, quibus fides excitatur in Christum, etiam aduersariorum confessione, caro Christi spiritualiter comeditur, & participatur: non minus ante, quam post ipsam cœnam. Quod enim cœnæ tribuunt vim obsignandi & confirmandi participationem illam, & fidem excitandi: hoc non competit singulariter ipsi cœnæ, sed est illi commune cum baptismo, atque alijs sacramentis, ac signis à Christo institutis. Itaq; ne spirituales quidem manducationem cœnæ suæ relinquunt. Si enim accedens ad cœnam, nihil de carne Christi comedit; nisi per fidem: certe necesse est fidem præcedere, & domo eam ad cœnā adferri: quæ cum adest spirituales esum etiam ante cœnæ sumptionem implet, qui pro mensura fidei peragitur. Vnde ipsa cœna homini nec fidem, nec carnem Christi, nec eius spirituales esum præbet: nec per cœnam de carne Christi plus acquiritur, quam ad eam adfertur: & quàm sine ipsa cœna, aut extra ipsam, per fidem perficitur. Itaq; quid relinquunt proprium & peculiare suæ cœnæ non video: nisi solum comedere frustum panis, & vini haustum sumere, de manibus alicuius impuri nebulonis. Deniq; adeo sunt inconstantes, ac varij isti boni Caluinistæ: ut non facile lector ex illorum scriptis cognoscat, quid per cœnam intelligant, ut quomodo cœna fiat, aut quid sit illud quod in cœna sumitur: aut quæ sit fides quam in cœna requirunt: aut deniq; quid sit spiritualis manducatio, quam semper in ore habent. Qui mihi non credit, legat doctissimum illum Sanctesum de Eucharistia Repetitione 6, cap. I, & quatuor sequentibus istorum de his rebus discordias referentem. Porro illud figmentum scilicet quod fides res absentes facit præsentem, quam sit verum vel hoc vno exemplo potes Volane advertere. Si ego Bezam tuum Lausannæ cum sua Cædida versantem: crederem esse Vilnæ in patibulo pendentem, an propter hanc meam fidem, Bezam cum sua Candida inter latrones in patibulo penderet? An non ut ista mea fides esset vera, oporteret illum vere à publico iustitiæ execute, in patibulo prius suspendi: quam ego possim aut debeam vere cre-

dere, illum esse in patibulo suspensum? Hoc igitur exemplo vides opinor, fidem rebus absentibus, nullam posse realem rebus presentiam dare. Verum quia Vega in Assert. sua 151. & quinque sequentibus, ita solidè ac doctè hoc vestrum figmentum euerit: ut Stupiditas ac ignorantia tua Volane eas non potuerit refutare, ad eas Lectorem plura de hac re scire cupientem remitto.

Porro, esse alium modum sumendi Christi corpus quam per solam fidem, ex his arbitror constare posse. Nam Christus ipse hoc Sacramentum una cum Apostolis in cœna illa ultima sumpsit, ut docet Hierony. Epistola ad Edibiam quaest. 2. & Chrysost. hom. 83. in Matth. Esichius lib. 2, in Leuit. cap. 8. Christus vero non habuit fidem (fides enim est argumentum rerum non apparentium) Christo autem nihil fuit non apparens, secundum illud, quod dixit illi Petrus: Tu omnia nosti: fides igitur non fuit in Christo; nisi dicamus Petrum hîc mentitum esse. Alio igitur modo Christus suum corpus sumpsit, quam per solam fidem. Rursus, Christus promittit se daturum carnem suam in cibum, ac sanguinem in potum; alio igitur modo dedit postea in cœna quàm per fidem. Nam ab origine mundi suis electis dabat suam carnem, per fidem manducandam: cum illam per fidem manducare, apud vos nihil sit aliud, quam credere. At cum Christus verba illa Iohan. 6, proferret, erant ex eius discipulis aliqui in eum tunc credentes, & qui consequenter eum iam per fidem comederant, & tamen ille promittit in futuro se daturum illis suum corpus & sanguinem in cibum & potum. Quis ergo, nisi cœcus, non videt, eum realiter sub speciebus panis, ac vini, sese fuisse daturum? Quis enim sapiens promitteret alteri se daturum, quod iam habet; nisi saltem alio modo quam iam habebat dare vellet. Hic autem modus quis potest esse alius, nisi ut corpus eius, quod antea sola animi apprehensione, comedebatur per fidem; nunc, ut ait Aug. corde simul & ore comedatur, nempe realiter sub symbolis panis & vini. At vestra sententia, nec aliquid eis nouum, nec nouo modo promissit. Non aliquid nouum, quia hoc debuit esse ex sententia vestra corpus Christi per fidem:

Heb. 11.

Iohan. vlt.

Iohan. 6.

per fidem: at hunc cibum patres, ab origine mundi, & discipuli præsentes iam comederant, credentes in eum. Non nouo modo, nempe in nouis ac nudis signis panis & vini. Nam in talibus signis iam olim Patres, Christi corpus et sanguinem habebant, nempe in pane & vino quæ Melchisedech Deo obtulit, ut docet D. Aug. lib. 83. qq. quæstione 61: & rursus, in pane & vino oblati, cum agnis anniculis Exodi 28. Præterea malos manducare Christi corpus, & eius sanguinem bibere, constat ex Paulo. Dicuntur enim, rei corporis & sanguinis; quia nimirum illa indignè manducauerant: non autem manducauerant per fidem indignè: nam cum fide nulla apud vos, potest esse indigna manducatio; alio igitur modo quàm per fidem, manducauerant indignè: nempe realiter & (ut verbo vestro utar) oraliter, sub speciebus panis & vini. Nam asserere, eos esse reos corporis & sanguinis Domini, propter solum esum indignum symbolorum panis & vini, absurdum est. Cum manna symbolum esset corporis Domini multo nobilius pane & vino, in eoq; corpus ipsius à Patribus, eodem prorsus modo (si Volano credimus) quo nunc à Christianis in Eucharistia edebatur: nunquam tamen qui illud signum indignè sumpsisset, corporis & sanguinis Christi reus est iudicatus. Certe Origenes ait; Psal. 37. cibum incorruptibilem in indignorum ora ingredi. Et Hilarius ait: Psal. 1. 127. panem de cælo ab indignis edi. Et Aug. Epistola 562. Dominus sinit ludam accipere inter discipulos precium nostrum: At symbola panis & vini non sunt cibus incorruptibilis; non sunt panis de cælo, non sunt precium nostrum. Necessarium igitur est, si vera sunt horum patrum dicta, præter panem & vinum, seu externa symbola, aliquid aliud ab indignis sumi, & ipsorum ora ingredi: quod sit cibus incorruptibilis, panis de cælo, precium nostrum: hoc autem quid sit aliud, præter corpus & sanguinem Christi, ne fingi quidem potest. Cum vero ea non possint fide sumere (quam ex vestra sententia non habent) oportet profecto, ut ore sumant, idq; realiter, cum fide careant, qua sola, sumi possunt spiritualiter. Quæ vero Caluinus, et post eum Volanus ex Augst. in contrarium adferunt, eo tantum spectant omnia,

1. Cor. 11.

Psal. 37.

Psal. 1. 127.

4. Instit. c. 17.

omnia, ut neget Augustinus malos ita Christi corpus accipere, ut fructum & emolumentum aliquod, inde referant, siue ut membra vius Corporis Christi, ex illa indigna sumptione euadant. Denique si vos Calvinistæ per solam fidem comeditis corpus Christi: vel igitur comeditis per habitum fidei, & sic etiam tota die ac nocte dormientes, ac vigilantes comederetis corpus Christi: nisi dicatis vos noctu, vel interdum carere fide, & esse infideles: Vel comeditis per actum fidei, at quis sit actus iste fidei, inter vos non constat: & plures illum ignorant: & per eum ut supra ostensum est, nihil potest vere & realiter comedi: & qui in ipsa cœnæ sumptione esset aliquantulum indispotus, aut non satis mente attentus, aut de regione cœlesti, ubi corpus Christi immobiliter affixistis, parum cogitans: is nec in vestra cœna cœlesti adesse, nec cœnam Domini fecisse putabitur: etiam si habitum fidei iustificantis secum attulerit. Præterea actus fidei est credere, sicut Spei sperare, & Amoris amare; at Calvinus reprehendit eos, qui manducare Christi carnem, & eius sanguinem bibere, nihil aliud esse volunt quam credere, & vult potius esse effectum quam actum fidei. At Beza, contra Westphalum ait; hoc interesse inter fidem & manducationem, quod interest inter manum apprehendentem, & ipsam apprehensionem. Itaque secundum Bezam apprehensio fidei, est ipsa manducatio spiritualis: at hæc fidei apprehensio non est aliud, quam fidei actio: actus vero fidei est credere. Credere igitur apud Bezam erit carnem Christi manducare, quod tamen negat Calvinus. Vides igitur Volane quanta sit circa hunc actum fidei pugna, inter Magistrum & Discipulum? Melancthon cum Beza sentit: Spiritualis, inquit, manducatio est credere, quod in carne Christi nostrum peccatum sit mortuum. Imo & tu ipse Volane tuum Magistrum Calvinum deseris in hac re. Nam in Defensione Cœnæ contra Scargam pagi. 93. Promiscue, inquis, Christus nunc manducationi carnis suæ, nunc fidei vitam æternam tribuit, ut manducare Christum, & credere in Christum, vnum idemque esse doceat. At Calvinus vult manducationem esse

4. Instit. c. 17.
parag 5.

Lib. de Cœna
contra Westphalum
ca. 9.

in c. 10. Corin.
rin. 1.

nem esse effectum non actum fidei: effectus autem & causa, non possunt esse vnum & idem: nisi dicas idem esse causam suipsius. Iam vero si quæremus ex vobis; quando iste fidei actus est eliciendus & exercendus: an dum panis et vinum sunt in mensa, vel in manibus ministris, vel dum sunt in manibus, ore, vel in stomacho māducantis et summentis: nescio quomodo vos extricaueritis. Certe Patres, aperte docentes panem & vinum mutari in Substantiam corporis & sanguinis, clarè testantur: se credere corpus & sanguinem Christi, realiter sub speciebus panis & vini contineri: ita vt ore corporis possint ac debeant realiter sumi. Et ne multos enumerem, Cyprianus in Sermo. de Cena Domini aperte ait; Panem omnipotentia verbi factum esse carnem: at nulla requiritur omnipotentia Verbi, vt panis fiat symbolū carnis. Eusebius Emiff. hom. 5, de Paschate ait; Inuisibilem sacerdotem, visibiles creaturas panis & vini, verbo suo conuertere in substantiam corporis & sanguinis sui. Deniq; Gelasius contra Eutichetem ait; Panem & vinum transire in diuinam substantiam. Certe non Symbola panis & vini, sed corpus & sanguis Christi sunt diuina substantia. Huc accedit, quod Patres dicunt, Christi corpus ore corporis nostri sumi: Et pro omnibus satis erit tibi credo vnus Augustinus, qui lib. 2. contra Aduers. legis cap. 9. Fidei, inquit, ore & corde carnem Christi & sanguinem eius sumimus. Sed tu respondere soles tuo cum Beza; Ore sumi sacramentaliter, sed fide sola ac mente spiritualiter. At hoc est plane figmentum Bezani capitis; et miror sane; cum tam impudenter asseratis nihil esse credendum, quod in verbo Dei scripto non reperiatur expresse; cur orbi tamen hoc figmentum vestri capitis obtrudatis, certa fide credendum: quod neque in ipsis scripturis, neq; in vllō vnquam Patrū legitur. Da mihi Volane vnum sacræ scripturæ locum, vel vnū Patrem, qui dicat Christi corpus in cena manducari ore tantum Sacramentaliter, & nullomodo realiter; & credimus tibi. At cum sine scripturis ac Patribus, hoc ex deliro cerebro tuo affirmasti; quomodo ergo vis vt credamus tibi, qui nihil ipse vis credere, nisi quod est expresse in scripturis? Fate-

mur & nos Christi corpus sumi ore sacramentaliter, sed non solum sacramentaliter id est in nudo signo, ut tu somnias: sed etiam vere ac realiter sub illis Symbolis panis & vini: ita ut sacramentalis modus sumendi corpus Christi, non excludat realem eiusdem corporis sumptionem ac presentiam. Nam quod patres nunquam somniauerint, ex Sacramentali & orali maducatione Symbolorum, excludere realem & oralem veri corporis & sanguinis Christi sumptionem: vel ex spiritali corporis manducatione per fidem, excludere realem sumptionem eiusdem per instrumentum oris: clare constat ex verbis quæ D. Aug. immediate subiungit. Quamuis horribilius, inquit, sit humanam carnem comedere quam perimere. Vbi aperte vides, eum locutum de reali sumptione corporis Christi ore corporeo: alioquin frustra illa verba protulisset. Nam, quid obsecro horroris habet, comedere carnem humanam sacramentaliter tantum: id est, in signo nudo & vacuo carne Christi, ut tu somnias? cum hoc modo Patres veteres, in varijs signis ac figuris scilicet manna, agno Paschali, & alijs, carnem Christi sacramentaliter, sine ullo horrore ederint. Obserua etiam quomodo August. coniunctiue ait; nos corde & ore corpus & sanguinem Domini percipere: certe symbola panis & vini percipiuntur quidem ore, sed non corde: corpus Christi, ut est visibile in celo residens, corde percipitur in celo per fidem, sed non ore. Restat igitur ut illud quod corde simul & ore percipitur, sit Christi corpus, prout inuisibiliter & realiter continetur, sub symbolis panis ac vini. Aliud enim quod in hac cæna corde simul & ore percipiatur non facile fingi potest. Et eiusdē Aug. mens clarius adhuc patet, ex quæst. 52. in Leuit. ubi ait; In Lege sanguinem prohiberi, in Euangelio præcipi. Vbi vides aliquid præcipi in Euangelio, quod in lege erat prohibitum: at bibere sanguinem Christi spiritualiter per fidem, vel sacramentaliter in nudo signo nunquam erat in lege prohibitum, imo potius omnibus ad salutem commendatum. Imo Iudæi sanguinem Christi in signo per fidem bibeant: dum ex petra aquam profluentem, quæ sanguinis Christi signum erat, biberunt.

Ille igitur haustus sanguinis, qui modo præcipitur, & in lege prohibetur, non est solum spiritualis, aut Sacramentalis tantum, sed etiam realis & oralis. Rursus idem Aug. aperte ait Christum, in ultima sua cæna, sic seipsum ad literam gestasse, quo modo non potest aliquis homo seipsum gestare: nempe vere ac realiter sub speciebus panis & vini, & non sola similitudine ac figura: cum facile sit cuius homini suam imaginem, figuram ac similitudinem manibus suis gestare. Denique Patres supra citati, præter mutationem sacramentalem panis ac vini, in Symbola corporis ac sanguinis Domini: agnoscunt etiã aliam realem ac substantialem mutationem substantiæ panis ac vini, in substantiam corporis ac sanguinis eius, ut aperte constat ex verbis eorum iam citatis.

Con. 1. in
Psal. 33.

De Stanislao Sudrouio utrum fuerit Carnifex, an non, nõ multum tecum contendam: & parum mea interest. Duo tamen sunt quæ eũ de tam præclara arte valdè suspectum reddunt; Alterum est communis populi vox. Aiunt enim, propter orbem argenteum furto sublatum, Leopoli suspendendum fuisse: suspendium tamen officio carnificis assumpto, euasisse. Alterum est, quòd nullus cæterorum suorum comministrorum, ut Matthias, Vlricus, Chrzastowski, Daniel, Iyqz huius farinæ prædicantes (licet omnes eandem quam ille hæresim prædicent) hætenus quod sciam, carnificis nomine sit honoratus. Et sane audiui, Vlricum Saxonem, quo tempore in vestra versatus est Synagoga, Stanislauum istum Sudrouium, non modo carnificem sed etiam Arrianum existimasse, voluisseq; publicè coram vniuersa nobilitate Lithuanica, eum Arrianismi conuincere. Dicuntur etiam literæ ab eo scriptæ, in quibus, ait, se pertesum esse personarum filij & Spiritus sancti, sufficere sibi solum Deum Patrem. Et semel ita cõnexuit in Concione Christum & sanctũ Martinum: ut non maioris videatur Christum æstimare quam S. Martinum. Quoquidem verbo Germani aliqui eius auditores, non parum sunt scandalizati. Hæc sunt quæ de illo narrantur, Et miror Volane cum hic rumor de eius carnificina sit ita publicus (nec desint viri egregie nobiles, qui eiden-

issima nixi relatione, hoc ei tanquā probrum audeant in faciem data oportunitate obijcere) quod famæ suæ adeo sit negligens, ut hætenus nunquam libello aliquo Latine vel Polonice scripto, istam veramq; tam carnificinæ, quam Arrianismi notam ac maculam diluerit.

Cæterum de Carnificina & Arianismo tui Sudrouij viderint alij: illud minime ferendum videtur hominem istum, qui Bacchi instar distentum ventrem agre portat, à te passim in tuis scriptis ita dilaudari: ut qui ea legat, nec Sudrouium familiariter noscat; virum summa doctrina atq; integritate arbitretur. Hunc enim tu Vilnen. Ecclesiæ Pastorem eximium, excellentis doctrinæ & pietatis virum, integrum, probumq; vocare non dubitas. Ac excellentem quidem doctrinam, & integritatem eius, qua conscientia, quo pudore, prædices, ego sane non video: cum vellippis & tonsoribus ut aiunt notum sit hominem istum, vix inferiores disciplinas vel à limine salutasse; tantum abest ut excellenti aliqua doctrina imbutus sit. Vidi ego, casu, ternas, quas ipse propria manu ad suæ factionis ministros exaratas dederat literas: in quibus loco excellentis istius quam tu laudibus effers doctrinæ & integritatis, summam quandam infantiam, pueriles loquendi modos, & arrogantiam detestandam, velut in speculo perspexi. Nam præter nulla omnino Orthographiæ vestigia, præter dissolutam verborum congeriem, illas quoque Phrases tali Pastore vilnen. Si Dijs placet, dignas legi. Quia Illustris Dominus Palatinus Vilnen. in bona Koidanow sese breui tempore properat, etc. Et, Forfan aliquo in loco conditioni iustæ fenestra aperietur, etc. Et, Ego nullibi nunc per tres septimanas pedem meum efferam, etc. Aliasq; innumeras quibus colligendis & describendis tempus terere, & paginas implere indignum est. Auditus est aliquando, cum concionabundus, pro autoritate scilicet pastoralis sua illa stentorea voce, plenis buccis, nescio quid Latine citare vellet, tam grauem Prisciano infregisse colaphum, ut vel pueris risum mouerit: Donec, inquit corpus nostrum corrumptum erit, Et in alio quodam loco grauissimis hominibus audientibus

In defensione
ne Cænæ.

dientibus illud euomuit: quemadmodum Petro creditum est Euangelium in Præputios. Et aliàs profundam suam eruditionem coram hædis suis ostensurus, protulit contra Catholicos Alexandrum VIII. summum Pontificem, qui nunquam fuit in rerum natura. Sic bene pastor iste pastor auditores suos nugis, fabulis & mendacijs pascere solet. Inunc Volane & bobus potius quam hominibus persuade Sudrouium excellenti doctrina preditum, et cuncta quæ summo conatu (quod alicubi stulte iactas) Satã per Iesuitas ædificat, eũ virtute ac potentia Spiritus diuini demoliri. Firmiter mihi crede Ecclesiam Christi ædificant Iesuitæ, quàm vt illorũ opera tuus demolitur Sudrouius: felicius in reduendis ad Christi ouile errantibus versantur, quam vt (quod tu alibi mendacissime annotasti) toto decennio aliquot tantum homunciones vobis eripuerint. Homunciones tibi videntur, Chotkiewicij, Sapihæ, alijque permulti quorum tu iacturam doles; Sed dissimulas. Nec dubitarem breui totam nobilitatem Lithuanicam ad Ecclesiam redituram, si plerique istorum qui tibi homines esse videntur, sapius Iesuitas de religione differentes audirent; aut nisi quosdam eorum qui illis interdum aures præbent, pudor quidam humanus, quosdam etiam vitiorum quibus sunt implicati illecebæ, ab amplectenda, quam vident clarissime, veritate retardaret. Ac mihi quidem compertum est, opera istius Societatis, Vilnæ quottannis plus minus ducentos homines partim à schismate, partim à varijs hæresibus ad Ecclesiæ Christi septa reuocari. Verum clariores sunt eorum in vindicando vero Dei cultu, reduendisq; errantibus progressus, quam vt meum testimonium requirant.

Pietatis vero, integritatis ac probitatis, quibus tu eundem Sudrouium stultissime ornas, illud ex ijsdem literis ad Alexandrum quendam factionis suæ Ministrum, scriptum accipe. Significat inter alia amico isti suo, se Vilnam iterum ad verbi ministerium vocari, & se quidem paratum esse dicit: Sed duo (verba ipsius sunt) per necessaria sunt: Et primum quidem, vt Dominus Andreas Chrzastowski sese me minorem gradu agnoscat, & concio-

nes matutinas absoluat: Alterum est, vt Illustrissimus Dominus Radiuillus, cui bona Koidanow forte hæreditaria cedent, Vilnam ire concedat, salua conditione mea, quæ ad decursum vitæ meæ me spectat. *Agnoscis ne Volane integritatem tui Sudrouij? vides quanta ambitione inflatur? quam acri inanis gloriæ stimulo agitur? quam singulari opum cupiditate æstuat? Hunc tu pium, probum, integrumq; appellabis, qui ad ministerium Vilnam redire non vult, nisi alius se minorem illo gradu agnoscat? nisi conciones matutinas (quod eas familia solum & reliqua hominum sex audire soleat) absoluat? nisi redditus opulentæ Parochiæ integer (quasi Synagoga Vilnen, exiguum censum suppeditet) maneat? O Pastorem Euangelicum. Vbi est Christi humilitas? vbi rerum terrenarum Euangelij præconibus commendatus contemptus? vbi Caluinisticum placitum: Episcopum presbytero non esse maiorem? Sed nec illa probitatis Sudrouianæ magna commendatio est, quod bonum istum Pastorem toties ebriosum, in plateis Vilnensibus, equitare, et bonos iniurijs verbis afficere sæpe non pudeat.*

Porro quàm impudenter eum Ecclesiæ Vilnensis Pastorem voces, quis nõ videt? Iam enim inde ab initio suæ ad Christum conuersionis, nullum Ecclesia Christi Vilnensis secundum Christum alium immediatum agnoscit Pastorem, præter eum, qui in eius locum legitima vocatione & ordinatione succedit, qui primus à Religiosissimo principe Wladislao Jagellone ante 200, circiter annos Episcopus Vilnensis renunciatus, & princeps ordinis Senatorij appellatus est. Et hic quidem non alius nunc à Rege Serenissimo, & ab vniuerso Regno, quam Illustrissimus Georgius Radziuit, agnoscitur. Cui tu, dum istum asinum plusquam Cumanum, hac amplissima ornas dignitate, quantum adferas iniuriæ non animaduertis? Proinde pastor ille tuus, non tam pastor est, quam ex summi pastoris Christi sententia; Fur & Latro: Cui illud conuenit verissime, quod Cyprianus adnotauit: Sunt qui vltro apud temerarios conuenas se sine diuina dispositione præficiunt: qui se præpositos, sine vlla ordinationis lege, constituent:

Cypria. de
simplicit. præ
et.

stituunt: qui nemine Episcopatum dante Episcopi nomen assumunt. *Sed hæc hæc tenus.*

Viri, inquit, prudentes Iesuitas non graues artium Magistrorum, sed picas garrulas, agnoscunt. *At qui nam sunt isti obsecro viri prudentes? forte sunt Stanislaus & Matthias tui Ventripotentes ministri, quos si in mortariolo contundas, saginæ quidem multum; sed iudicij atque doctrinæ nihil omnino exprimas: Certe Volane viri prudentes deinceps te pro stulto, deliro & obliuioso sene habebunt: qui modo ais, modo negas eos esse doctos. In libello quidem tuo contra Vegam, fateris eos pollere ingenio & doctrina & linguarum cognitione instructos, rem literariam non segniter promouere. Iam vero subita metamorphosi eos ex viris doctis transtulisti in picas garrulas & indoctas. Miror cum in præfatione illius libri fatearis tibi deesse ingenij vires & doctrinam, quibus Iesuitarum argumenta dissoluas: & in fine eiusdem libri agnoscas te esse indoctum, & agro colendo à fortuna addictum; ausus tamen sis doctissimas illas Vegæ assertiones inepto scripto tuo allatrare. Attende Volane tuis bobus stabulandis & agris colendis, et relinque docta doctis. Ne Sutor ultra crepidam.*

Magnam me apud te gratiam inuenisse, asseris, quod integras sententias ex tuo libello, in meis contra te assertionibus, recitauerim. *At qui Volane si gratias mihi agis, quod mendacia tua impudentissima contra Concilium Nicænum, à tuo Caluino mendaci magistro, conficta; & à te in tuas chartas descripta retexuerim: nunc non potes mihi nisi maximas gratias agere, quod plura mendacia tua toti orbi manifestauerim: & si iste modus ineundi tecum gratiam tibi tantopere placet, me certe semper habebis paratum, ad mendacia tua mundo propalanda, & gratiam in dies maiorem tecum ineundam. Sed hic non satis possum tuam impudentiam mirari: ubi enim (si quid in te esset pudoris vel conscientix) maxime debuisti erubescere tua turpissima mendacia & imposturas: ibi tam insigniter es impudens, ut ea tibi & toti orbi detecta esse impudentissime glorieris:*

Vere

Lib. 1. ca. 11.
parag. 14. 15.
& 16.

Prouerb. 2.
Ierem. 3.

Vere de te dici potest, quod de tui similibus ait scriptura: Latantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Frons meretricis facta est tibi noluiisti erubescere.

Matth. 10.
Lucæ 22.
Ioan. ultimo
Matth. 18.

Iesuitas, inquis, Catholica dogmata propugnare tum demum mihi persuadebis, cum quid sit Ecclesia Catholica, prius didiceris. An didicerim Volane, quid sit Ecclesia Catholica, tu ipse ex his quæ iam subijciam iudicabis. Lego in scripturis Ecclesiam ab ipso Christo, qui est eius caput & primum fundamentum, fundatam esse super Petrum Petram. Lego Christum orasse pro eo, ut eius fides non deficiat, eiq; oves pascendas commississe: lego Ecclesiam esse visibilem, ita ut fratrem in me peccantem Ecclesiæ possim denunciare: lego eam esse columnam & firmamentum veritatis, nec aduersus eam portas inferorum praeualituras: lego ei promissum ac datum spiritum veritatis, qui maneat cum ea: non ad 600, primos post Christi ascensionem annos, sed in æternum: quiq; eam doceat non vnam aut aliquam, sed omnem veritatem: lego in ea positos esse à Deo pastores & doctores, non ad 600, annos, sed usq; ad consummationem. Ex his igitur Ecclesiæ privilegijs, quæ in scriptura sancta expresse habentur, sic conficio verissimam Ecclesiæ Catholicæ definitionem: Ecclesia Catholica est visibilis cætus fidelium omnium, capiti suo Rom. Pont. Petri successor, Christi vicario, in doctrina fidei & morum, ac sacramentorum communione vnitus: qui nunquam potest esse inuisibilis: aut errare vel deficere: nec pastoribus aut doctoribus carere. Hæc privilegia si tu ostenderis tuæ Ecclesiæ conuenire, vel alicui alteri per orbem terrarum vniuersum, præterq; Romanæ Ecclesiæ, tunc fatebor ego illam Ecclesiam esse veram, & te verum Euangelistam. Sed rogo te Volane responde mihi directè ac distinctè, ad has quas tibi modo proponam quæstiones de tua Ecclesia, ut mundus clare videat, vtri habeant veram Ecclesiam, nostri Catholici, an vos Euangelici.

- I Vbi nam fuit vestra Ecclesia his proximis mille annis ante Lutherum?
- 2 Qui erant Pastores & Doctores vestri, per omnes ætates ac continuam ad inuicem successionem, usq; ad nostra tempora?

- 3 Quæ sacramenta ministravit vestra Ecclesia, ac quibus, et ubi?
- 4 Quibus & ubi verbum Dei, per omnes ætates, prædicavit?
- 5 Vbi poterat inueniri ab ijs qui relicto Iudaismo, vel gētilismo, eius communioni sese volebant adiungere?
- 6 Quam vnquam disciplinā exercuit? quas hæreses repressit? quæ & ubi Concilia coegit?
- 7 Quæ templa, quæ monasteria, quas Academias, vel fidei scholas erexit?
- 8 An hæc Ecclesia, sicut corde credidit ad Iustitiam, ita ore Christum confessa est ad salutem?
- 9 An fuit vnus aliquis homo post Apostolos vita defunctos, in toto orbe terrarum, qui vestra dogmata, vel omnia, vel sola tenuit, ac professus est? & quis fuit ille?

Certe de nostra Romana Ecclesia, nobis facillimum foret hæc omnia demonstrare, per omnes omnium temporum ætates: etiam per illos primos trecentos annos, quibus mansit & hæc omnia exercuit, sub immensissima persecutione potentissimorum tyrannorum, qui omni genere crudelitatis eam oppugnabant. Vestra autem Ecclesia totis his mille annis, quibus eam vultis esse, modo inuisibilem, modo visibilem, sub persecutione Rom. Pontif. nihil horum exercuit: cum tamen hæc vestra persecutio multis modis inferior fuerit illa nostræ Ecclesiæ persecutione. Tu Volane si successionis personarum seriem, pariter ac fidei, nostræ Ecclesiæ scire cupis: lege Genebrardum in sua Chronologia; lege etiam doctissimum illum Nicolaum Sanderum libro 7. de Visib. Monarchia: vbi à Christo nato vsq; ad hæc tempora per continuam personarum, & eiusdem fidei successionem, ostendit nostram Ecclesiam esse ciuitatem Dei: per interruptam vero et personarum et fidei successionem, hæreticorum Ecclesiam esse ciuitatem Diaboli: in qua vos Lutherani & Caluinistæ, non ignobilem nec infimum locum occupastis. Et Illiricus tuus, in suis Centurijs, cuius obsecro Ecclesiæ res per omnes ætates gestas potissimum describit, nisi Romanæ, id est, nostræ? Et quæso te, dic mihi Volane, an existimas omnes, qui

his mille annis in Europa vniversa mortui sunt in fide Romanæ Ecclesiæ, damnatos esse nec ne? Non dices opinor esse damnatos, nisi insanias cum Luthero, qui lib. de Seruo arbitrio circa medium aperte ait: Patres omnes cæcutisse, imperitissimos fuisse sacrarum literarum: deniq; tota vita errasse, & nisi ante mortem fuerunt reducti, neq; Sanctos fuisse, neq; ad Ecclesiam pertinere. Nam verba tua in defensione cænæ pag. 137. sunt; Nos, inquit, qui summam Dei misericordiam in peccatoribus recipiendis intuemur, ferre condemnationis in aliquem formulā nobis minime permittimus. Et inter vestros Euangelicos, non pauci sunt, qui sibi persuadent; modo aliquis Deum & Christum, & præcipua fidei capita fateatur, nihil interesse præterea quid credat, aut quorum disciplinam sequatur, vt salutem adipiscatur. Si ergo seruati sunt, vt referente Stapletonio lib. 3. de Ecclesia cap. 4., etur Philippus in 3. cap. 1. Cor. idq; quia retinuerunt fundamentum, nempe fidem rectam de Trinitate, & Christi humanitate (quod fundamentum qui retinent, eos veram quoq; Ecclesiam retinere vult, non obstantibus aliquibus incommotis opinionibus ac stipulis, quæ vt ait ille, condonantur omnibus ætatibus retinentibus fundamentum) sequitur fidem illorum fuisse veram; vestram autem, quæ illorum fidei contraria est, falsam. Nam si seruati sunt, necesse est, vt prius Deo placuerint: at sine fide impossibile est placere Deo: nec tamen quæuis fides placet Deo, sed solum vera fides, quæ vna tantum est. Vnde Apostolus: Vnus Deus, vna fides. Nisi quis adeo desipiat, vt existimet quemlibet in sua fide seruari, siue sit Iudæus, siue Gentilis, siue Mahometanus, siue hæreticus, siue Anabaptista, siue Trinitarius. Rursus si illi seruati sunt, extra vestram Ecclesiam: concedere necessario debetis ipsorum cætum, fuisse veram Ecclesiam Dei; vel certe extra verā Dei Ecclesiā inueniri salutem æternā: quod Dei verbo aperte repugnat. Præterea, cū vt dicitis panem et imagines pro Deo adorauerint, & tot Deos habuerint, quot sanctos coluerint, & inuocauerint: & nihilominus in hac sua idololatria ac superstitione, vt

ne, ut vocatis, Ethnica seruati sint : (cum vera enim fide , iuxta vestrum Calvinum lib. 3, cap. 2, parag. 31, possunt permanere errores permixti) non est quod nos timeamus, ne pariter cum eis non seruemur, qui eandem cum ipsis fidem tenemus. Eodem plane modo Eucharistiam adoramus : imagines veneramur, Sanctos colimus & inuocamus quo illi : si ista illos non impediuerunt, quominus salutem consequerentur : nescio cur nos à salute consequenda impediant : nescio cur nostra Ecclesia relicta, in qua vos ipsi fatemini maiores nostros fuisse seruatos, ad vestram debeamus transire : in qua vsq; ad hodiernum diem nullum scimus seruatum, imo potius omnes damnatos esse agnoscimus : quia scriptum est : Qui non crediderit condemnabitur : & Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Dices forsan illos esse seruatos : quia errarunt ex ignorantia & cecitate illorum temporum : cum deessent qui lucem Euangelij eis præferrent : nos autem minime, eò quod adhuc in tanta Euangelij luce ac splendore cæcutimus : & cæcitatem illorum tribuendam esse cæcis eorum ducibus : nos autem esse inexcusabiles : cum optimos Verbi Dei prædicatores habeamus, nec tamen eos velimus audire, sed potius persequamur. At nunquid vlla ignorantia potest illos excusare, qui plures Deos credunt ac colunt : sicuti vos dicitis eos & credidisse ac coluisse? aut qui Dei cultum lignis, statuís, pani, vino & idolis mortuis deferunt, ut vos eos detulisse asseritis? An ignoras scriptum esse : Sic cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt? Neq; hinc excusat illos simplicitas maiorum, tum quod sapientissimi & doctissimi fuerint Doctores Augustinus, Chrysostomus, Hieronymus, Beda, Anselmus, Bernardus : tum quod longe potiore ratione excusandi essent infideles idololatæ, qui statuas adorarunt ; quorum idololatria multo tolerabilior fuit, quam eorum qui his mille annis panem pro Deo coluerunt. At ubi fuit toto hoc tempore vestra imaginaria, mathematica, fugitiua, phantastica, latens ac inuisibilis Ecclesia? Cur tam abominabili idololatria panis, ac statuarum, occupante animos ouium ac pastorum, non exeruit caput suum? Cur pro gloria Dei sui ac veri-

Mar. 16.

Matth. 18.

Matth. 15.

tatis defensione, non se opposuit istis idololatriis, sicut se opposuit nostra Romana Ecclesia totis primis trecentis, imo mille quingentis octoginta octo annis, contra omnes omnium temporum tyrannos, & hereticos eam omnigenere tormentorum persequentes? Et cum dicat Christus Ecclesie sponsus Luc. 9. qui me erubuerit & meos sermones: hunc filius hominis erubescet? Cur sponsa ista vestra Electa erubuit sponsum suum coram hominibus confiteri? Et cum scribat Apostolus: Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant: quomodo isti probati & electi vestri, ex quibus vultis Ecclesiam vestram constare, non sunt facti manifesti tanta idololatria & tantis, ut dicitis, hæresibus in Romana Ecclesia his mille annis grassantibus? Si dicas Ecclesiam à Tyrannis fuisse penitus extinctam, sequitur evidenter eam non fuisse veram Christi Ecclesiam; sed Sathanæ Synagogam. Nam vera Christi Ecclesia est, aduersus quam portæ inferorum non poterunt prævalere: vera Ecclesia est semper columna & firmamentum veritatis: vera Ecclesia semper habet pastores ac doctores usque ad consummationem sanctorum. Hæc autem omnia habuit nostra Romana Ecclesia, sub illa gravissima persecutione Tyrannorum primis trecentis annis: & sub illa altera non minus gravi ac diuturna Arrianorum. Nec tamen propter has persecutiones extincta est, sed potius crevit. Quomodo igitur verisimile est, veram Ecclesiam fuisse extinctam his posterioribus sæculis, in quibus aut nulla fuit eius persecutio, aut certe millesima ex parte non conferenda cum illa Tyrannorum, vel alia Arrianorum, in persecutionis diurnitate, vel gravitate? Certe Augustinus lib. 20. Ciuit. a. cap. 8. deinceps: ait, in ipsa persecutione Antichristi, quæ erit omnium gravissima, ut testatur scriptura, Mat. 24. adeo Ecclesiam non fore extinctam aut inuisibilem; quin sint etiam tunc aliqui ad eam conuertendi, & alij filios suos baptizaturi, cum Antichristus sustulerit baptismum. Si dicas, ut in defensione cænæ pag. 31. asseruisti, semper aliquos extitisse electos, qui idem vobiscum senserint, licet cum cæteris, in Romana Ecclesia admixti, communi illius Ecclesie ritu vixerint: vanum est.

est. Nam imprimis quales isti fuerint, aut ubi latuerint, per nulla maiorum vestrorum momenta ostendere potestis. Illiricus enim vestro iudicio diligentissimus scriptorum omnium ætatum indagator, nullos tales potuit vnquam inuenire. Si inuenisset utiq; vel in Centurijs suis, vel in Catalogo testium veritatis posuisset. Si ille cum tanta diligentia tot volumina euoluens, eos non potuit inuenire: quomodo Tua Stupiditas & Ignorantia Rustica, tales extitisse nouit, aut asserere audet? Deinde pro electis, ex quibus solis vultis Ecclesiam constare; nullo modo habendi sunt qui aliud tacite credunt, aliud publice faciunt. Corde enim creditur ad iustitiam; ore aut fit confessio ad salutem, Rom. 10. & Christus Luca 9. qui me erubuerit coram hominibus, & ego erubescam eum coram patre meo. Quomodo vero electi isti, debeant se gerere erga Magistros falsos, docet Iohannes Episcopus. edicere: Et Christus Matt. 7. Attendite à falsis prophetis. Et Iohannes Oves meæ alienum non sequuntur; sed fugiunt ab eo. Et de idolorum cōmertio ait Apostolus 2. Cor. 6. quis consensus templi Dei cum idolis? Non ergo electi esse poterant, nec vera Ecclesiæ membra, qui cum idololatriæ & Antichristi membris (tales enim nos & maiores nostros facitis) modis omnibus communicabant, solo animo alieni. Quod si rursum dicas, Ecclesiam tuā latuisse in deserto; quero qui fuerunt isti, qui eo fugerunt? Erant ne Itali, Hispani, Germani, Poloni, vel Angli? Tum ex quo loco, Prouincia, Regno, eò fugerunt? & quo anno Domini? sub quo Pontifice vel Imperatore? erant ne multi vel pauci, & quæ nomina habebant? tum ubi est illud desertum, in quod fugerunt & quam diu latuerunt in eo? Adhæc vnde scitur Ecclesiam in desertū fugisse et latuisse? Extat ne apud vos de hac eius fuga aliqua historia scripta, vel viuæ vocis traditio, vel de cælis reuelatio? Forte ut inuisibile tot sæculis Ecclesiā vestrā fuisse, vos nō pudet asserere; ita vereor ne novos nobis atq; inuisibiles historicos proferatis; qui ipsius res præclare gestas inuisibili etiā historia enarrarūt. Nā cū Magdembur. vos Caluinistas pro hæreticis habeant, nec pro fratribus agnoscant, non credas

illos Ecclesiæ vestræ Calvinisticæ effigiem in suis centurijs delineare voluisse. Libetius multo suæ Augustanæ Ecclesiæ formā si potuisset effinxissent. Denique cū Luth. à Romana Ecclesiā discessit, in quod obsecro desertū profectus est ille, ut hāc vestram Ecclesiā fugitiuam, exultantem ac latentem inueniret? Certe de tali deserto vel Ecclesiā, tunc temporis ne somniauit ille quidem, multo minus eam quæsiuit, aut inuenit. Nam eo tempore non erant in mundo nisi hæ religiones: Paganismus, Machometismus, Græcismus, Nestorianismus in oriente, Hussitarū hæresis in Bohæmia, Et Rom. Ecclesiæ fides. Certum autem est nō fuisse veram Ecclesiā Christi apud vllam ex prædictis sectis, quia cum Lutherus à nobis exiret non se illis adiunxit, sed neque Lutherani se modo adiungunt. Fuit ergo apud Romanos vera Ecclesiā, aut certe perijt de mundo: quod pugnat, cum expresso Dei verbo, Math. 16. Portæ inferorum non præualebunt aduersus eam. Lutherus igitur non se nouæ alicui Ecclesiæ vel visibili in mundo, aut fugitiuæ ac latitanti in deserto, aut inuisibili in aëre adiunxit; sed nouam ipse inchoauit, & talem plane qualem antea mundus ne vidit nec audiuit. Ab illo Patre vos Calvinistæ ut filij degeneres pregnati estis. Et cum Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7. parag. 4. aperte dicat. Extra Ecclesiā visibilem nullam esse sperandam salutem, nec peccatorum remissionem, Parum profecto iuuat vestros electos Ecclesiā vestra inuisibilis, quando iuxta Calvinum vestrum in sola Ecclesiā visibili salutem, sperare & consequi licet. Quod si quæramus à vobis: quando, quo anno Domini, sub quo Pontifice vel Imperatore Rom. Ecclesiā, quam negare non potestis fuisse diu veram Christi Ecclesiā, à fide Euangelica defecerit: estis mu- ti ut pisces. Cum tamen varij authores de vestris ac aliorum hæresi- bus, exactè ac distinctè scripserint: ostendentes Hæreticorum nomi- na & tempora & hæreses, ut olim Philastrius, Augustinus, Epi- phanius, Guido Carmelita, & nostris temporibus Staphilus, Linda- nus, Prateolus, Ederus. Et sane valde mirandum est banc tam in- signem fidei mutationem potuisse fieri in Romana Ecclesiā totius or- bis cele-

bis celeberrima: aut sensim, ac paulatim, aut subito ac celeriter, & ne-
 minem eam aduertisse, aut literis mandasse: eum hæreses etiam minu-
 tiores paulatim ac sensim irrepentes statim animaduverterint ac confu-
 tauerint Doctores Ecclesiæ, & varij authores eas literis mandaue-
 rint. Nam Rom. Ecclesia fidem quam ab Apostolis accepit, vel
 totam simul mutauit, & subito ad hoc errorum baratrum peruenit: at
 hoc nec vos asserere audetis, & mundus totus tantam mutationem nõ
 potuisset non aduvertere: sicut ruinam Ecclesiarum Asiæ, Africæ, &
 Græciæ (quæ Romana erant multo minus illustres) adueterunt &
 monumentis literarum consignarunt. Vel sensim ac paulatim ad hoc
 tantum impietatis culmem peruenit: & sic non minus facile eius de-
 clinatio ac ruina perspicui poterat, quam illarum hæresum ingressus.
 Nam quod paulatim fit, facilius antequam ad summum perueniat ad-
 uerti potest. An non hoc Paulus hæreticis commune esse testatur,
 vt sermo eorum velut cancer serpat, & paulatim vires acqui-
 rat. Neq; tamen propterea ita latere potuerunt: quin eorum non ini-
 tia modo, sed etiam progressus ac incrementa Catholici scriptores sa-
 tis indicarint. Cum igitur Rom. Ecclesiæ ac Pontificum Rom. res
 gestas etiam minutissimas à D. Petro vsq; ad nostra tempora, non mo-
 do multi Catholici ex nostris omnifere etate, sed etiam nostro tem-
 pore ex vestris, vt Magdemburgen. Balaeus, Barnsius, Carion, Pan-
 taleon, Functius & alij scripserint, mirum sane est quod nulli tam ex
 Rom. Ecclesiæ amicis, quam ex eius inimicis (qui in defectibus eius no-
 tandis ac propalandis solent esse oculatissimi) potuerint notare hunc
 tam notabilem casum eius ac lapsum à fide Apostolica. Certe si
 potuissent hoc prestare, non credo; vel istos erga Rom. Ecclesiam ita
 beneuolos ac propitios fuisse, vt hanc eius defectionem, orbi non pu-
 blicarent. (Quandoquidem ex mero odio conficta ab ipsis scelera per
 summam impudentiam ei affingere non verentur:) vel illos ita incogi-
 tantes, ac obliuiosos vt vno tempore vel alio hos errores literis non mā-
 darent: cum multa alia eius gesta, et si vobis credimus, etiam scelera,
 hæc eius à fide defectione longe minora, orbi toti euulgarint, vt Plati-
 na, Sa-

2. Tim. 2.

na, Sabellicus, Nauclerus, Volateranus & alij. In Codice Iustini-
 ani, de Summa Trinit, & fide Catholica Imperatores Gratianus &
 Valentinianus ad populum Urbis Constantinopol. sic scribunt:
 Cunctos populos quos Clementiæ nostræ regit imperium, in
 tali volumus religione versari, quam D. Petrum tradidisse
 Romanis religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat, quā-
 que Pontificem Damasum sequi claret. Vbi duo Volane aduer-
 tere potes. Vnum est, D. Petrum Romanis religionem Catholicam
 tradidisse: alterum est, adhuc tempore Damasi illam religionem Ro-
 mæ perseuerasse. Tu post Damasum mutatam esse si potes ostende.
 Calvinus 4. Instit. cap. 2. parag. 3. aperte fatetur Sanctos Ecclesiæ
 Doctores merito contra hæreticos vrsisse Episcoporum successionem,
 quia, inquit, extra controuersiam erat, nihil à principio usque
 ad illam ætatem mutatum fuisse in Religione. Et Vitakerus in
 Responsione ad 7. rationem Campiani: Romanam Ecclesiam tempo-
 ribus Damasi, Siricii, Anastasij, & Innocentij fuisse veram Christi
 Ecclesiam expressis verbis concedit. Vnde necesse est ut tum habue-
 rit doctrinam Euangelicam integram ac incorruptam, Nam vnica
 hæresis cuicunque tandem fidei dogmati contraria, Ecclesiam ita corū-
 pit ut ex Christi sponsa adulteram faciat. Neg enim cum vlla hæ-
 resi fides Catholica consistere potest, nisi forte partem aliquam do-
 ctrinæ Euangelicæ quis sufficere putet, etsi totam non teneat; ut vna
 quidem parte Catholicam, alia hæreticam Christus Ecclesiam habe-
 at: atqui certum est horum Pontificum temporibus & purgatorium
 creditum, & pro mortuis oratum, & Sanctos inuocatos, & sacrifi-
 cium corporis Domini & sanguinis, pro viujs & defunctis oblatum
 fuisse: ut cuius clare constare potest, ex confessionibus fidei collectis
 his nostris temporibus à viris doctissimis ex operibus Augustini, Hie-
 ronymi, Ambrosij quæ passim in hominum manibus teruntur. Vbi
 aperte videbit lector non aliam fuisse fidem illorum quam nostram:
 Quod adeo verum est ut Guilielmus Fulcus in libro suo contra fictum
 Catholicum: Epiphanium, Hieronymum, Augustinum fecerit hære-
 ticos.

ticos, propter defensam nostram ab illis fidem, de precibus pro
 mortuis & sanctorum inuocatione: & in illius libri Præfatione do-
 ctrinam de purgatorio, vocat blasphemam hæresim. Quo verbo suo
 facit ille Augustinum blasphemum hæreticum, cum Magdeburgenses
 Cent. 5. fol. 572. aperte fateantur Aug. agnouisse purgatorium, &
 pro defunctis orasse. Certe si hæc & similia in illis Doctoribus nõ
 fuerunt hæreses: non video cur in nobis hæreses esse possint: imo si vt
 verissime ait Caluinus, nihil à principio vsque ad Augustini tempo-
 ra mutatũ fuit in doctrina: sequitur necessario, dogmata illa fuisse ab
 Apostolis tradita, & per continuam successionem conseruata vsque
 ad illa tempora: nisi forte aliquis ita desipiat, vt hæc dogmata ad do-
 ctrinam religionis non pertinere existimet. Iam vero si post Aug.
 tempora mutationem religionis in Romana Ecclesia factam esse osten-
 dere possint aduersarij nostri: illud sane non parum causæ nostræ no-
 ceret: & illorum Euangelium nouum valde promoueret. Sed vt ad
 vestram Ecclesiam veniamus: quomodo potest vestra Synagoga esse
 vera Christi Ecclesia, quæ non est nisi vna: cum in nobis nulla sit vni-
 tas doctrinæ, nisi forte in oppugnanda Romana Ecclesia, eiusque capi-
 te Romano Pontifice? Vos Calvinistæ contenditis Lutheranos (non
 obstante illa horribili dissensione vestra de reali præsentia Christi
 non solum in Eucharistia, sed etiam in omnibus locis) esse vestros fra-
 tres, esse vnã & eandem Ecclesiam vobiscum. Sadeel enim in li-
 bro contra assertiones Arturi, Iuellus in Apologia Ecclesiæ Angli-
 canæ, Fulcius in libro citato omnino compingunt, & contrudunt Lu-
 theranos etiam nolentes & Calvinistas in vnã Ecclesiam. At Lu-
 therani totis viribus sese extricant ab omni vestra societate, imo vos
 palam Hæreticos atque excommunicatos esse asseuerant. Ioannes
 Wigandus vnus ex quatuor Centuriatoribus, qui adhuc nisi fallor vi-
 uit, in libro suo de bonis & malis Germaniæ, Pro septimo beneficio re-
 censet hæreticorum repressiõem, inter quos numerat secundo, & pro-
 ximo post Anabaptistas loco Sacramentarios. Nec modo vos faci-
 unt hæreticos, sed insuper Iudæos, & Mahometanos baptizatos, vt

supra dixi: Quid quod vestri isti fratres Euangelici, non patiuntur vos viuere in ciuitatibus Germaniæ, vbi dominium habent; sed expellunt vos vt hæreticos, sanguinarios, & seditiosos: & ex quo prodijt ille liber Concordiæ Bergen. contra vos acerrime scribunt, & plura vel certe non pauciora quam contra Catholicos, vt constat ex Catalogis Francofordien. In quibus vt totus mundus cognoscat eos patres primitiue Ecclesiæ auersari, & pro Papis habere, reponunt eos inter libros Pontificiorum, qui Romanæ Ecclesiæ parent. Quid quod nec in eadem ciuitate, etiam si sint eiusdem nationis & linguæ, volunt vestras Synagogas frequentare, nec superstitionibus vestris interesse: sed æquæ eas abhorrent, ac sacra Papisarum, vt Antuerpiæ accidisse narrat Stapletonus libro 4, de Ecclesia, cap. 13, dum esset ciuitas in potestate Aurai Tyranni? Erecta enim erant templa separata Martinistarum & Caluinistarum, ita vt nefas censeretur alterum ad alterius templa cultus aut religionis causa accedere. Adeo vt Spangebergius Lutheranus veniens Coloniam quodam ex illo percontante; quis rerum status esset Antuerpiæ, ille responderit: Antuerpiæ Christus pendet inter duos Latrones, Papisas & Caluinistas. Eodem tempore Illiricus Confessionem Martinistarum defendit: vbi capite 17, agens contra Sacramentarios: Caluinistarum, inquit, Liturgia non vno sacrilegio vitata, contaminataque est: eaq; (pro dolor) innumeras animas æterno exitio inuoluit. Hæc ille. Merito sane non solum illi, sed etiam omnes boni à tali Liturgia adhorreere debent, vbi animæ eorum æterno exitio inuoluuntur. Et Liturgia vestra Synagoga Vilmensis, nunquid est melior illorum Caluinistarum, qui Antuerpiæ erant? non credo: imo est peior, si vera sunt quæ de illa passim circumferuntur.

Sed iam videamus quam pulchram das Ecclesiæ malignantium descriptionem. Talem sane nobis illam describis, qualis in orbe terrarum non reperitur: Malignantium, inquit, Ecclesia est, quæ coram idolis se prosterint: quæ frustum panis pro Deo adorat, quæ sanctos mortuos inuocat: pro defunctis orat & sacrificat,

cat. Est ne Volane aliquis cætus Christianorum in mundo, qui hæc faciat? quoties tibi dicendum est, te plusquam impudentissime mentiri? quoties asseris Catholicos coram idolis se prosternere: vel panem pro Deo adorare? Si vero de Ecclesia malignantium sunt, qui sanctos inuocant, & pro defunctis orant: certe necessario fateri debes, Augustinum imo & alios primitiue Ecclesiæ Patres fuisse de Ecclesia malignantium. Nam eos & sanctos inuocasse, & pro mortuis orasse adeo est certum; ut vestri hoc negare non potuerint. At si Arriani, si Nestoriani, si Eutichiani & aliæ his similes pestes constituere possunt Ecclesiam malignantium: non video quomodo vos Calvinistæ & Lutherani euadere possitis, quin vestra Synagoga, sit Ecclesia malignantium: nisi forte velitis dogmata vestra quæ iam commemorabo reuocare: & ex libris vestris delere. Nam Calvinus negat Christum esse Dei filium, verba eius sunt hæc: Quomodo creator qui omnibus dat esse, non erit ex seipso, sed essentiam aliunde mutuabitur. Nam quisquis filium essentiatum à Patre esse dicit, à seipso negat esse: ergo cum de filio sine Patris respectu simpliciter loquimur, bene & proprie filium à se esse asserimus. Hæc Calvinus. At hoc quid est aliud, quam sacrosanctum Trinitatis mysterium negare? Etenim si Dei filius, non à patre, sed à seipso essentiam habet; ne filius quidem patris esse potest, cum à patre filius essentiam capere omnino debeat. Dum ergo filiū Dei à Patre diuinitatem accepisse negat Calvinus, nihil profecto aliud, quam Dei filium negat. Quo semel admissio: nec Pater esse vllō modo poterit: neque enim Pater est, qui filium non habet: & cum Spiritus Sanctus non nisi à Patre & Filio procedat; si neg Pater est, neque Filius, ne Spiritus Sanctus quidem esse poterit. Atq; ita hæc fides Caluini omnem prorsus diuinitatem è medio tollit. Quid adhæc Witakerius pro suo Caluino? Sensus, inquit, verborum Caluini est illam essentiam quæ est in filio, non esse ab alia essentia, sed à seipsa, cum sit vna & eadem in Patre & Filio. Nunquā negat Caluino filium à Patre essentiam habuisse, Hæc ille.

Sed tuus *Witakerus* more *Vestri* *Eüangelij* *Geneuensis* mentitur, & quidē aperte. Nā *Caluinus* loco citato a pte negat filiū Dei essentia-
tū esse: hoc est (vt ex verbis eius colligitur) à Patre essētiā suā accepisse, quia ibidem pro absurdo habet: Filiū Dei essentiam aliunde mutu-
asse. Ex quibus verbis adeo certum est *Caluinum*, non de essentie generatione, sed de ipsius personæ, seu suppositi productione locutum esse, vt *Carolus Molineus* referente *Genebrardo*, in *Responsione* ad *Danæum*, *Caluinum* *Atheorum* principem fecerit, quod filij essentiam à Patre esse negarit. Quin & *Beza* *Caluini* discipulus dilectissimus, præfat. in libellos *Anastasij* & *Athanasij*, & anno 1570. fatetur *Caluinum* non sollicitè obseruasse duarum vocularum (per se & à se) discrimen, & ideo dixisse Christum esse Deum à se, cum per se Deum esse dicere debuisset. Nos *Catholici* & *Patres Nicæni* Concilij fatemur essentiam in filio non esse ab alia essentia; nec tamen vel *Patres Nicæni*, vel nos vnquam diximus propterea Christum esse Deum ex seipso. Licet enim (vt habet commune axioma *Theologorum*) essentia diuina nec generat, nec generatur: filius tamen Dei generatur, et Pater æternus generat. Itaque non est quæstio inter nos & *Caluinum*, vt *Witakerus* somniat: vtum essentia sit generata; sed vtum filius illam unicam quam habet cum Patre essentiam, à seipso habeat, an vero à Patre. Si à seipso, ergo non est filius Patris: si à Patre, habet diuinitatem, seu essentiam suam, ergo non est Deus ex se ipso, sed Deus ex Deo Patre. Sic enim ipse de se clare dicit: Ego ex Deo processi. Item *Calvinus* libro contra *Gentilem* ait: Filij personam non nisi improprie creatorem cœli & terræ nominari: patrem vero proprie. Quod quid est aliud, quam filium redigere in ordinem creaturarum? Item 2, *Institut.* cap. 14, pag. 3. illa verba *Pauli*: Tunc & ipse filius subiiciet se ei, qui subiicit sibi omnia, ita docet intelligenda esse, vt Christus etiam secundum naturam suam diuinam, patri suo futurus sit subiectus, ex quo sequitur, quod sit Patre Deitate longe inferior, atque adeo res aliqua creata. Sed & *Hieronymus Zanchius*, *Arrianus*, vnus ex *Professoribus* præclarè illius

re illius *Academiae Heilbergensis*; quam tu alibi ore impudenti, ausus es comparare *Luteriae Parisiorum*, lib. 6. de tribus Elohim cap. 4. parag. 5. illud ad Philippen. 2. Qui cum in forma Dei esset, sic explicat: Tanta, inquit, fuit Christi erga Patrem humilitas & obedientia: tum erga nos charitas, ut cum adhuc esset in sola Dei forma, & ita in ea posset perpetuo permanere, nunquam tamen in animū induxit suum, semper in ea aequalitate permanere, quod hoc futurum esset rapina quedam, tum gloria Patri soli debita, tum salutis nobis praefinita. Hæc ille. Quæ quam longè ab Arrianismo differant tuo ipsius iudicio expendenda relinquo. Stanislaus Sarnicius, quem Calvinus in Epistola ad Polonos mirificè laudat, cum in Colloquio publice resideret, palam asseruit & scribi etiam imperavit, solam diuinam Christi naturam Pontificem esse & Sacerdotem: humanam vero, victimam & Sacrificium: ac propterea ratione officij minorem esse Patre, filium etiam in natura diuinā. In quo etiam errore est ipse Calvinus in duabus Epistolis ad Polonos: Petrus Martyr & Bullingerus in Epistolis item duabus ad Polonos, qui error partim reducit Arrianismum, partim Eutichianismum.

Beza quamvis alibi fateatur dilectum Magistrum suum errasse, quod non satis aduerteret harum duarum vocularum, (à se) & (per se) distinctionem: Tamen in Heshusium expressis verbis cum suo Caluino ait; filium non esse genitum de essentia Patris. Quam doctrinam aliunde non hausit, nisi ex doctrina & scriptis sui Magistri Caluini. Rursus ponit Beza duas in Christo personas. Nam lib. contra Brentium de omnipræsentia carnis Christi, & lib. contra Smidelinū de hypostatica vnione, duas, ait, in Christo esse hypostaticas vniones, alteram carnis cum anima, alteram Dei cum homine. Quod & tuus Vitakerus Bezam sensisse & scripsisse, nequaquam negare potuit. Quid Calvinus, an non idem sensit quod eius discipulus Beza? Certe lib. 1. Instit. cap. 8. parag. 23. aperte distinguit personam mediatoris à persona filij Dei, Bullingerus Sacramentarius lib. de Authoritate scripturæ: tres in diuinitate

personas differre ait, non statu sed gradu: non subsistentia sed forma: non potestate sed specie. Quibus verbis non solum filij diuinitatem sed totum sacratissimæ Trinitatis mysterium euerit. Calvinus redemptionem generis humani non morti Christi corporeæ, non sanguini eius pro nobis effuso, sed doloribus infernalibus quos passus est attribuit: verba eius sunt hæc. lib. 2. Instit. cap. 16. parag. 10. Nihil actum erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus; vnde eum oportuit cum inferorum copijs æternæque mortis horrore luctari, & diros in anima cruciatus damnati ac perdit hominis pati. Hæc ille. Certe si passus est pœnas damnati hominis, cum pœna damnatorum includat essentialiter desperationem salutis, sicut felicitas includit certitudinem salutis nunquã ammittendæ, spes autem cum desperatione consistere non possit: sequitur profecto, Christum vel simpliciter desperauisse, vel vere nõ pertulisse pœnas damnatorũ, & proinde ex sententia Caluini non vere nos liberauisse. Nam illis pœnis Calvinus nostram redẽptionem attribuit. At vero Apostolus Heb. 9. & 10. morti & sanguini Christi acceptam refert redemptionem generis humani, non doloribus inferni, quos nullos omnino Christus Dominus passus est. Et quæ potest esse maior blasphemia, quàm Christi sanguinem conculcare, & vim illi omnem ac efficaciam detrahere? Iam quis miretur illum asseruisse nullam vim bonis hominum actionibus inesse, quando ne ipsius Christi quidem morti efficaciam ad nos redimendos tribuat? Hoc cine est vnicum illud sacrificium crucis prædicare? & eum solum salutis nostræ authorem constituere?

Calvinus in cap. 27. Matth. in Harm. aperte ait Christum in cruce desperasse, verba eius sunt hæc: Sed absurdum videtur Christo elapsam esse vocem desperationis: solutio facilis, quanquam sensus carnis exitium apprehenderit, fixam tamen stetisse fidem in corde eius. Et paulo superius: Nec vero fictè, inquit, vel theatrice Christus conqueritur se à Patre derelictum.

Cum igitur illa vox fuerit, ut ait Calvinus vox desperationis, & ut
idem

idem affirmat, nec fide nec theatricè prolata: profecto sequitur Christi ex Caluini sententia non fide aut theatricè, sed vere ac serio desperasse cum illam vocem protulit: quo quid in Christum potest dici magis blasphemum? Annon Calvinus hinc facit Christum horribilem peccatorem? nisi forte apud Calvinistas desperare non sit horribile peccatum? Quid mirum igitur si nobis Catholicis Christi seruus scelerata Calvinistæ imputent, quando ipsi Christo tam horribile peccatū audent affingere? Præterea quando Christus emisit illa verba desperationis, vel emisit deliberata voluntate vel non: si primum, ergo verè desperauit & peccauit, si secundum ergo in eo fuit inordinatio passionum contra eundem Calvinum 2. Instit. cap. 16. parag. 17. quandoquidem potuit metus præuenire rationem & extorquere vocem desperationis inuita voluntate: Iuuas Volane tuum Calvinum ut se expediat ab his trichis ac pedicis blasphemiarum.

Christum ad inferos descendere, nihil esse aliud quam sepeliri in sepulchro docet Bucerus in 26. cap. Matth. & in Psal. 15. & Calvinus ibidem Vnde uterq; decimum versiculum illius Psalmi vertit; Non derelinques animam meam in sepulchro. Et Witsækerus contra Dureum pagina 552. vult pro eodem accipi in Symbolo Apostolorum sepeliri, & ad inferos descēdere: cū tamē synagoga Anglicana in publicis precib9, ut ei obijcit Duræus pag. 335. cātez descensum Christi ad inferos eodē plane sensu quo Catholici. Beza autē illud Act. 2. non derelinques animā meā in inferno vertit, anno Domini 1556. Non derelinques cadauer meum in sepulchro, ubi per summam blasphemiam animam Christi sanctissimam appellat cadauer. Alij vero Calvinistæ, passim in omnibus Biblijs legūt & vertunt. Act. 7. nō derelinques animā meā in sepulchro ut docet Gregorius Martinus lib. suo de falsa translatione Bibliorum.

Calvinus Christi morti ac passioni non tantam vim ac efficaciam tribuit, ut potuerit sanctos vita fundos ad æternam beatitudinem quæ in aperta ac clara Dei visione consistit perducere ante diem vltimi & vniuersalis iudicii. Nam lib. 3. Instit. cap. 20. parag. 20. ait so-

ait solum Christum ingressum esse sanctuariū cœli; reliquos verò omnes residere eminus in atrio, ibique expectare vsque ad mundi consumptionem. Et parag. 25. ait; Animas sanctorum ad huc eadem fide & charitate nobiscum esse coniunctas, ubi autem fides est ibi nō est visio. Iudicent omnes sanæ mentis, an non sit hoc, grauius ac magis diuturnum purgatorium constituere pro ipsis sanctis & Apostolis, quam nos constituimus pro ijs qui hîc non plene pro peccatis suis satisfecerunt. Nisi forte quis existimet nullum esse aut exiguum cruciatum mentis, beatitudinem æternam cum tanto ac tam ardenti desiderio expectare & appetere, nec tamen consequi posse vsq; ad diem iudicij. Imo Calvinus, nec ipsi Christo beatitudinem, quæ in clara Dei visione consistit, ante diem iudicij concedere videtur: probat enim animas piorum non videre Deum ante diem iudicij: quia; Christus, inquit, caput nostrum est, cuius gloria & regnum nondum apparuerunt, si membra caput præcedant, peruersus erit ordo. Quasi dicat, si ante diem iudicij vocarentur ad regnum benedicti Dei, id est, ut ipse interpretatur, ad plenam Dei possessionem: membra caput, scilicet homines Christum, præcederent, quod est absurdum.

Animas piorum fuisse in cœlo ante Christi resurrectionem vel ascensionem docet Calvinus in Psychopannichia, Beza lib. contra Brencium de Christi maiestate parte 7. ubi de ascensione disputat, & Witherkerus contra Durænm pag. 750. qui etiam animam Christi in illo triduo passionis fuisse in cœlo, affirmat contra suum Beza & Bucerum, qui eam ponunt in sepulchro toto illo triduo ut patet ex ijs quæ superius dicta sunt. Ex qua Witherkeri sententia consequitur, descendere ad inferos idem esse quod ascendere in cœlum. Est autē hæc sententia plane antea inaudita in Ecclesia Dei & scripturæ sacræ contraria. Descendam, inquit, Iacob Gen. 37. ad filium meum lugens in infernum. Iacob & Ioseph puerant & tamen vtrumque non ad cœlum sed ad infernum descendisse scriptura significat. Et hucusque tantum tibi Calvinistarum opiniones de Christo recitavi. Quod si vellem quoque de eodem Lutheranorum sententias commemo-

rare; ecquis tandem esset hæresum & blasphemiarū vestrarum finis? Quia tamen vos (quantumvis reluctentur & reclamant ipsi) eos omnino vestros fratres, & in eadē vobiscum Ecclesia esse vultis, aliquid de sententia Lutheranorum, quos, ut compleatur & augeatur Ecclesia malignantiū, in vnā vobiscū Ecclesiam cōpegisti, adijciam. Si tamen prius verba Conradi. Gesneri, Zuingliani, de tuo Luthero quē sanctū vocas subiecero. Illud, ait, dissimulandum non est, Lutherum virum esse (tunc enim vivebat) vehementis ingenij, & qui, nisi per omnia sibi consentientes ferre nesciat: Ecclesiam nostram damnare non veretur. Dominus faxit, ne quid contentione & impudentia oris sui obsit Ecclesiæ. Hæc ille in Bibliotheca. Audisne Volane Lutherum tuum fuisse hominem impudentem & tuam Ecclesiam damnassee. Sed ad rem: Brentius in lib. de maiestas te Christi hominis, in hoc ponit vnionem hypostaticam, quod filius Dei in filium Mariæ effunderit omnia dona & proprietates suas, ubi sane et Nestorianus est, distinguens filium Dei, à filio Mariæ: & Eutichianus tribuens carni omnia attributa diuina. Et Lutherus Thomo 7. operum fol. 337. in Serm. de sacramento cænæ: Credimus, inquit, quod Iesus Christus sit iuxta humanitatem ubi uis præsens. Et in lib. qui inscribitur: Confessio Martini Lutheri, tribuit carni Christi vbiuitatem propter vnionē hypostaticam, & irascitur Zuingliani, quod passionem Christi, soli attribuunt humanitati. Iam tu sordidissime Calvinista qui pag. 21. tam fædo ac impudenti ore asserere veritus non es, Iesuitas omnia turpissima Pape stercora, orbi Christiano, vendere pro aromatibus. Ostende si potes ex scriptis Iesuitarū similes blasphemias, quales modo ex tuorum libris fideliter adnotaui. Et si tu vis, ut Florennio tuo credamus hoc asserenti, eò quod in eisdem castris diu militauerit: cur tu homo perfide non credis Bolseto, qui in castris Caluini Genex multo diutius est versatus, & multos etiam annos concionatus?

Petis, cur ea me non afficiunt quæ Beza mutata religione, mutata omni vita ad veram pietatem promouendam, ad Dei gloriam

Tiguri apud
Froschoues-
rum anno
1545. fo. 501.

Wittember-
ga per Tho-
mam Klug
anno 1557.

gloriam amplificandam, doctissima ædedit monumenta? Hoc-
cine est Volane vitam mutare, propriam prolem, quam ex ancilla sua,
iam factus Calvinista & præco noui Euangelij Lausannæ genuerat oc-
cidere. Hoccine est vitam mutare, Claudia videlicet vxore sartoris
Ciuis Parisiensis superstitis, quam nomine mutato Candidam vocauit,
multos annos Geneuæ post suam in nouum Caluini Euangelium rege-
nerationem, turpissime abuti? quam cum miser maritus, in conuentu
Possiaco à Beza, iam cum alijs Ministris Calvinianis in Galliam sub
saluo conductu reuerso, repeteret, impetrare non potuit? Hoccine
est vitam mutare, imagines Candidæ & Audeberti, cum quibus fœ-
dissimam Sodomiam & adulteria exercuerat, apud se in sua larario,
in hac sua decrepita ætate retinere? Hæc vero ab eo facta esse te-
stantur Bolsecus in vita Beza, & Genebrardus in Epistola ad Da-
næum. Hoccine est vitam mutare, mittere Poltronium ad occiden-
dum ducem Guisium: & Villemongis ad Franciscum Regem maculan-
dum? Vtrumque factum esse à Beza asserit Bolsecus pag. 88. &
89. Vt omittam quod Hefsius Lutheranus in defensione sua Be-
zam vocet bestiam, Cyclopem, & prostitutum scortum. Moni-
menta litterarum quæ ædidi, sunt pleræq; potius scurra aliquo im-
purissimo, quàm nouo Theologo, aut quinto Euangelista, digna. Omnes
enim scurras ille linguæ suæ mordacitate, spurcitie, ac petulantia supe-
rauit. Cuius verba si hîc referrem, lector præ nausea vix ea legere
posset. Vt tamen omnes videant, quam sit ille post religionem mu-
tatam in vita & in doctrina pius, vnius Genebrardi verba ex Episto-
la citata subiiciam. Beza, inquit, ille hircorum instar, quo seni-
or efficitur, eo euadit deterior. Diuturnitate vitæ sibi à Do-
mino concessa, ad delicta iuuentutis lachrymis delenda ad o-
mnem licentiam abutitur. Quo tempore patui ei erant sa-
piendi, quæ ætate voluptates ei erant deferendæ; quæ senio cor-
pus debuit esse peccatis mortuum, totusque Christus cogita-
ri: vide quo se vertat. Pro verbo Dei, libros profanos quouis
ministro indignos, & à profanis poetis educit profane. Psal-
mum

mum 50, versibus Ouidianis ac mollibus repræsentat: sacra & purissima mysteria in venereos & impurissimos sensus conuertit: pænitentiae lachrymas, quæ illic efficacissime vrgentur in carnis illecebras, libidines, suauia transformat; vt non diuinam scripturam tractare: non sceleratam vitam, quam semper traduxit turpissimè deplorare; non scriptoris affectus tristes & luctuosos concipere, sed insipienter & brute suam Candidam complecti, ad eam sicut equus & mulus in effæto corpore hynnire: illam meretricio ornatu comptam suauiter prospectare videatur. *Hæc ille. Ex his igitur opinor vides, quam diuina chely, vt tu blasphemias in Apologia tua, hymnos Dauidicos in hac canicie sua personat iste diuinus vates, seu potius aper libidinosus. Vides etiam quam sit factus sanctus in vita & doctrina, postquam religione mutata regeneratus est Caluini Euangelio in lacu Lemanno. Et cum hæc ita se habeant, tu nihilominus nos camelum deglutire asseris, et culicem colare; cum vestra flagitia exaggeramus, & nostra obliuione (vt ais) sepelimus. Quid? Num Caluini & Bezæ homicidia, furta, adulteria, Sodomie, apud te & tuum nouum Euangelium culices sunt? si ita est, quid tandem obsecro, apud vos erit Camelus? Nec sane nostri homines si nostrorum flagitia obliuione sepelire voluissent, litteris aut typis ea vnquam mandassent: stulte enim fecissent, ea typis mandando, quæ volebant obliuione sepeliri. Tu autem præ tendis nostra scelera à nostris hominibus orbi litteris mandata esse. Miror te Volane, sic latrare contra peccata, quæ à Catholicis fiunt: quasi vos multo grauioribus flagitijs non essetis cooperiti? miror quod in vitijs nostris perspiciendis tam lynceos habeas oculos, & in vestris cernendis sis talpa cecior. An apud vos viros Euangelicos minus regnant homicidia, ebrietates, fornicationes, adulteria, stupra, vsuræ, furta, blasphemie quam apud Catholicos? minime gentium. Certe nos Catholici libris ac concionibus docemus omnia peccata esse illicita, etiamsi ea interdum ex fragilitate humana, vel ex malicia perpetremus: at vos non modo ex fragilitate & ma-*

licita peccata perpetratis: sed etiam libris scriptis peccata esse licita
asseritis; ut Lutherus adulteria in Serm. de Matrimonio: & Eccle-
sia Geneuensis mendacia, apud Rolsecum capite 20. de vita Caluini.
Deinde non est Volane quod te in admirationem rapiat, Catholicos
vivere in peccatis (ut ais) crassissimis: quandoquidem sumus ut asse-
ris in tenebris Cymerijs Papæ, serui Romani Antichristi: idololatræ
in adoratione panis ac imaginum: quorum cordibus nondum affulsit
præclarum ac splendidum illud lumen vestri noui Euangelij. At
quod vos viri Euangelici, quibus nouum & mirabile lumen verbi Dei
(ut iactare soletis) refulsit: vos quibus Deus in hac mundi deliran-
tis senectute, filium suum reuelauit: vos qui vosmet ipsos consolari
soletis, in verbo hoc, Abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea
paruul: vos qui gloriari soletis extraordinariè vos missos esse à
Deo, v. Rom. Ecclesiæ crassissimos errores reformatis, ac densissi-
mas tenebras illuminetis; vos, inquam, ita sitis flagitijs cooperti, ita
peccatis immersi: ita sceleribus obruti, omnem sane admirationem su-
perat. Si tu Volane hæc negaueris, ecce tibi præter illa horrenda
Caluini & Bezzæ scelera iam commemorata; ex multis alijs paucula.
An ignoras Thomam Cranmerum Zuinglianum, meretricem secum
cista inclusam in itineribus suis circumtulisse? At habet hoc Sande-
rus libro 1. de Schismate Anglicano. An non audisti de quodam
ministro Castello dicto, sectæ Calvinianæ: qui tanto exarsit de-
siderio implendi illud verbum Dei: Crescite & multiplicamini
(quod Lutherus vester in Sermonem de Matrimonio contendit esse
præceptum & plusquam præceptum) ut, in vno lecto, simul cum
duabus mulieribus inuentus fuerit. Vnde postea lepidè & per iocum
vocatus est, Crescens Castellus. An ignoras vsitatum esse inter mi-
nistros Lutheranos passim mutare inuicem uxores: At hoc tibi narrat
Sebastianus Floßius, in causis suæ conuersionis ad fidem Catholicam:
nam hanc commutationem vnus minister voluit cum eo facere? An
non legisti apud Hosium librum contra Brencium 2. de quodam ex ve-
stris ministris, qui ex schola carnificis profectus, non vnus uxoris e-
rat mari-

rat maritus: & licet vnā tantū secum duceret, inter scorta tamen nihilominus perpetuò volutabatur vxore etiā inspectante. Adeo nec vxoris commercium, vllum ei contra fornicationem attulit remedium. Quod si iam reliētis ministris ad vos ipsos, qui secularibus negotijs distinemini me conserrē: (bone Deus) quantus se offert dicendi & exspatiandi campus? Quot inter vestros adulteri, scortatores, virginum constupratores, concubinarij? quot vsuarij, ebriosi, homicidæ? quot blasphematores, raptores, periuri? Certe si tu tales inter Euangelicos reperiri plurimos negaueris, profecto omnem perfregisti frontem. Et licet tibi ea fortuna contigerit, vt tribus vxoribus incontinentiæ tuæ mederi fortasse potueris: alijs tamen ea fors non accidit: ideo contenti meretricibus, & alienis vxoribus viuunt. Quid quod Lutherus alicubi prædicat suos esse peiores Sodomitis: & longe deteriores quàm erant in Papatu. Nonne Norimbergen. vt refert Sotus in 4. Senten. Distinc. 18, quæst. 1. articulo 1. petierunt à Carolo 5. sibi eius auctoritate restitui cōfessionē Sacramentalē, eo quòd post eam ablatā, iuuenturē suam, sub vllō honestæ disciplinæ fræno, non possēt cōtinere? An non Smidelinus in Conc. 4. in verba Christi Luc. 21. In nostris, ait, nulla sentitur morū emēdatio, sed horrenda, Epicurea, & animalis seu ferina eorū vita cernitur, in cōmessationibus, compotationibus, cupiditatibꝫ & diuini nominis profanationibꝫ, siue blasphemijs. Atqꝫ vt totus mūdus cognoscat eos nō esse Papistas, nec bonis operibꝫ quicquam fidere, illorū operū nullum penitus exercent. Hæc ille. Erasmus in Epistola contra Pseudoeuangelicos: Circumspicite ait populum istum Euangelicum & obleruate num illic minus indulgeatur luxui, libidini & pecuniæ quam faciunt hi, quos detestamini? Et iterum. Circumspicite mihi sodalitatē istā Euangelicā: quot habet adulteros, quot temulentos, quot aleatores, quot decoctores, quot alijs virijs infames? Et eos habent in delicijs, tantum abest vt vitent. Mihi adhuc neminem contigit nosse qui per istud Euangelium non sit seipso

In Postilla super Euangelium Domini cæ. nonenatus.

factus deterior. *Et in hyperasta 2.* per hoc Euangelium, ait, non fieri vt peccare disinant homines, sed vt peccent impunitius. *Hæc Erasmus.* Sed videamus quid fiat Geneuæ. *Bolsecus qui ibi vixit Calvinista, & anno 1532. publice pro concione Calvinum errorum suorum contra Trinitatis personas admonuit: Geneuenses alloquens in lib de vita Bezae fol. 16. sic ait: Doctrina Caluini & Bezae, & reliquorum Ministrorū præscripta vobis disciplina, eo demum fine videtur esse cōparata, vt ad omne flagitij genus in se suscipiendum homines inuitētur, modo clanculum & secreto perpetretur.* Nam consistorium vestrum, non est ita oculatum, vt secretiora flagitia possit speculari, dum in ædibus clam meretricia perpetrantur: dum vestri ciues cum vxoribus vestris adulterijs facinorose polluantur, alijsque sceleribus contaminantur. *Et pag. 33.* Sed animaduersione dignior: est, *inquit,* alia in Vrbe vestra mutatio, ex occasione reformationum huiusmodi. Nam ex florenti olim Vrbe nobili & magni nominis euasit non modo spelunca latronum, vt iam ostensum est: verum etiam impudicissimorū hominum atq; meretricum prostibulum ac lupanar, imo vtro & Machorum & adulterarum mulierum: quæ relictis maritis, quo liberius cum suis adulteris libidinem expleant, prætextu reformationis ad vos sese receperunt. *Hæc ille, qui multis annis fuit Concionator Geneuæ: & non solum nudo verbo id asserit, sed tot exemplis certarum hominum probat, additis eorum nominibus, temporibus, locis, alijsque circumstantijs, vt nemo nisi insanus sit, qui de his rebus dubitare velit.* Ecce tibi Volane sanctitatem tuæ Geneuæ, quam alibi urbem sanctam vocas: hîc autem audis eam vocari prostibulum & lupanar, ab eo qui melius eam nouit quam tu. Sed vos, duo pro his alijsque omnibus sceleribus vestris remedia habetis, vnum est: Deum esse authorem omnium malorum: vnde initium sumpsit illa vox quæ apud vos est celebris: propriū opus Dei fuit vt vocatio Pauli, sic adulteriū Dauidis & Iudæ proditio.

Philippus

Philippus in cap. 8. Rom. Witembergæ anno 1524. & Lutherus de
 seruo arbitrio: Et nonne Caluino, Deus est auctor & causa peccati
 lib. de aeterna Dei prædestinatione, & lib. 1. Instit. cap. 18. & lib.
 2. cap. 4. & lib 3 cap. 23. Nonne Witakerus in Responsione ad
 8 rationē Campiani, hoc axioma vitur ad euertendū id quod dicunt
 Catholici, scilicet Deū non velle sed tantum permittere peccata: Pec-
 cata ait omnia sunt volente Deo vel inuito Deo. Quod enim nos
 Catholici dicimus ea fieri permittente Deo; Caluinus locū iam citatis
 passim deridet: inuito Deo ea fieri negat Witakerus ibidem: restat igitur
 ut fiant volente Deo; quomodo ergo Deus vobis non est author pec-
 cati, nisi forte non sit author eius quod vult fieri. Alterum est om-
 nia ex absoluta necessitate euenire, ut docet Lutherus in Assert. an-
 no ut 36. Et sic isti boni Evangelici etiam si horrenda scelera per-
 petrent, liberant tamen se ab infamia & culpa: tum quod Deus ipse
 sit scelerum auctor & causa: tum quia ipsi non potuerunt non pecca-
 re, quia ex absoluta necessitate omnia eueniunt ut ait Euangelista Lu-
 therus: ita ut non sit in hominis potestate, quippiam aliter facere.
 Doctrina Catholicorum neutram harum blasphemiarum admittit.
 Sed omnia peccata penitus damnat & detestatur, & omnem culpam
 in homines non in Deum reijcit. Noli ergo deinceps nobis obijcere
 peccata Catholicorum quæ nos penitus damnamus & detestamur, nec
 unquam approbare vel defendere volumus. Si quid vero contra do-
 ctrinam nostram habes, id si voles erueta, ut nos ad eius defensionem
 paratos semper inuenias. Hoc ipsum responsum habeto ad ea quæ
 ex Platina, Sano Zario, Louio, Bernardo, Gneccardino, & alijs ad-
 fers de sceleribus Rom. Pontificum & aliorum Catholicorum.
 Sed & illud iure tibi occinimus: Medice cura te ipsum: prius Vola-
 ne conuertere oculos tuos, ad tuos Ministros, ac fratres Euāgelicos, quos
 inuenies longe flagitiosiores in vita & moribus sub luce Euangelij ve-
 stri, quam unquam fuerunt Catholici, & eorum Pontifices in suis ut
 vocas tenebris: ut superius exemplis ac dictis probatorum authorum
 iam ostendi. Quis enim unquam Rom. Pontificum tam flagitiosus
 fuit, ut

fuit, ut Deum diceret esse authorem peccati, Christum in cruce despe-
 rasse: licitum esse mentiri pro gloria Dei, adulterium esse licitum: ut
 tui docuerunt. De vno vero Platina hoc tantum dicam, eum in Pon-
 tificum vitis describendis, non raro hallucinatum esse, ut tu ipse potes
 animadvertere ex doctissimis Adnotationibus Onuphrij in ipsum
 Platinam. Nimis Volane stultius fuisti Platinam euoluendo ut Pō-
 tificum quorundam scelera perquirereres & nobis obijceres. Poteras
 enim, secundū Euangelium vestrum, vno verbo dicere omnes Pontifices
 à Bonifacio 3. malos: bonum vero nullum: nisi forte Antichristus ti-
 bi bonus esse videatur. Nam ab illo Bonifacio omnes deinceps subse-
 quentes Pontifices, Antichristos fuisse impudenter asserere non vere-
 mini. Potestne vero in vita Pontificum aliquid esse grauius, quàm
 quòd Antichristi fuerint? Pergis contra Iesuitas insurgere
 quòd peccatorem non ideo iustificatum pronunciant, quòd
 iustitia Christi illi imputatur, sed quòd iustitiam habeat sibi
 inhaerentem ac infusam. Nunquam Volane negant Iesuita homi-
 nem iustificari per iustitiæ Christi applicationem: sed solum negant
 vestram præsumptuosam, temerariam, & stultam imputationem iu-
 stitiæ Christi: qua stulte imaginamini eam vobis applicari absque vl-
 lis bonis operibus, vel iustitia inherente, per solam vestram fidem spe-
 cialem, & nouitiam: quod nec scriptura sacra nec Ecclesia Dei unquā
 nouit, vel audiuit, ante Lutherum natum. Fatentur autem iusti-
 tiam, merita, passionem, & mortē Christi, nobis applicari per fidem,
 spem, & charitatem, ac alia opera bona ex gratia Dei facta. Quis
 autem nisi stupidus negabit, menti hominis inherere fidem, spem, ac
 charitatem? sed potius in aere circa hominem pendere asseret? Quod
 si ista menti hominis inhaerent: negari non potest, hominem habere iu-
 stitiam sibi inherentem, nisi forte fides, spes & charitas quæ homini
 inhaerent non faciant hominem coram Deo iustum. Quod si hæc tria
 simul iuncta & homini inherantia, non reddunt eum iustum: quomo-
 do sola fides per se faciet hominē iustum si adiuncta spei, & charitati
 id præstare non possit? Nunquid fides ex consociatione spei & cha-
 ritalis

ritatis est debiliior, & minoris efficaciae: vel per se sola, est maioris
 virtutis, quam dum à spe & à charitate adiuuatur & fulcitur: Cer-
 te, sicut dicit scriptura, fides tua saluum te fecit: ita quoque ait ea-
 dem scriptura, Spe salui facti sumus. Et Petrus Epistola 1. cap. 4. Rom. 8.
 Charitas operit multitudinē peccatorum. Si spes saluat, si charitas
 operit multitudinem peccatorum: quomodo etiam ipse nō iustificanti-
 Sane tuus ille Witakerus, argumentis Catholicorum planē victus, hūc
 succubuit: & ingenuē fatetur peg. 578. contra Duræum, se non nega-
 re iustitiam inherentem. Sed considera Lector, illud quod ait A-
 postolus Rom. 4. Abraham fuit hāeres mundi per iustitiam fidei.
 Queritur vbi sit iustitia fidei: Fidē quidē in nobis esse concedunt: at
 iustitiā fidei quæ tanquā vna res ab Apostolo nominatur, ipsi in duo
 separata subiecta diuidūt: vt vbi fides sit, ibi non sit iustitia fidei: et
 vbi sit iustitia, ibi non sit fides. Nam iustitiam ponunt in Christo,
 in quo nulla inhæret fides: fidem vero in nobis, quibus tamen dicunt
 iustitiam fidei non inhære. Christus enim nec habet, nec habuit fi-
 dem, alioquin per speculum & in ænigmate, tantumque ex parte co-
 gnouisset I. Cor. II. & 12. nunc autem sciebat, omnia Iohan. 16 & 21.
 & passim in Euangelio ait se scire quæ loquitur. Cum ergo iustiti-
 am nostram formalem volunt esse in Christo, imo esse ipsum Christū
 fide apprehensum, eamque nobis inhære negent: sequitur quod iusti-
 tiæ fidei partem vnā in Christo sine fide: partem alterā in nobis
 sine iustitia constituent: quod sane perridiculum est. Rursum A-
 ctor. 10. Qui timet Deum & operatur iustitiam acceptus est illi, at
 quis vnquam dixerit homines operari iustitiam Christi, & tamen ho-
 mines qui operantur iustitiā, accepti sunt Deo. Est ergo præter iu-
 stitiā Christi, alia iustitia, & ea a nobis operata, siue ex operibus in fi-
 de factis acquisita: quā Deus acceptat & gratā habet propter iustiti-
 am Christi. Lucæ 1. dicitur Deum iurasse quod daturus esset nobis vt
 seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso: Certe in iustitia
 Christi non seruimus Deo, cum neque ambulemus per speciem vt ille,
 sed per fidem: neque sine peccato, vt ille: sed in multis offendimus
 Q omnes,

omnes. Est igitur in nobis alia iustitia à Christo tamen donata, quā
 seruimus ei. Luc. 1. Elizabeth & Zacharias fuerunt ambo iusti ante
 Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini.
 Si ambo fuerunt iusti, nec solum iusti, sed etiam ante Deum iusti, id-
 que per inherentem iustitiam, quam ex fide & iusta operatione con-
 secuti erant, nempe incedentes in omnibus mandatis Domini: profe-
 cto præter iustitiam Christi, est alia iustitia inherens nobis, qua homi-
 nes fiunt iusti: non solum coram hominibus, sed etiam ante Deum.
 Ad hæc 4. Reg. 20. Memento, ait Ezechias, quomodo ambulaue-
 rim coram te in corde perfecto: & quod placitum est coram te fece-
 rim. Certe non fecit ille iustitiam Christi: ergo iustitiam suam, quæ
 ei inherebat: & quæ coram Deo placuit, & non solum coram homini-
 bus. Rursum si in nobis non esset alia inherens iustitia, nisi filij Dei
 iustitia imputata: essemus in hac vita tam sancti, atq; filius Dei: &
 in cœlis deposita mortalitate tam gloriosi, ac ipse est. Ad hæc iu-
 stitia Christi talis est, ut nec in seipsa in cælo, nec in nobis in terra au-
 geri possit, cum sit omnibus modis perfecta: at iustitia fidei augeri
 potest in electis, quam diu in hoc mundo sunt. Vnde Apocal. 22.
 qui iustus est, iustificetur adhuc. Et Paulus Philippen. 3. Optat
 habere iustitiam fidei, & tamen negat se comprehendisse, aut perse-
 ctum esse: at si iustitia fidei esset iustitia Christi per fidem appre-
 hensæ: simul ac Paulus in Christum credidisset, statim comprehendis-
 set: non igitur per fidem imputabatur illi formaliter iustitia Christi,
 quæ non augetur: sed alia per fidem in Christum, quæ augeri debet in
 hac vita. Præterea non imputatur nobis plenitudo Christi, sed de
 plenitudine eius nos omnes accepimus, Iohan. 1. Id autem quod acce-
 pimus, cum vere sit in nobis, licet non sit ex nobis, vere, & non impu-
 tatiue nos iustos efficit. Denique mortem & Resurrectionem Chri-
 sti esse eius efficacissimam iustitiam concedunt. Eandem quoq; mor-
 tem ac resurrectionem Christi, nostræ quoq; iustificationis causam esse
 negare non possunt, cū Apost. Rom. 4. hoc affirmet: Neesse est autē
 causam differe ab effectu. Cum ergo iustitia Christi sit causa nostræ
 iustificæ

iustificationis; quomodo eadem Christi iustitia dicetur esse nostra formalis iustitia?

Fides vera & iustificans est illa, cui non potest subesse falsum: at vestrae fidei speciali, per quam affirmatis vos Christum, eiusque iustitiam apprehendere, & hac apprehensione vos iustificari; saepe subesse falsum vos ipsi negare non potestis. Nam hanc fidem specialem habent vobiscum communem Lutherani, Anabaptistae, Arriani; & tamen non negabitis opinor saltem Anabaptistas & Arrianos condemnandos. Quid quod ista fides tollit orationem, Sacramenta, omnia bona opera, & alia quae Deus, ut ad salutem necessaria instituit? Nam si ego firmiter credo me esse iustum, & remissa mihi esse peccata, propter Christum: non debeo per bona opera quaerere, aut per orationem petere remissionem peccatorum meorum: tum quia iam sunt remissa per fidem; tum quia sic essem dubius de fide & iustificatione mea. Sed nec opus est Sacramenta accipere, ut obsignent mihi salutem, & promissa Dei (Hunc enim solum effectum vos sacramentis, ut proprium tribuitis) cum enim sim per fidem meam tam certus de electione & salute mea, ac si diuino consilio ab aeterno interfuisssem, ut ait Beza in lib. contra Sycophantam: certe non possunt mihi omnia sacramenta maiorem addere certitudinem, per suam obsignationem, quam iam habeo, ex fide & electione mea, per quam non modo certus, sed etiam certissimus sum, de iustificatione mea. Sed quid si Volane ostendero vos in iustificatione nihil plane tribuere fidei? Istud inquires incredibile est: at ego tibi tuisque istud evidens efficiam. Quid ita? quoniam vos fidem dicitis esse manum quandam, quae Christi iustitiam capiat & apprehendat. Certum autem est manum, quae beneficium ab altero collatum capit, nihil omnino ad beneficium conferendum operari. Aliud est enim eleemosynam dare; aliud accipere. Manus dantis eleemosynam, aliquo usque saltem ad collationem eleemosynae subseruit: verum accipientis manus, nihil ad collationem ipsam confert, quinquam ad idem beneficium accipienti conferat applicandum. Nos vero non agimus de acceptione lu-

nitia (quam certe non fides, sed animus hominis accipit, dum in spiritu mentis suæ reformatur) sed de Iustificatione, hoc est actione illa cuius vi vel ministerio efficitur in impio iustitia. Ad istam autem effectiorem quid obsecro fides iuxta vestram sententiam confert? An non solum (ut dicitis) apprehendit, non autem operatur in nobis iustitiam?

Quando igitur vos sic ratiocinamini: Sola fide apprehenditur remissio peccatorum, ergo sola fides iustificat. Nos consecutionem negamus: quia fide apprehendere nihil est aliud, quam credere: at vero peccator, qui credit remissionem peccatorum, non statim per hoc est iustificatus: sed tum demum iustificatur, quando fidei accedit suorum peccatorum penitentia. Quia scriptum est: nisi penitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Si vero fide apprehendere non significat apud vos credere, sed realiter seu re ipsa accipere, aut acquirere peccatorum remissionem: tunc nos antecedens negamus: quia non sola fide apprehenditur, hoc est, re ipsa acquiritur, aut accipitur remissio peccatorum: sed opus est etiam penitentia & dilectione. Est ergo fallacia in verbo apprehendere. Duo enim significat, alterum intellectu cognoscere seu capere: alterum re ipsa acquirere seu capere. Aliud est enim leporem intellectu venatur; sed canis re ipsa leporem capit: sic peccator fide cognoscit remissionem peccatorum, sed re ipsa eam non acquirit nisi per penitentiam ac dilectionem. Est ergo Sophistica illa vestra collectio; Accipere seu apprehendere remissionem peccatorum, est iustificari: at sola fides accipit remissionem peccatorum: ergo sola fides iustificat. Quia vox accipere seu apprehendere, aliter accipitur in Propositione, quam in Assumptione: ibi significat re ipsa accipere: hinc vero intellectu cognoscere. Denique Volane scias Iesuitas non aliud de iustificatione hominis sentire, quam docuerunt Christus ipse, & eius Apostoli. Docent enim cum Christo si vis ad vitam ingredi, serua mandata Dei, Matth. 19. docent cum Paulo, fidem quæ iustificat esse illam, quæ per charitatem seu

tem seu dilectionem operatur, Galat. 5. & cum eodem I. Corin. 18. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Docent cum D. Iacobo cap. 2. Fidem sine operibus mortuam esse, & hominem iustificari ex operibus & non ex fide tantum. Hæc Iacobus, magnus profecto Papista. Nam si Calvinista vel Lutheranus fuisset, omnino orationē suam inuertisset, & hominem tantum iustificari ex fide & non ex operibus dixisset. Oblitus ne es Volane Aug. lib. de fide & operibus cap. 14. aperte asserere Petrum, Iacobum, Iohannem & Iudam contra hanc hæresim de sola fide epistolās suas scripsisse? Porro scripturæ quas ex D. Paulo citas ad probandum, nos non iustificari per opera legis: non egent responsione, ut pote quæ contra nos non militant. Voluit enim D. Paulus tam in Epistola ad Rom. quam ad Galat. demonstrare in nulla unquam lege, siue naturali, siue scripta potuisse aliquem iustificari apud Deum ex operibus bonis solius liberi arbitrii, sine fide & gratia Christi factis: quod nos omnes qui Catholici sumus libenter agnoscimus. At quod per opera bona ex fide & gratia Christi profecta homo non iustificetur apud Deum, nunquam somniauit Paulus.

Concludens ais. Iusto Dei iudicio in hanc mentis cæcitatem sunt prolapsi Iesuitæ, ut semper dubij & perplexi in densis errorum omnium tenebris obambulent. Atqui Volane neque Iesuitæ, neque nos sumus magis dubij de salute, quā ipsa scriptura Sacra nos iubet esse. Beatus homo qui semper est pauidus. Et Prouerb. 29. Iob. Verebar omnia opera mea. Et Ecclesiasticus. Nescit homo vtrum odio vel amore dignus sit. Item, cum timore ac tremore salutem vestram operamini. Et D. Petrus. Satagite per bona opera certam facere vocationem & electionem vestram. Nec sumus dubij de promissionibus Dei (illas enim certissimas fide credimus) sed de dispositione nostra: nempe; An nos ex parte nostra ea fecerimus quæ requiruntur ad illas promissiones obtinendas. Et merito sane hîc timemus, quia ut ait scriptura: prauum & inscrutabile est cor hominis, & quis cognoscet il-

Iud. Item: quis potest dicere mundum est cor meum,

Item, est via quæ videtur homini & nouissima eius ducunt ad inferos. Et Caluinus vero lib. 3. Instit. cap. 7. parag. 10.

Tot, inquit, vanitatis recessibus, tot mendacii latebris scatet cor humanum, vt seipsum sæpe fallat. Et ibidem ait: quosdam fallaci fidei simulatione, non modo hominum oculis, sed suis ipsorum animis imponere.

De vestra autem salutis certitudine, quam vobis impie ac præsumptuose arrogatis, non sumus multum solliciti: quin potius vehementer miramur, vos de ea tam certos esse, cum Christum ipsum doceat vester Caluinus in Harmonia cap. 27. Marth. desperasse de sua salute, Nunquid Christo ipso sanctiores estis vos? nunquid eo estis Deo Patri gratiores, nunquid certiores estis de electione vestra quàm ipse Dei filius? nunquid plura ex secretis Dei nostis, quam vnigenitus qui est in sinu patris? Et cum nemo possit esse certus de sua salute, nisi prius sit à Deo electus: (Peccatorum enim remissionem Spiritus proprie in solis electis obsignat ait Caluin. 3. Instit. cap. 2. parag. II.) Dic obsecro quis vobis reuclauit, vos esse à Deo electos: & unde vobis constat de electione vestra, si per reuelationem non constat? Quomodo vos, qui plusquam plenis buccis crepatis nihil esse credendum quod non est expresse scriptum in verbo Dei, audetis credere vos esse electos, cum nihil tale in scriptura reperiatur. Vbi enim Volane reperies scriptum, te vel Caluinum aut Bezam tuum electos esse? Ad hæc duo tantum sunt, (vt ex scriptis vestris colligere licet) fundamenta huius certitudinis & electionis vestræ: alterum est internum Spiritus testimonium: alterum externum, nempe verbum Dei scriptum. Si vos Caluinistæ confugitis ad internum Spiritus testimonium; profecto omnes heretici & maxime Ebionitæ & Anabaptistæ suo iudicio non minus sentiunt ac iactant hoc spiritus internum testimonium, quàm vos: imo magis quàm vos, vt pote quorum vita, si exteriora spectas, multò apparet quàm vestra purior & perfectior. Si ad verbum Dei scriptum confugitis: nã illi firmissimè persuasi sunt,

te sua

se sua dogmata & salutis ac electionis suae certitudinem non minus haurire ex verbo Dei scripto, seclusis omnibus hominum traditionibus quam vos : imo magis quam vos. Nam cum ex vestro impio dogmate didicissent nihil esse credendum, quod non sit expresse scriptum: nec reperissent in scripturis Personarum, ac Trinitatis, vel consubstantialitatis nomina, nec paruulorum baptismum: hæc omnia nomina una cum rebus ipsis reiecerunt, & impios Magistros pessimi discipuli longe superarunt. Præterea cum salutis vestrae certitudo tota pendeat ex verbo Dei scripto : (Nihil enim docetis credendum quod non sit scriptum,) & de scripto hoc Dei verbo inter vos non certo constet, sed de eo non minus litigetis, quam de ullo alio fidei dogmate: quomodo potestis esse certi de vestra salute, quæ ex verbo Dei scripto hauritur? prius sane oportet vos esse certos de verbo Dei scripto: atqui de hac re estis incertissimi. Nam ut de libris testamenti veteris taceam: equidem aliqui Calvinistæ recipiunt, ut Dei verbum Epistolæ, Petri, Iacobi, Iudæ, Iohannis, Apocalyp: et Pauli ad Hebræos, (quos fere omnes rejciunt Lutherani) et inter Zuinglianos, Wolphangus Musculus in locis cõmunibus. Angli vero tui ausi sunt rejcere Evangelium Lucæ, eo quod non reperiatur in Con. Laodicensi, ut refert Gulielmus Rainoldus contra Witaerum cap. I. Sed mentiuntur tui Angli, ut clarè videbis. si vel semel Concil. Laodicenum inspexeris. Adhuc quomodo vos estis de salute vestra tã certi, cū non habeatis de ea maiorem certitudinem, quam habuerunt olim multi qui inter vos nati et educati in heresi Calviniana: iã autè per Dei gratiam facti sunt boni Catholicæ? Si fides vera non deficit in homine vobis dicitis: quomodo isti à fide vestra (quum veram esse omnibus modis vobis persuasis) defecerunt? Si dicitis fidem veram illos non habuisse: consequens omnino est eos in omni vita usque ad diem illum quo redierunt ad Ecclesiam Catholicam Romanam, fuisse infideles. Nam si vestram fidem non habuerunt: nullam certe habuerunt. Si illi tot annos vobiscum viuentes: synagogas vestras frequentantes; doctrinam vestram ore profitentes ac prædicantes: profanum panem vestrum

vestrum comedentes : de certitudine salutis sue vobiscum sentientes :
 & testimonium internum Spiritus, non minus quàm vos habentes, si-
 dem veram ac vestram non habuerunt ; quibus quæso argumentis fir-
 mioribus, ac signis certioribus ullus vestrum probabit, aut experie-
 tur se fidem veram habere? Rursum si tam fæde ac grauiter lapsi
 sunt, Beza & Calvinus duces vestri Euangelij : hic negans cum
 Arrio Christum esse Dei filium: ille ponens in Christo duas personas
 cū Nestorio, vt supra docui : nūquid potuerūt illi esse certi de sua salu-
 te? nūquid cū huiusmodi hæresibus potest consistere vera salus? Si po-
 test, cur igitur Arrium & Nestorium cœlo excluditis? De te
 vero Volane cogor etiam ex ipsa doctrina tui Caluini dubitare an fi-
 dem ullam habeas, nisi forte miraculosam per quam miraculo valde
 mirabili pecuniam ablatam magicis artibus nosti exquirere. Nam
 Calvinus tuus in cap. 8, ad Rom. ait. Patientiam esse indiuidu-
 am comitem fidei : cum autem in scriptis tuis ad eo sis impatiens,
 iracundus, procax cholericus, furiosus: quis credat te fidem habere, qui
 patientia fidei comite indiuidua cares? Denique si vos viri Euange-
 lici tã estis certi de salute vestra: quomodo vester Calvinus vt refert
 Bolsecus in vita eius c. 22. Dæmonibus inuocatis, iurans, execrans
 ac blasphemans miserè animam eructauit: di-n & horam ac...
 & execratus quam vnquam studijs vel scrip- his impendisset: Ita
 Volane Calvinus tuus qui in vita erat certus de salute sua, in morte, de
 eadem desperans miserè animam infelicem efflauit. Et qui in vita
 sanctos inuocare noluit; in morte iusto Dei iudicio Dæmonum pa-
 trocinium implorauit. Luterus autem tuus quid? Annon & ipse
 quoque superstes, certus fuit de sua salute? & tamen in morte de ea-
 dem desperans, seipsum suspendit seu strangulauit, linteo pensili, quo
 suum obesum, crassum & bene saginatum corpus erigere è lecto sole-
 bat. Totam huius rei historiam habes ante multos annos apud Ioan-
 nem Nasum, in Centurijs Euangelicarum virtutum verissime descri-
 ptam. Et tamen his, ac alijs quæ de istis vestri noui Euangelij ducibus
 dicta sunt, & dici possunt non obstantibus, Calvinus & Luterus
 apud

apud te in tua Apologia Sancti sunt. Mirum sane, si Iudas proditor, qui etiam seipsum desperatione adactus suspendit, breui in tuo Calendario sanctus non sit futurus. Sed tale ac tam desperatum Euangelium, tales & tam desperatos decet habere Sanctos. Deinde Volane, coniunge quaso simul si potes ista duo vestra Paradoxa de fide iustificante. Lutherus (vt refert Stapletonus lib. 8. de iustificatione. cap. 32. eum egregie confutans) docet fidem amitti per quodlibet peccatum mortale. Et merito sane: quia cum fides sola vt vos dicitis iustificet, & hominem Deo gratum reddat; & vt ait Calui. in cap. 5. Epistolæ 1. Iohann. non possit à charitate disungi, quomodo simul cum peccato mortali consistere potest? nisi concedas hominem posse eodem tempore iustum esse, & iniustum; iustum per fidem, iniustum per peccatum. Caluinus vero ne in has angustias redigeretur docuit lib. 3. Instit. capite 2. parag. 21. Fidem veram, in quocunque sit, esse penitus inamissibilem, nec vlllo peccato amitti posse: vnde in Harmo. cap. 27. Mat. Vult eo tempore, quo Christum ait in cruce desperasse, fidem stetisse fixam in corde eius. Itaque cum fide Caluinistica, possunt simul consistere in corde hominis omnia peccata. Non est ergo quod vos Caluinistæ timeatis vllum genus peccati. Sed ex hac vestra doctrina potestis vos omnibus flagitijs inquinare: & nihilominus eodem tempore, propter hanc inamissibilem fidem vestram, quæ semper ex doctrina Caluini est cum charitate coniuncta, certi esse de vestra salute: iusti ante Deum: grati & accepti dilecto eius filio. Nam hæc vestra fides, quæ sola vos iustificat, sola de salute vestra certos vos facit: sola Deo gratos reddit: nullis sceleribus vestris potest vnquam amitti: Sed vt docet Caluinus, perpetuo manet, & proinde perpetuo, vt ait Lutherus, iustificat, Tom. 4. Lat. Ienæ anno 1558. fol. 89. Et sic vos estis simul & semper Deo grati & accepti, propter vestram fidem iustificantem: & ingratum & inimicum, propter horrenda scelera vestra: Nec mirum, nam Lutherus vester in Psal. 22. vers. Deus meus quare me dereliquisti. Tom. 2. lat. Ienæ. anno Sic ait. Quid ergo dicemus? Simul Christum summè iustū

De libertate
Christiana.

& summè peccatorem; simul summè mendacem, & summè veracem: simul summè gloriantem, & summè desperantem: simul summè beatum, & summè damnatum? Nisi enim hæc dixerimus, non video quomodo à Deo sit derelictus. Itaque si vos Euāgelicos mori cōtingat in peccatū, ibitis ad cœlū, propter fidē vestrā iustificantē: et simul ad infernū, propter scelera vestra: nisi forte dicere velitis; peccata illa vobis remitti in itinere ad cœlum, post hanc vitā: et sic nō aduertitis periculū, quod vos manet admittēdi doctrinam papistarum, de purgatorio, & remissione peccatorum quorundam post hanc vitam. Sane hīc miror Volane stultitiam tuam, Nam anno præterito, vidi orationem tuam, quam ædideras ad reuocandum eos ad vestram hæresim, qui ab ea ad fidem Romanæ Ecclesiæ defecerant. Illi autem vel nunquam fidem vestram habuerunt: & sic ineptè eos defectionis cuiusdam arguis & reuocas ad fidem, quam nunquam habuerunt: vel si eam habuerunt, adhuc etiam habent: cum ex sententia tui Caluini, fides in quocunque sit, inamissibilis sit. Si ergo Volane bono animo: nec te tam vano labore deinceps frustra consumas: quia fides illorum tantum latet sub cineribus, vel sub scanno aliquo: (sicut hæctenus, vestrum Euangelium vna cum Ecclesiā vestrā latuit:) Et suo tempore etiam te tacente (sicut iam magno orbis malo emerisit vestra Ecclesia, cum suo nouo Euangelio) resuscitabitur. Atq; hæctenus de vestra iustitia: & (quam indē vobis certissimo pollicemini) salute dictum sit: nunc ad alia tua conuitia & imposturas longe fœdissimas reuertamur.

Et collegeram ego ex tua Apologia circiter sedecim appellationes, seu potius conuitia, quibus Iesuitas laceras, & quantum in te est obruere conaris. Ex quibus tu tamen omnibus, duo tantum eis competere in hoc scripto probare, sed infœliciter sane tentasti. Sunt, inquit, Iesuitæ progenies viperarum, qui matris Ecclesiæ nomen semper prætendunt, quam tamen de medio sublatam cupiunt. Quem tu mihi Volane vnquam Iesuitam ostendes, qui Ecclesiā de medio sublatam cupiuit? aut cur non potius, si quempiam nosti, ad cō-

uincen

vincendam eorum malitiam in medium proferis? At vos Calvinistæ genimina viperarum, non solum sublatam cupitis, sed quantum in vobis est & fuit, eam, in Anglia, Belgio, & Gallia sanguinarie, tot millia Sacerdotum, qui contra vos arma nunq̃ leuarunt, barbarè trucidando delere contendistis. Vos vos, inquam, ipsi, reuera progenies viperarum estis, qui olim & in utero Romanæ Ecclesiæ fuistis, & ex eo (more viperarum,) in sectas prope innumeras dilacerato, egressi estis. An nos vel Iesuitæ in vestra vnquam fuimus Ecclesia? an ex eius utero egressi sumus? At quomodo potuimus in utero eius esse, cum ante Lutherum Ecclesiam vestram orbis non nouerit? Erat enim signum mathematicorum nusquam consistens: nullibi visum: erat Ecclesia latitans, fugitiua, occulta nec sibi nec alijs nota.

Canonicos alloquens pag. 41. Sane, inquis, vos pestes & carci-
nomata, estis, qui turpi otio desidētis, bona Ecclesiæ diripi-
tis, & quæ laborantibus in vinea Domini proposita fuerant
præmia, vos homines inertes & pigri ventres absumentis. Quot
verba, tot conūtia putidissimis mendacijs condita. Age ergo Caupo
Lwoukuiē. explica nobis istud turpe otium. Turpe otium tibi est,
preces statas Deo pro communi totius Christianitatis salute, quotidie
persolvere: augustissimum illud & tremendum corporis & sangui-
nis Domini sacrificium, pro uiuis & defunctis offerre: negotia Rei-
ub non minus quam ij qui ex Clero non sunt, cum opus est in Comi-
tijs & aibi tractare: Episcopo non solum consilij, sed etiam opibus
& operibus in administratione status Ecclesiastici assistere: Eccle-
sias per vniuersum hunc amplissimum Lithuanicæ Ducatum visitare:
verbum Dei populo prædicare? Atqui hæc omnia à Canonicis fiunt,
turpi ne igitur otio desidēt? Tux vero occupationes quæ sunt, ô pe-
stis Lithuanicæ nostræ? nisi mentiri, inebriari, hæreses spargere, pio-
rum sanguinem sitire, & alia quæ superius mendacio 49. commemo-
raui, exercere. Sentit iam mundus incredibili sane suo malo; sed &
dies ille iudicij plenius declarabit; non Canonicos, qui cultui diuino va-
cant, nullius bona diripiunt, nulli bellum inferunt, nullius sanguinem

fundunt, nullas Ecclesias spoliant, aut densant, sed vos potius Calvinistas, Lutheranos, Anabaptistas, & Arrianos esse Reipub. Christianæ pestes teterrimas, & sceleratissima carcinomata: qui ventri & Diabolo seruitis: qui bona Ecclesiæ diripiunt, qui bellum Regibus ac Principibus contra omne ius & fas nefarie in nonnullis Regnibus intulistis: qui multorum millium innocentissimorum hominum sanguinem crudeliter fudistis: qui innumerabiles Ecclesias diuino cultui erectas & dicatas, profanastis, spoliastis, subuertistis: qui Geneuæ de interuentione omnium, qui in Gallijs vestro Euangelio aduersantur, conspirastis. Non de omnibus vestris loquor Volane, sed horum omnium quæ dixi, testes appello Gallias, & prouincias inferioris Germaniæ, quæ adhuc madent sanguine innocentissimorum hominum, barbarie plusquam Turcica à vobis peremptorum. Vbi vestris fratribus Euangelicis ludus, iocusque fuit, virilia Sacerdotum & Monachorum abscissa, plumarum loco pileis suis affixa publicè deferre. Imo vnus de vestro grege ex solis sacerdotum auribus catenam sibi fecerat, quam collo pendentem portabat. Isti, isti Volane, pestes & carcinomata sunt: isti bonorum Ecclesiasticorum, quæ pijs erogata fuerant, directores: & non Canonici Vilnen. qui nihil vnquam tale fecerunt. Certe ego mallem millies delitescere, imo & sordescere in huius modi otio Canoniorum, quàm in vestris sanguinarijs exercitijs occupari, aut manus meas in sanguine Christianorum lauare, sicut vos facitis, & faciendum verbo & exemplo docetis.

In hac vrbe, inquit, Vilnensi, ante complures annos, inuenta est Epistola, qua Prior deplorat, Monachorum suorum & accusat apud Generalem scelera. Miror Volane te post annos complures hoc nunc obijcere, quod tu ante annos circiter 20. nosti esse falsum. Non enim illa Epistola scripta fuit ad Generalem, sed ad Prouincialem: nec à quoquam inuenta est, sed à perfidis Euangelicis vestris, contra ius gentium: (adeo apud istos nebulones nullum ius, nec diuinum nec humanum, valuit) aperta est cum alicui ex vestris Cracouiam perferenda data esset. Nec opinor ignoras Catholico-
cos, vbi

Foulerus in
orati. Quod
lib.

cos, ubi ex vestrorum sermonibus rumor de his vitijs in populo percre-
buit, monasterij Priorem virum doctissimum ac integerrimum (qui
etiam nunc superstes est Reuerendissi. Dominus Suffraganeus Vil-
nensis) in hoc negotio adijisse: Is vero cum hæc audiret publicè om-
nibus testatus est, nec talia se scripsisse: nec Dei gratia eiusmodi sce-
lera in suo monasterio patrari. Quia etiam tu ipse Volane idem ex
litteris eius, in hoc negotio ad te scriptis, intellexisti: & nunc etiam
pro sua singulari eruditione ac pietate melius te intelligere efficeret,
nisi ætas curis ac senio confecta eum à scriptione impediret: per me ta-
men tibi respondet: te ut soles mentiri, dum talia de sui temporis Mo-
nachis eum scripsisse affirmas. Sed fuerit ita Volane, quid inde?
Nam si verum est tuum Evangelium, nihil hic Monachi peccarunt, ne-
que aliter agere potuerunt. Etenim Lutherus tuus expressis verbis
docet nullum esse peccatum, præterquam non credere in Christum: at
opinor non dices, eum qui peccata carnalia perpetravit, continuo in
Christum non credere: alioqui satis multos mihi crede ex tuis fratri-
bus Evangelicis inueniemus infideles, & in Christum non credentes.
Nonne etiam Protomagistri tui Lutherus, Calvinus & Philippus a-
perte docuerunt, omnia de necessitate absoluta euenire, nec in manu cu-
iusquam esse aliter agere, quàm agat. Iuxta quam doctrinam pos-
sent se Monachi excusare, dicentes; non fuisse in manu sua aliter age-
re. At si illi in faciem dicerent, & ex Caluini tui doctrina pro-
barent non se, sed Deum fuisse horum omnium scelerum authorem, ne-
scio sane quo te verteres, nisi forte Magistri tui dogmata palam abne-
gares. Meminisse debebas flagitiosum illum tuum Apostatam Lu-
therum, non solum adulterium licitum, ac perpetrandum docuisse:
sed etiam uxori, ut cum proprio viri sui fratre, adulterium committe-
ret suscipere: quorum neutrum monachi in concionibus ac scriptis docu-
erunt unquam. Deinde quorsum nobis ista, si facta sunt, obijcis.
An adeo insanus, ut nos nostrorum hominum scelera velle defendere,
aut approbare existimes? An inter vos viros egregie scilicet Euan-
gelicos, & reformatos desunt scortatores, concubinarij, adulteri, alijs.

In Postilla
Germ. Ienæ
anno domi-
ni 1561.
p. 258.

Lut. assertio-
ne 36. & lib.
de Seruo. ar-
bitr. Et Calu.
lib. de præ-
destinatione.
Philip. in cas-
pi 8. ad Rō.
vitemb. an-
no 1524.

Calui. lib. 1.
Inst. cap. 17.
parag. 6. 7. 8.
Lib. 2. cap. 4.
parag. 2. 3. 7.
Lib. 3. ca. 23.
par. 1. 4. 6. 8.

que flagitiis notatissimi? quos si tu ignoras, malitiosus es; si non vides, cæcus es. Non enim difficile esset Catholicis digito illos ostendere, eorumque nomina prodere, & quidem in omnibus regionibus, ad quas nouum istud vestrum peruasit Euangelium. Et sane hac in parte multo estis vos Euangelici peiores Catholicis. Nam si Catholici aliquando talia scelera committunt, nullo tamen modo ea perpetranda esse, aut verbo pro concione, aut scripto impresso docent. At Lutherus vester, et concione, & scripto adulterium, & licitum esse, & perpetrandum docuit ac suscit. Denique Volane caueas suadeo, ne deinceps talia Monachis obijcias, ne forte vicissim à Monachis aliquando audias (vt nuper cuidam contigit) aliquid de sudoribus tuis: quod non multum cedit in tuum honorem, vel puræ tuæ conscientie (quam iactas) commendationem. Sed age, dic tu, qui ista Monachis tam impudenter obijcis: an ignoras hic Vilmæ, mense Maio, huius anni 1588. cum Synodus vestra Zuingliana celebraretur: vnum ex Synodi Ministris, in platea quadam ultra Pontem Bernardinorum, à licetoribus Castrensibus captum in adulterio, & ad arcem perductum? Sed quid obsecro, supplicij huic adultero ministro illatum est? nunquid saltem quinque grossorum poena punitus est? minime sane. Vnde hoc? nisi quia adulteria si à Catholicis perpetrantur, sunt in oculis vestris Cameli & trabes: at vero in ministris vestris sunt tantum culices & festuæ. Forte quia à Luthero vestro didicistis adulteria esse licita, & perpetranda. Certe magno omnibus hominibus potest esse documento, quam non magni criminis loco, adulterium isti reputent: qui huius nefarii ministri facinus, ne quinque quidem grossus redimendum censuerunt. Similia aliàs à Ministris vestris, dum Synodis interfuissent, hic perpetrata audio: quæ tamen nulla poena punita sunt. Sed illa forte & alia Synagagæ vestræ mysteria, quæ vos quidem omni diligentia, ne ad aures Catholicorum perueniant occultatis: suo tempore ad summam et perpetuam nominis vestri ignominiam in lucem prodibunt. Nihil enim opertum, quod non reuelabitur. Quod si tam salaces sunt, isti regenerati ministri noui vestri Euangelij, vt

lij, ut breui illo tempore, quò Synodus vestra durare solet, ab vxoribus alienis continere se non valeant, cur non secum ad Synodum adducunt vasa libidinis suæ? imo cur sorores istæ Euangelicæ cum ministris in Synodo non sedent? cur de rebus Ecclesiasticis sententiam non ferunt? cur ministros manuum impositione suarum non ordinant? Si enim mulier magna cum laude, ut dicis, Synagogam Anglicanam regit, nescio cur sorores, istæ Euangelicæ, non deberent Synodis vestris interesse, & Synagogam vna cum ministris regere? Præsertim cum doctrina Lutheri vestri sit omnes homines esse Sacerdotes, & mulierem æque absolvere ac Papam.

Sunt, ais, perfido Iudæ similes Iesuitæ, quia sub specioso vocabulo se socios & amicos Iesu simulant, quem tamen populum à peccatis suis saluare negant. At quanto verius vos, ô viri Evangelici Iudæ proditori similes estis; qui dum Evangelici vocari vultis, Euangelium oppugnat; adeo ut ex quatuor, iam tantum tria (quod Paulo ante ostendi) reliqueritis; eaque non integra: quod cum voles, planum faciam. Porro, quod in tua Apologia optas, ut possint tanturpem criminis labem, quæ illis obijcitur, nempe quod se socios Iesu vocant refellere: scias te Volane ut soles impudenter mentiri: Non enim ipsi se socios Iesu, sed Clericos Religiosos Societatis Iesu vocant. Cuius appellationis rationem, tu homo Rusticane, nisi esses in bobus, adis magis quam libris acquirendis & legendis occupatus, poteras apud Maffæum lib. 2. de vita Ignatii de Loyola cap. 5. (qui liber ob viri sanctitatem & stili elegantiam aliquoties typis recususest in Italia & Germania) iam pridem legisse: Surium, ais, in multis mendacem scriptorem, probas: quia scelus quoddam à Paulo 3. ante Pontificatum commissum omisit. Atqui Volane non sibi sumpsit Surius Pauli 3. vitam describendam, quam antea ab Onuphrio egregie descriptam nouerat, multo minus eius gesta dum adhuc Cardinalis esset: (breuiter solū ac obiter aliquid de illius castitate contra mendacia tui Slejdani inseruit.) Sed neque se vitam eius, dū Pontifex vel Cardinalis esset, scribere voluisset, mentionem illius fa-

Et facere

Tom. 1.
Germ. Ienæ
fol. 289. &
290. anno
1560.

Et si facere debuisset, quippe quod nullo alio meliori nititur auctore, quam Atheo illo Ochino vestro, ex quo illud hauserunt, Balæus & Sleidanus mendacissimi nebulones, quod iam ante, probaui.

De voto castitatis ais. Ea tamen insania eorum est, ut milles perire malint quam stolidæ promissionis rescindere vota. Sed vnde Volane colligis, votum castitatis esse stolidam, ut ais, promissionem? Certe non aliunde, nisi quia est seruatu difficile, & multis violatur. At si hæc ratio valeret, promissionem factam ab omnibus Christianis, in baptismo, stolidam quoque esse conuinceret. Nam & mandata Dei seruare difficile est, imo, si vobis credimus, impossibile: & plurimi sunt, qui ea quotidie violant. Vnde si votum castitatis propter has causas rescindendum esset, tanquam stolidam promissio: non video quin & promissio in baptismo facta de obseruatione mandatorum Dei, sit quoque ex vestra sententia, ut stolidæ rescindenda. Nunquid igitur quia semel homo fregit votum, ideo debet in perpetuum frangere ac rescindere? nunquid quia adulter semel violauit fidem coniugalem, ideo debet rescindere suum prius coniugium & perpetuo adulterare? nunquid quia semel quis furatus est, debet semper viuere raptor? minime sane. Sed quid est hic remedijs? Hoc utique apud nos Catholicos: qui adulter est emendet se et sua vxore sit contentus, ab aliena deinceps abstineat: qui furatus est ille amplius non furetur, sed seruet Dei mandata, & potius labore manibus, ut habeat unde viuat. Sic qui votum castitatis violauit, ieiunijs, eleemosynis, corporum flagellationibus, & pijs ac continuis precibus imploret à Deo auxilium ad implendum id quod promisit. Et proculdubio Deus qui petere iussit, dabit spiritum bonum petentibus se. Est enim fidelis Deus, qui non patietur nos tentari supra id quod possumus. Certe Paulus de seipso ait: Castigo corpus meum & in seruitutem redigo: castigant isti corpus suum flagellis, ieiunijs, cilicijs alijsque similibus remedijs. & non erit adeo difficile caste viuere, ut vobis qui secundum carnem in desiderijs ambulatis, videtur. Lex calibatus sancta est: hæc enim non præcipit impudicè, sed castè ac pure viuere.

pure viuere. Ad hanc legem neminem cogit Ecclesia: sed solum eos, qui sponte se huic legi subdunt, cogit stare promissis: nec cogit ad impossibilia; sed ad ea quæ facilia sunt, si remedia accommodata adhibeantur. Certe si propter violationem legum frequentem, leges ipsæ essent continuo abrogandæ: quæ obsecro lex esset in vlla Repub. firma ac stabilis?

Quæ enim lex est, quam plurimi sæpius non violent? & nunquid qui violent non æquè promiserunt eas leges seruare, quam Monachi & Sacerdotes castitatem custodire? Certè Deus Opt. Max. etiam si ab æterno in sua infinita sapientia præuiderit, innumeros futuros legum suarum violatores, ut fures, adulteros, et fornicarios quibus mundus est plenus, nunquam tamen propter harum legum transgressionem, voluit leges suas antiquare, aut transgressores à legum obligatione ac vinculo liberare. Et sane, si nemo debet vouere castitatem, quia experientia docuit multos eam non seruasse: certe nec ullus deberet vir uxori in matrimonio fidem promittere: quia experientia docuit multos fidem datam vxoribus non seruasse. Et si antequam homo voueat, requiritis, ut sit certius se posse seruare quod vouet, et se habere donum castitatis: pari quoque ratione, antequam quis cū aliqua matrimonio contrahat, opus erit, ut certò sciat se habere donum viuendi castè cum vna muliere, & continendi se ab alienis vxoribus: aut si hinc non requiritis ante matrimonium donum certum continentiae, cur in Sacerdotibus antequam voueant requiritis? cum hoc donum vtrisque æquè sit necessarium & vtrobiue fere æquale. Et si vos in baptismo obligastis, ab observationem mādatorum Dei, per hoc quod Diabolo & pompis eius renunciaastis, quæ tamen dicitis esse seruatu impossibilia; cur non licuit sacerdotibus obligare se ad votum castitatis, quod sciunt esse Dei gratia seruatu possibile? Concilium Toletanum 8. inepte à te ad hoc propositum citatur. Nam expresse loquitur de iuramentis exactis, vi potius necessitatis extortæ, (ut Conc. verbis utar) quam deliberatione iudicii. At votum Castitatis de quo nos hinc agimus, non est huiusmodi. Quis enim

enim cogit hominem ad sacerdotium? quis cogit eos ad castitatem vouendam, si eam vouere noluerunt?

Vana est, ais, eorum opera, qui in abiiciendis facultatibus vitam æternam venantur, & stulte, ais, facere eos, qui cum per rectum diuitiarum vsum, amicos sibi pauperes facere possint; malunt tamen tanto se priuare commodo. Quid dicis Volane? nunquid argues Apostolos vanitatis, quod in abiiciendis diuitiis imo omnibus suis fortunis vitam æternam venati sunt? Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Ad quid obsecro omnia reliquerunt, nisi vt Christum sequerentur? & ad quid Christum sequuti sunt, nisi vt vitam æternam venarentur? Quid vero illis Christus? Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Christus porro ipse, nonne hanc venationem docet & suadet? Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo. Si tu Volane lateri Christi tum præsens adfuißes, sine dubio Christo dixißes: Nequaquam Domine: consilium hoc tuum, bonum non est: Stultè enim faciet iuuenis iste: si, cum per rectum vsum diuitiarum, amicos sibi pauperes, qui recipiant eum in æterna tabernacula, parare possit: tanto se priuet commodo. At quæ ita Volanus iuueni huic magis salutare consilium, quàm ipse filius Dei sapientia Patris dedisset. At nunquid Volane, qui sua omnia distribuunt Pauperibus (quod facere solent, qui arctiorem vitam, seu vt vocant, religiosam complexi, se in Monasteria abdunt) non faciunt sibi amicos, qui eos in æterna tabernacula recipiant; æque ac illi qui ex diuitiis suis, maximam sibi partem retinentes, pauperibus exiguum quid tribuunt? Tu si cum Apostolis fuisset, quando dixerunt Christo: Domine, ecce nos reliquimus omnia: quomodo te tantæ horum vanitati opposuisset? Et certe, pro sapientia canis tui & pruriginosi capitis dixisset: Apostoli Christi non bene fecistis, relinquentes omnia: an nescitis potuisse vos per rectum diuitiarum vsum, facere vobis amicos pauperes, qui vos reciperent in vitam æternam.

Sed o viri Euangelici, quorsum vobis asseruare diuitias confert? eo ne
 ut faciatis vobis amicos, qui vos in aeterna recipiant tabernacula? At
 qui non aduertitis, quod subito atque id dixeritis blasphemii efficiemi-
 ni? Quid? adeone os in Christum attollitis, ut non sitis eo vno medi-
 atre contenti, (cuius tamen contrarium haecenus plenis buccis asseru-
 istis) sed plures queratis, qui vos in aeterna recipiant tabernacula?
 Adeone diffiditis certitudini plusquam certissimae vestrae fidei, ut
 illa non possit vos certos de vita aeterna facere, nisi etiam faciatis vo-
 bis amicos pauperes, qui vos recipiant in aeterna tabernacula? Quor-
 sum obsecro plures amici? nonne vobis sufficit vnus amicus Christus?
 quorsum iam plures procuratis amicos? an non fides vestra facit vos
 certissimos, & firmissimos de aeternis tabernaculis? Itane est debi-
 lis aut dubia illa fides vestra certissima, ut non possit vos introducere
 in aeterna tabernacula, nisi pauperum auxilium requiratis?

Quam (ais) tu paupertatem, & vitae humilitatem commen-
 dare potes, qui homo ignotus & pauper, & forsan mendicus:
 subito factus es diues. Si ego Volane sum homo ignotus & pau-
 per, non erat tuum hoc mihi obicere, cum tu ipse dum nobilitatem tu-
 am Lwowkouien, ex parentibus ceruisiae coetoribus acceptam descri-
 bis, neminem, asseras, modo esse adeo clarum, qui aliquando
 obscurus & ignotus non fuerit, & contra, nullum modo esse
 adeo obscurum, qui aliquando non fuerit in maioribus suis
 clarus. Hoc si verum est Volane, aequè probabit maiores meos no-
 biles fuisse, atque tu tuos tales fuisse probas. Tu enim licet cerui-
 siae coetoris filius fueris: inde tamen probas tuos maiores opibus &
 dignitate aliquando floruisse: & cur non ego etiam eodem tuo argu-
 mento, ut ais, pauper & ignotus homo, & forsan mendicus, maiores
 meos aliquando nobiles fuisse; et in Repub. aliqua dignitate claruisse
 queam probare? Sed mittamus hominis stuporem.
 Fuit tempus Volane, quando tu quoque ignotus eras, nempe dum Lwow-
 Kowi cauponem forte iuuenis in domo parentum tuorum egisti: et mul-
 to sane melius fecisses, si in tuo illo officio, perpetuo mundo incognitus
 S ij latuisses:

latuiffes : quàm per tot hærefes, blaſphemias, conuitia, mendacia, maledicta in tuis impuris & impijs ſcriptis diuulgata, nomen tuum per ora hominum ſparſiſſes. Quod ad mendicitatem, quam mihi obijcis, attinet : noueris Volane, mendicum me nunquam hæcenus fuiſſe : ſed abſque vlla mendicitate beneficio ac liberalitate parentum meorum, honeſtiſſimè ſemper iam inde à pueritia, in bonis litterarum ſtudijs educatum eſſe. Quod vero Illuſtriſſimus Cardinalis Epiſcopus Vilnen, Patronus & Mecœnas colendiſſimus, me in Collegium Canonorum cooptauit (quæ res tibi homini inopinato, anſam præbuit vt diceres, me ſubito ex mendico forte factum eſſe diuitem) id ille fecit, non ob vlla mea merita, neque vt meæ indigentia ſubueniret : ſed (quod ipſius Celſitud. eſt in Chriſti Eccleſiam laudatiſſimum ſtudium) tum vt honeſtiſſimis diſciplinis, quas honor alere conſuevit, debitum haberet honorem, ad earumque amorem iuuentutis animos inſtā- maret : tum vt patriam quoque noſtram, ea dignitate cohoneſcetet. Cæterum, ſi tu iuuentutis tuæ conditionem, in memoriam tibi reuocaueris : inuenies forte, te olim, tanquam vnum extremae indigentia hominem oſtiatim mendicaſſe panem, quo vitam ſuſtentares : dum interim parentes ægrè ſeipſos ex ceruiſia coctiōne potuiſſent ſuſtentare. Vnde te, relicto in extremis Poloniae finibus natali ſolo, in quo paulo liberalius, ſi patrimonium tuum ſpectes, viuere nequaquam potuiſti : in Lithuania fortunam, prædia, diuitias, vxores deniq; quærere oportebat. Quod cum ita ſit, iudicandum cuius relinquo, vtri potius Lurgeuicio ne, an Volano competat ex mendico ſubito factum diuitem. Quoniam autem ego tua ſententia mendicus ſum, vnum à te libenter emendicarem, ſi ſpes aliqua foret id à te obtinendi. Quid vero iſtud eſt ? Dicam : ne alijs leges quas ipſe non ſeruas præfigas. Tu enim in tua Apologia illa ſtatuta cudiſ : Oportet Theologos veridicos eſſe diſputatores, non maledicos conuitiatores. Quam legem, quam tu ſanctè ſeruaueris, in priore reſponſione mea oſtendi. Certe ſi in toto vniuerſo, quis inſignis conuitiator eſt ; Volanus eſt. Altera lex tua eſt : Careat vitio oportet, qui in alterum dice-
re para.

re paratus est. *At cur tu homo conuitijs, blasphemijs, mendacijs & alijs id genus vitijs notatissimus, tamen paratus in alios dicere conficta & mendacia crimina? & cum olim homo ignotus et pauper fueris; mihi tamen paupertatem & obscuritatem obijcere non dubitas? Tertia tua regula est: Non est candidi hominis fraudem struere in verbis, & quo sensu quæque dicantur nõ attendere. At cur tu non attendis, quid velint dicere Catholici illi, qui Franciscum vocant IESVM typicum: & qui forte aliquando dixerunt B. Virgini; iure matrís impera, & alia plurima eius generis? Cur tu fraudem struis in verbis? cur ad Catholicorum non attendis mentem & sensum, quem supra clare in tuorum mendaciorum refutatione ostendi? Sed quid peto, vt serues leges tuas, qui leges ipsius Dei seruare non vis, quippe qui seruatu impossibiles esse et arbitraris & doces. Ita pro libertate tui Euangelij tibi licet quod libet; alijs licet leges præscribere, quas tu ipse ne digito quidem velis tangere.*

Grauius & indignè fers, quod ego obscurus (vt ais) homuncio tantam dignitatem S. Elizabethæ Reginae Angliæ aliatrem. Sed si tu Volane, homo obscurus, & Coëtoris ceruiciæ filius, hæresibus et mendacijs infamis, audes tantam dignitatem summi Pontificis Christi Domini in terris Vicarij, & Catholicorum Regum ac Principum Christianorum allatrare: & summum Pontificem, non solum Antichristum vocare, sed innumeris conuitijs onerare, & omnes Christianos principes, qui Summo Pontifici parent, seruos Antichristi, ac idololatrias facere, & in vniuersum omnes Catholicos stupidas pecudes, in chartis tuis contra Vegam, appellare: Nescio cur mihi non licuit eam verbo tangere, quam Pius V. Pontifex Maximus, Christi in terris Vicarius, Flagitiorum seruam, in Bulla depositionis illius, vocare non dubitauit. Si tui Caluinistæ Genueæ potuerunt conspirare in necem Francisci Galliarum Regis, & totius Catholicæ nobilitatis Gallicæ: cur mihi verbo hanc Papissam vestram Anglicanam non licet laceßere. Dicis pro illius defensione, eam cum summa admiratione mundi, regnum scèliciter administrare. Cre-

do Volane. Nam habere prolem salua virginitate, sane est admiratione dignum: & vestrum Euangelium valde facit admirabile: nisi mentiantur eius Consiliarij, qui in Publico regni statuto hoc quoque non tacuerunt, vt toti vniuerso virginitas eius melius innotesceret: quod in lib. ad Persecutores Anglos cap. 8. pag. 235. si voles, legere poteris. Decernitur (inquit author illius libri) ne quis verbo, aut scripto affirmet, alium quemcunque esse legitimum heredem & successorem regni, præter naturalem ipsius Reginae sobolem. Cum magna sane admiratione regnum administrat. Nam tale monstrum, vel si vis miraculum, non est ab orbe condito visum, nempe mulierem esse Papissam, & caput Ecclesiae Anglicanae. Sane anno 1557. cum Calvinistae Angli Geneuae exularent, scripserunt & impresserunt Geneuae librum, de Regimine mulierum: probantes, omni genere argumentorum, vt ipsis videbatur, esse contra omne ius; naturale, diuinum, et humanum, mulierem regnare. Causa autem erat: quia duae Mariae tunc regnabant, vna in Anglia, altera in Scotia, quae huius noui Euangelij præcones meritis afficiebant supplicijs. Sed ecce tibi anno sequenti 1558. moritur Regina Angliae Maria, & subito Elizabetha mulier, quae anno præcedenti nullo iure poterat regnare, iam hoc anno 1558. non solum potuit, sed etiam debuit & voluit regnare: idque non in causis temporalibus tantum, vt aliae duae Mariae: sed etiam in causis omnibus Ecclesiasticis: ita vt sit plane caput, seu Papissa Ecclesiae Anglicanae. Quod, vt patet in lib. de persecutione Anglicana, est ita legibus Anglicanis firmatum, vt nihil possit esse firmitus statutum: & tam inauditis tormentis ac supplicijs corroboratum, & executioni mandatum, vt nec Turcarum Tyrannus suis hostibus grauiora inferat, aut minetur: O quam varium, mutabile & inconstans est hoc tuum Euangelium, quod quæ vno anno affirmat, altero sequenti negat: quod vno anno vere est Verbum Dei, sequenti anno est verbum Diaboli: quod vno anno scripturis conuenit, altero anno scripturis aduersatur. Et sane si modo Calvinus viueret, ipse quoque miraretur, id quod nunc tu dicis dignum admiratione. Nam grauius

grauit̃ ille & acerbè in Henricum Angliæ Regem inuectus est :
 quod munus Capit̃is Ecclesiæ, & nomen, sibi usurparit : qui tamen
 cum vir esset, meliori iure illud usurpare potuit, quam mulier ; quam
 Paulus in Ecclesia loq̃i prohibet. Sic enim Calvinus in cap. 1. Osee :
 Talis, inquit, fuit reformatio sub Iehu, qualis sub Henrico Re-
 ge Angliæ. Si reputemus quale fuerit factum Henrici, certe
 erat heroica virtus, eripere à tyrannide durissima illud regnũ ;
 sed interea quantum ad ipsum spectat, certe fuit deterior om-
 nibus alijs Mancipijs Rom. Ecclesiæ : fuit homo belluinus : ta-
 lis fuit Iehu. Et in 7. cap. Amos : Qui initio tantope-
 re extulerunt Henricum Regem Angliæ, fuerunt inconsidera-
 ti homines : dederunt illi summam potestatem rerum omni-
 um, & hoc me semper grauit̃ vulnerauit. Erant enim ho-
 mines blasphemi, cum vocarent ipsum summum caput Eccle-
 siæ, sub Christo. Hæc ille : Sed & Gilius feruens Calvinista
 in admonitione sua ad Angliam & Scotiam, Pag. 70 ita scribit :
 Monstrosus ille aper Henricus octauus (sic enim modestus ho-
 mo de Rege suo loquitur) necessario Ecclesiæ caput appellari vo-
 luit, sub pœna perduellionis, atq̃ue sic è loco suo Christum de-
 turbauit, cui soli illud competit. In hoc ergo articulo (ô
 Angli) nihilo eratis meliores Rom. Antichristo, qui eo no-
 mine seipsum Deum facit, quemadmodum etiam fecit vester
 Rex Henricus, quem eo modo & vos Deum fecistis, nihil cre-
 dentes, nisi quod ille approbat. Si isti Volane interfuissent
 vestræ Synodo nuper Vilnæ habitæ, quibus verbis contra vos tonas-
 sent ? Præsertim cum vester Beza in Confess. fidei Christianæ cap.
 5. Sect. 15. ita scribat. Itaque dispiciendum sentio, non qua-
 tenus piorum principum à Synodis præsentia excludatur, sed
 quatenus suis limitibus circumscribatur : cum Synodo inter-
 sint, non vt regnent, sed vt seruiant : non vt leges condant,
 sed vt ex verbo Dei, per os ministrorum ipsius explicatas,
 & sibi & alijs obseruandas proponant. Ecce Volane ex Be-

& tui doctrina Magnifici Domini Palatini & alij Magnates, qui
 Synodo vestra nuper Vilnae praesidebant, habebant illis sordidis,
 bribosis, & adulteris ministris seruire & non praesse.
 Mirantur quoque hoc Reginae tuae regimen, etiam ipsi Puritani in An-
 glia, & ita mirantur ut non possint illud ferre. Unde sedecim mi-
 nistri inde Geneuam sese receperunt, tanquam ad Ecclesiam magis
 rectam: ubi non iam mulier, sed tuus sanctus Beza regnat,
 ut refert Stapletonius lib. 4. de Ecclesia cap. 14. Cum tamen ex al-
 tera parte clamet Whigiftus ille tuus, in opere suo contra Puritanos.
 Ecclesiam Anglicanam esse reformatissimam in tota Europa; nec esse
 opus pro reformatione aliqua Geneuam currere; sed posse ac debere
 Geneuam potius discere reformationem ab Anglia. Hinc est quod isti
 boni Puritani scribant contra Calvinopapistas & ita acerbè se mutuo
 conuitijs lacerent ac scindant, ut contra veros Papistas non possint
 acerbius scribere. Inuenerunt isti feruentes Puritani, in regimine, pra-
 xis, ac doctrina Ecclesiae illius Anglicanae reformatae, circiter centum
 quinquaginta articulos: quorum reformationem petunt & viuis voce,
 & editis libris: quam nisi obtineant, grauissima quaeque ac periculo-
 rum plena minari non verentur: Pro huiusmodi seditiosis scriptis,
 duo ex illis sunt in conspectu à Regina & Papissa non ita pridem. Et
 iidem Puritani adeo abhorrent ab hoc monstroso ac mulieris, & regimine
 & papissae Anglicanae, ut iuramentum quod de primatu Reginae in cau-
 sis fidei ab omnibus exigitur, omnino recusent; & Geneuam profu-
 gere maluerunt, quàm illud praestare, vel in illa vestra tam reformatà
 Ecclesia diutius viuere. Istud tamè ipsum iuramentum omni crudeli-
 date, plusquam Turcica proponitur Catholicis: & si recusant, semi-
 uiui in quatuor partes crudelissimè diffecantur. Atque haec est illa
 praeclara Iustitia Britanica, quam mendacissimus quidam Anonymus
 edito libello suo, hoc titulo nuper in lucem addidit. Porro si tam prae-
 clarum vobis Calvinistis videretur Regimen Synagoga Anglicanae; cur
 non etiam Synagoga vestrae Vilnae, seu potius totius Lithuaniae, regi-
 men componitis, ac mutatis ad formam Regiminis illius? Sic igitur
 (quando

quandoquidem vobis ita placet regimen Anglicanum) vxor vestri Buccinatoris, Stanislai Sudrouij, primi in Synagoga vestra impietatis administri, (nisi tuā Volane malis substituere) Caput vestre Synagoge Lithuanicæ. Statuatur supplicium capitale, diuidendi totius corporis viui in quatuor partes, omnibus illis subeundum, qui nolunt iuramentum præstare, palamque profiteri eam esse caput Synagoge vestre: habeat illa sub se Archiepiscopos; Episcopos, Archidiaconos, Decanos, Canonicos, Collegia, Capitula, Ministros, Diaconos. Ordinentur ministri per solius Episcopi impositionem: Episcopi vero à tribus Episcopis. Liturgia vestra quotidie recitetur, eaq; tota constet ex missa Papistica, detractis Confessione & Canone maiori & minori. Cantentur quotidie in omnibus Ecclesiis Cathedralibus et Collegiatis Matutinæ preces, et à prædio vespertinæ: nec obliuiscantur ministri decantare publicè in tēplo, tanquam appendiū ē diurni officij, ac vespertinarum precum, laudes vxoris Stanislai Sudrouij: vt in templo D. Pauli Londini in Anglia, cantantur laudes Helizæ Anglicanæ Papissæ. Ministri vtantur pileis quadratis, seu vt vos appellatis cornutis: cœnam administrent induti superpellicijs, & Casulis seu Pluuiialibus, vt vocant: panis cœnæ, sit azimus: cœnam sumant omnes geniculantes, non autem stantes, iacentes aut sedentes: in baptismo facite signum Crucis supra frontem pueri, & postea adducatur confirmandus ad Episcopum: accedens ad cœnam prius si voluerit, peccata sua confiteatur ministro: & in infirmitate, si conscientiam sentit infirmus aggravatam, omnino teneatur peccata sua in speciali confiteri pseudosacerdoti & ille eum à peccatis absoluat forma illa, qua Papistæ pœnitentes suos absolunt, & postea detur infirmo domi suæ communio seu cœna. Denique duo festi vxoris Stanislai Sudronij quotannis solennissimè celebrentur, vnum Natiuitatis illius, alterum assumptionis eius, ad hanc Papissalem Cathedralam, & Mulierosum Regimen Synagoge Lithuanicæ. Hæc enim omnia & singula quæ commemoravi obseruantur, & fiunt in Synagoga illa reformatissima Anglicæ: quod tu legere poteris, in Liturgia

urgis Anglorum, quæ Latine impressa habetur, & apud Sanderum lib. 3. de Schismate Anglicano, & Stapletonium in prima Oratione Quodlibetica. Hæc Volane si laudas, & placent, imitare: si non, vide ne laudes quæ ne ipse quidem approbas: ne te os tuum condemnnet.

Tu igitur Volane si gloriosum tibi ducis (vti duxisse hætenus videris) Populæ Anglicanæ laudes effutire: & omnibus probris ac conuiuijs Catholicorum Regū, Principum, Ducum amplissimam splendidissimamque dignitatem, & integram bonorum famam vexare ac obscurare, nimis ineptus ac stolidus es, & verum gloriæ iter ignoras: vt nihil aliud tam prauo studio proficias, nisi vt te hominem improbum, conuiuiatorem, maledicum, impurum detractorem omnes detestentur: & quia nulla virtute tua inclarescere potes, sola linguæ perulantia, mentiendi libidine, & scurrili dicacitate laudem & nomen quæsiuisse profiteantur. Consultius faceres, si Balduinum & Duarenum Excellentissimos Iurisconsultos, & alios non paucos nobiles tam in Polonia quàm in Lithuania imitareris, & eorum exemplo Calvinismum vel in hac extrema senectute tua eiurares. Scio à me te frustra rogari & moneri, quem Deus (ob tot blasphemias in Iesum Christum filium eius, ac omnes coelites, ob tot conuiuia ac mendacia quæ in Christi vicarium et optimos quosq; Catholicos euomisti) despexisse videtur: Absit tamen vt cesssem pro te DEum supplex orare, vt viam veritatis agnoscas: vt oculos tuæ mentis aperiat, quibus ternas in quantis erroribus ac Hæresibus prostratus misere volueris. Quod si deinceps ad nostra respondere volueris vel poteris, rogo te per Christum seruatorem nostrum, vt abstineas à mendacijs, conuiuijs, calumnijs, blasphemijs: vt, quæ dicis probes aliquo argumēto, ratione aut teste: vt quæ contra te allata sunt refellas omnia, nec maximam eorū partem sicut hætenus in tuis scriptis fecisti omittas. Deinde vt aucthores tuos cites, eorumque verba, libros, capita, fideliter notes, vt lectores intelligant te non fraudulenter, & sycophantice, sed sincere ac candide agere, prout decet nouæ Ecclesiæ reformatæ & quinti Evangelij

uangelij Archibuccinatorem. Neque mihi adferas, ut passim soles in scriptis tuis Breuiaria, Missalia, Legendas, Hortulos, Marialia, Glossas, Canonistas, Postillarios, Sermonistas, (ut vestrorum verbis utar.) & alios obscurioris notæ auctores. Non enim mihi sumo, omnia quæ in multis reperiuntur huiusmodi libris defendenda, cum non pauca in ijs animaduersa sint, quæ ipsis etiam Catholicis merito displicent. Quod in causa fuit, ut Pius V. Romanum Breuiarium, Missale & Offitium B. Virginis reformauerit: & Gregorius XIII. ius Canonicum cum suis glossis emendauerit: & Lipomanus, ac Surius sanctorum vitas limatius in lucem ædiderint. At vero si quid habes ex scripturis sanctis, Apostolicis traditionibus, Decretis Summorum Pontif. & Conc. approbatorum, ex sanctis Patribus & Ecclesie doctores, & alijs probatis authoribus, profer in medium & respondebitur. Nam quod ad me attinet, semper Deo bene iuuante ero paratus conuitia tua repellere; mendacia mundo patefacere: ignorantiam tuam omnibus manifestare.

Magni illius Grammaticorum Rabbinus Andreæ Volani errores turpissimi in Grammatica.

Nunquam Volane ad hoc puerile certamen tecum descendissem: ut pote qui iuxta meam professionem, de rebus quam de verbis magis sum sollicitus: si te intra modestie limites continuissem. Sed tua impudentia me huc vel inuitum pertraxit: toties enim in hoc tuo spurco & inerudito libello, me ad Classsem Grammaticorum relegas: ut omnino necesse mihi fuerit, tuam (sicut iam in Theologicis feci) ita quoque in Grammaticis, ignorantiam ac stupiditatem, lectoribus ma-

nifestam reddere. Ostendam igitur breviter, te, qui initio libelli tui,
 valde rerum Grammaticarum cognitionem venditare visuses, non
 dum eos in literis progressus fecisse, ut ex Solacismi emergeris. Id
 què tanto iam libentius faciam, quanto minus videam te regulam
 quam mihi præscribis, nempe: Qui paratus est in alterum dice-
 re, cum vitio carere oportet, observasse. Cum igitur, quatuor
 sint à veteribus traditæ Grammaticæ partes; Orthographia; Etymo-
 logia, Syntaxis, ac Prosodia, in omnibus te planè rudem ac hospitem,
 bellus iste liber tuus ostendit. Sed quia vitia Orthographiæ, Typo-
 graphi tui erroribus forte ascribes: ad Etymologiam venio. Sed
 neque hîc tecum de vocibus Græcis, aut Hæbraicis litem faciam: sus-
 ficiet si declinationes aut genera nominum te apud Latinos ignorare o-
 stendero. Dic ergo putide Mome, quid tibi venit in mentem ita lo-
 qui Pag. 33. & 34. An non veri Iesamastigæ censendi sunt?
 Et in Apologia tua: Sed ut ad calumnias Iesumastigarum re-
 deam. Quæso te quoræ declinationis est mastix: primæne an ter-
 tiæ? nam hætenus apud omnes tertiæ esse videat: nunc primum apud
 te primæ esse intelligo. Habes item Pag. 33. Naula musica si-
 ve organa: in quo bis te errare aio. Nec enim fistulis constabant
 Naula, ut organa, sed chordis: & Naula in feminino, dicendum
 fuisset ut habet lingue latinæ thesaurus: aut Nauli ut Phauro-
 rinus, Suidas, & Stephanus in suis lexicis docent. At in Syn-
 taxi forte præclare te geris, imo te Solacismorum non infimum
 artificem tua satis indicat oratio. Quid enim est, quod habes
 Pag. 19. Associare in cultu. Et 18. Diffluere in conuitia,
 quid aliud sunt, quam aperti Solacismi? Doce hæc aut Grammati-
 corum legibus: aut Classicorum scriptorum autoritate, vilo pacto
 dici posse. Nam Associare semper Dativus casui: Diffluere Ablati-
 vus tantum iungere. Sed alias phrasas tuas inquiramus: habes
 itaque Pag. 4. Caulas Molossorû, Pag. 10. Accessere vitium.
 Pag. 12. Testem ferre, Pag. 18. colorare tenebras. Quas
 loquendi formulas se rectè latine loqui didicisses nunquam usurpas-
 ses.

Hierony. de
 Instrumētis
 musicis, in
 Epistola 28.
 ad Dardanū.

ses. Quod porro habes *Pag. 47.* Faciem præferre luci, non intelligo quid velis, nisi quod te lumine mentis captum esse video. Nam in tenebris quidem præferri alijs faciem in more est: ac luci faciem præferre, puto ante hoc tempus esse inauditum. Huc referri potest, quod *Pag. 10.* dicis: Dominum illud panem vocasse corpus suum. Et *Pag. 4.* scribis te prædia ex eo fructuoso quæstu reportasse: verba tus sunt, & tam eleganti auctore digna, licet tu ea mihi falso affingas: quæ nunquam in meo libello reperies. Reporta prædia tua *Volano* quocumq; volueris: nunquam ega te asserui, reportasse prædia, sed *luorum* ex ea fructuoso quæstu. Sunt & alia voces ac phrasæ tuæ, quas tu, qui tantum de tuo eleganti stilo gloriaris, & alijs barbariem ascribis: nunquam apud *Classicos* auctores (si forte eos nosti) inuenies. Huius modi sunt *Modernos* *Pag. 9.* locali *Pag. 10.* blasphemio ore *Pag. 14.* Manducationem facere, *pag. 14.* haurire progressus, *Pagina 3.* compellere ad *Aphoniam*. *Pag. 5.* & alia plurima quæ breuitatis causa omitto. Restat vltima pars *Grammatices* *Prosodia*, de quo quid loqui attinet, quæ ad id tibi nulla est, ut æt. versiculam facere, ut opinor noris. Quo factum est, ut à Poeta illo tuo laureato (qui recte potius quam laurea dignus est) egregie illusus sis. Ecce enim, cum nomen tuum à volando deducere, mirus artifex elaboraret, octo barbarismos, in tuo nomine commisit: ut satis mirari nequeam stulticiam tuam, qui tot barbarismos tam raro precis, nempe duobus *Hungaricis* emere, volueris. Nam primam Syllabam nominis tui, fere semper produxit, quam corripere debuisset. Item in vocabulo *Canonius*, idem error: quasque primas in *lesuita* corripuit, quæ ante hoc insanum caput, apud *hebreos*, *Grecos*, & *Latinos*, semper productæ fuere. Illi porro quam luculeanti eiusdem *Sulecismi*. Tulit bella cum hoste: cum inferre bellum alicui; non autem ferre bellum cum aliquo, vllus probatus auctor unquam dixerit. Sic ludere cum nomine, quo hic usus est. pro: ludere in nomine: sed similes habent labra *læticæ*: & qualis heros, talis poëta: & qualis victoria, talis triumphus.

150

igitur Bubulce & boues tuos cura: nec me Grammatices Canones doceas, quos tu ipse ignoras, & in quibus tam pueriliter erras: ut te ridendum omnibus doctis propines. Si tamen magno desiderio teneris, alios hanc artem docendi: discas oportet eam prius ipsa perfecte: deinde Comministrū tuū Sudrouiū doceas: qui valde, mihi crede, hac in re opera tua indiget. Suadeo autē tibi Volane, ut cautiū ac modestiū posthac te geras: ne forte exurgat contra te aliquis, grauior aduersarius: qui perfectis alijs tuis scriptis, iustū volumen tuorū mendaciorum, barbarismorum, ac Solecismorum colligat & conficiat.

Errata

Correcta.

Pag.	✓.		
2	9	Spurium,	Spurcum,
2	24	quandam	quadam.
3	2	Clauca	claua.
3	17	laudem	laudum,
4	29	tabiosos	rabiosos.
5	2	Cōrudentū	contrundendum,
5	31	De illo	ab illo,
6	11	Dixerit	vixerit.
6	8	Puginam	paginam.
6	28	Ege	ego.
7	32	Vltimo	vero.
8	2	Plebem	potestatem.
8	2	Spiritualement	spiritualia.
8	11	Propitiatorio	propitiatori.
9	1	60	6.
9		in marg. Diueū	Durcum.
13	15	Deum	Deorum.
19	17	falsa	falso.
21	8	responderit	responderint.
24	9	Iouinianum	Iouinianus.
32		in marg. Huius	Surius.
42	10	ram	quantam.
50	18	lib. 3.	lib. 2.
60	16	qui	quæ.

Errata

Correcta.

Pag.	¶.		
65	1	ne	uero.
65	10	Meis	tuis.
68	21	adeo	à Deo.
75	7	certo	certe.
87	31	Sumi	sumere.
101	2	momenta	monumenta
101	10	aut	autem
104	14	religione	doctrina
105	17	Nobis	Vobis
113	5	compegisti	compegistis
114	29	qu	quo
119	12	anno vr	Art.
119	24	inuenias	inuenies
119	25	Gneciard	Guiciard
121	8	peg.	pag.
128	30	uirtutum	veritatum
125	39	certissimas	certissima
127	26	quum	quam
140	9	inopinato	inopi nato
142		in marg. a. 13.	anno 13.

Delenda.

08 10
6 14

et
verbis

Addenda.

4 10
5 23
9 9
77 38
126 2

in margine. cap. 20
lege plus obfuturi quam profuturi
simili modo respondendi vritur.
ineptus inuentus est.
videtur homini recta.

101 19
107

communicabant exterius.
in marg. Calui. lib. 2. cap. 8. parag. 23.

Reliquos leuioris momenti errores. Prudens lector facile corriget.

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

Leaves of the book